

TUL:n piirissä syntyneet erimielisyydet saivat alkunsa samasta kysymyksestä, joka on nyt käsiteltävänä olevan alustuksen ydinasia. Kiista syntyi siitä, olisiko mentävä yhteisiin liittoihin porvareiden kanssa vai jatkettava TUL:n itsenäistä toimintaa.

Alustuksen laatija näkyy lähtevän siitä näkökannasta, joka on saanut TUL:n keskuudessa vähiten kannatusta, nimittäin yhteisten erikoisliittojen muodostamisen välttämättömyydestä. Esitysvihkon sivulla 24, toisessa kappaleessa, alustuksen tekijä lausuu, että ainoa oikea ratkaisu on pyrkiä nopeasti muodostamaan eri urheilualojen erikoisliitot.

Perusteluna tällaiselle ratkaisulle, joka käytännössä merkitsisi TUL:n toiminnan itse asiassa lopettamista, alustaja mainitsee mm. vaaran TUL:n joutumisesta eristetyksi. Eristämisestä ei kuitenkaan voi käytännössä olla kysymys. Porvarallisella taholla tosin sitä on eräessä vaiheessa ja kenties osittain vieläkin pidetty eräänä tavoitteena. Sen saavuttaminen ei kuitenkaan ole onnistunut. Näin ollen alustajan lähtökohta, joka perustuu vain olettamuksiin, on väärä; ja kun lähtökohta on väärä, ei lopputuloskaan voi olla oikea.

Lähtökohtana alustuksen laatijan virheellisestä asenteesta todetakaan muutamia seikkoja. Esityksessä mainitaan, että SVUL:n taholta pidetään lujasti kiinni ns. runkosopimuksessa esiintyneistä ajatuksista, joiden imukaan yhteinen liitto muodostettaisiin nykyisten erikoisliittojen pohjalta siten, että nykyiset keskusjärjestöt lopettaisivat toimintansa. Ei ole kulunut kuin muutamia päiviä siitä, jolloin saatiin tuorein todistus alustuksen laatijan haitarista perusteista. SVUL:n taholtahan nimittäin erityisesti korostettiin ministeri Kleemolan puheessa sitä, että he eivät vaadi nykyisten keskusliittojen toiminnan lopettamista. Sitä ennen jo ajat sitten SVUL on tosiaankin luopunut runkosopimuksesta, koska kerran TUL ei sitä hyväksynyt. Alustuksessa myös mainitaan, että TUL:n johto julistaa itsenäisen ja voimakkaan TUL:n merkitystä ja valmistautuu toimimaan omassa piirissään odottaen yhteistoiminnan katkeamista. Tästä ajatuksesta vain toinen puoli pitää paikkansa. TUL:n johto todellakin on liittonsa itsenäisyyden ja toiminnan jatkamisen kannalla. Ajatuksen loppuosassa pyritään antamaan sellainen käsitys, että TUL:n johto suurin piirtein kädet ristissä odottaisi yhteistoiminnan katkeamista, mikä on täysin virheellinen. Päinvastoin TUL:n virallisen johdon taholta on jatkuvasti korostettu liiton urheilupolitiikan päälinjana olevan, kuten jo yli 15 vuoden aikana on ollut, yhteistoiminta maan muiden urheilujärjestöjen kanssa. Yhteistoiminnan aikaansaamiseksi ovat TUL:n johtoelementit riippumatta siitä, onko siellä istunut nykyisiä leskisläisiä tai martinilaisia,

tehneet joskus pitkällekin meneviä myönnytyksiä. Ponnistuksissaan yhteistoiminnan säilyttämiseksi TULin nykyinen johto on onnistunut yllättävän hyvin, kun ottaa huomioon ne sabotaasiluontoiset toimenpiteet, jotka liiton opposition johdon taholta neuvotteluaseman heikentämiseksi on usein yritetty tehdä. TULin ohjelmassa olevista urheilualoista on tällä hetkellä ilman yhteistoimintaa vain 4 lajia. Kun TULin ohjelma käsittää yhteensä alun kolmattakymmentä toimintamuotoa, voidaan tilannetta pitää varsin tyydyttävänä. Tämä jos mikään osoittaa alustajan ajatuksen siitä, että TULin johto kädet ristissä odottaisi yhteistoiminnan katkeamista, tosiasiaisiin vastaiseksi.

Todettakoon vielä kolmaskin nykyisen tilanteen analyysi ja alustukseen liittyvä paikkansa pitämätön väite. Sen mukaan olisi TUL muka nykyisten jaostopöimusten perusteella luovuttanut kaiken urheilullisen toiminnan SVULin erikoisliittojen haltuun. Alustaja ei nähtävästi ole seurannut urheilutoimintaan liittyviä kysymyksiä, niin että tietäisi kaikkien jaostopöimusten olevan taakse jäänyttä elämää. Voimassa olevat yhteistoimintasopimukset poikkeuksetta kaikilla aloilla tunnustavat TULin oikeuden ylläpitää omaa toimintaa. Osoituksena liiton oman toiminnan ylläpitämisestä ovat äskettäin valmistuneen toimintakertomuksen varsin tuoreet numerot. Ne osoittavat, että liiton omalla toimintasaralla järjestettiin yli 34.000 erilaista kilpailutilaisuutta. Sen lisäksi tulevat vielä yhteistoimintakilpailut. Liitto on myös edelleen huolehtinut erilaisten ohjaajien kouluttamisesta, mitä Oisoittaa noin 2.300 eri alojen uuden seuraohjaajan valmistuminen viime vuoden aikana. Erilaisia kurssi- ja leiritilaisuuksia TUL viime vuonna järjesti 8000 likipitään 100.000 osanottajalle. Nämä tuoreet tiedot riittänevät osoittamaan perättömmiksi väitteet, että kaikki toiminta olisi muka luovutettu SVULin erikoisliittojen hoidettavaksi. Ne myös näyttävät todeksi sen, että TUL ei ole eristetty sen paremmin kansallisesti kuin kansainvälistikään.

Tältä pohjalta joutuu myös kovien tosiasioiden perusteella hieinan outoon valoon alustajan lausuma, että sosialidemokratian kannalta on parempi pitää yllä voimakkaita seuroja kuin heikkoa liittoa. Liitto, jonka jäsenmäärä on 2110.000 ja seurojen lukumäärä yli 1.100 eli enemmän kuin koskaan aikaisemmin, ei suinkaan ole heikko. Se ei ole heikko siitäkään huolimatta, että muutamat opposition johtajat taistelussa hävittyään ovat ryhtyneet omaa pesäänsä likaamaan ja vaikeuttamaan sen toimintaa. (Puheenjohtaja: Minuutti jäljellä!)

TULin merkityksestä sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle pu-

huttaessa (tulkoon mainituksi, että sen välityksellä saadaan valtion-apua sosialidemokraattiselle nuorisoliikkeelle 85 milj. mk, ja sen, mikä merkitys sosialidemokraattiselle puolueelle on maan suurimman nuorisojärjestön säilyttämisestä omissa käsissään, uskoisin merkitsevän kaikille sitä, että TUL:n toimintaa tulisi kaikin keinoin sosialidemokraattisen puoluekokouksen tukea.

Tuure Koponen (Joensuun piiri): Hyvät puoluetoverit! Käsiteltäessä puolueemme riitaisuuksien yhteydessä myös kysymystä TUL, on imielestäni paikallaan paneutua niihin tekijöihin, joista riitaisuudet ovat alkaneet. Kun on puhuttu usein menettelytaparikkomuksista, niin on usein unohdettu jo, että vuonna 1953 eräät TUL:n silloiset johtohenkilöt toimivat vastoin sosialidemokraattisen ryhmän tekemiä päätöksiä. Asian ydin on kuitenkin usein unohdettu. Eräät puolueemme johtopaikoilla olevat sosialidemokraatit ovat myös yrittäneet vuosien kuluessa keinolla millä hyvänsä aikaansaada sellaista urheilupoliittista ratkaisua, jonka seurauksena maamme suurin työväen nuorisojärjestö, TUL, olisi tuhottu. Kuitenkaan samaiset henkilöt eivät ole esittäneet mitään sellaista ratkaisua, jonka avulla sosialidemokraattista nuorisotoimintaa olisi riittävän tehokkaasti voitu eteenpäin viedä ja kehittää sen jälkeen, jolloin TUL:ää ei enää olisi olemassa.

Me olemme viime vuosikymmenien aikana pitäneet TUL:n olemassaoloa erittäin tärkeänä ja suurimerkityksellisenä koko maamme työväenliikkeelle. On muistettava, että TUL:n valtionapu sodan jälkeisinä vuosina on ollut erittäin huomattava tekijä. Tämä taloudellinen panos on vuosittain pyöreästi noin 70 milj. mk. Jos lopettaisimme toimintamme tällä työväenliikkeen sektorilla, merkitsisi se myöskin tämän taloudellisen tuen menettämistä. Viime aikoina on näkynyt merkkejä siitä, että kokoomus yrittää tyrehdyttää liittomme toiminnan supistamalla sen osuutta yhteiskunnan puolelta.. Valitettavasti on kuulunut myös ääniä, että tällaisissa puuhailuissa olisi mukana sosialidemokraattejakin. Tämän laatuinen toiminta on mielestäni raskas menettelytaparikos koko sosialidemokraattista työväenliikettä kohtaan. TUL on monta kertaa joutunut painostuksen kohteeksi, mutta milloinkaan aikaisemmin ei ole tapahtunut sellaista, mitä eräät korkeat toverit näyttävät pitävän pyrkimyksilleen tarkoituksenmukaisena. Onhan nyt niin, ettei työväenliikkeen jonkin haaran toimintaa viedä eteenpäin liittymällä vastaavaan porvarilliseen järjestöön. Taistelussa toimivat sosialidemokraatit eivät voikaan ottaa mitään ohjeita sellaisilta elimiltä, joissa porvarillisen liiton jäsenet ovat olleet ohjeita sanelemassa. Olen ehdottomasti

sitä mieltä, että TUL:n samoinkuin kaikkien muidenkin järjestöjen tulee saada ja säilyttää ehdoton itsemääräämisoikeutensa ja oikeus päättää itse asioista, sillä sitä vaatii myöskin meidän sosialidemokraattisen työväenliikkeemme ohjelma, ja TUL on myöskin osa työväenliikettä ja varsin isuri tekijä nuorison keskuudessa työväenliikkeessä.

Unto Keijonen (Mikkelin piiri): Näyttää siltä, että suurin osa niistä tovereista, jotka äsken olivat kortti pystyssä edustamassa sitä kantaa, että tätä kokousta on jatkettava, ovat kaikonneet täältä pöytien äärestä. (Kokouksesta: Eivät ole!) Eivätkö ole? Tänne näyttää myös kokoontuneen erilaisia "skruuvikerhoja", joissa keskustellaan erittäin vilkkaasti kuitenkin kuuntelematta sitä, mitä täältä pöntöstä toiset toverit haluavat jollakin tavalla esiintuoda. Kaikesta huolimatta aion minäkin puuttua muutamilla sanoilla tähän jo edellisten puhujien käsittelemään urheilupoliittiseen kysymykseen koskettelemalla muutamia kohtia Nastolan sos.-dem. yhdistyksen tekemästä esityksestä.

Esityksessä todeltaan TULin ja porvarillisten erikoisliittojen välillä solmitun ensimmäiset yhteistoimintasopimukset jo vuonna 1339. Näin tapahtuikin, mutta on syytä palauttaa mieliin, että tällöin porvaristo halusi muutakin yhteistoimintaa kuin vain urheilullista. Olihan silloin näköpiirissä se suuri maaottelu itäisen naapurimaamme kanssa, johon tarvittiin kaikki suomalaiset liittoihin ja puolueisiin katsomatta! Tänä aikana ei TUL:n oma toiminta ollut yhteistoimiaan esteenä. Sitä ei vaadittu sulautumaan porvarillisiin erikoisliittoihin tai lopettamaan urheilullista toimintaansa. Käydyn sodan jälkeen ja sitä mukaa kuin olot maassamme rauhoittuivat, ryhtyi porvaristo vaatimaan TUL:n toiminnan lopettamista ja yhteisen valtakunnanliiton perustamista. Tällöin katsoivat kaikki sosialidemokraatit ja ennen kaikkea TUL:ssä olevat sosialidemokraatit, ettei tällaiseen voida missään tapauksessa suostua, kun porvariston perusajatuksena on ja on edelleenkin TUL:n urheilullisen toiminnan lopettaminen. Nyt kuitenkin Nastolan sos.-dem. yhdistys esittää nuo samat ajatukset ja suunnilleen samoilla teemoilla varustettuina kuin porvaristo teki sotien jälkeen. Silloin sosialidemokraattisissa piireissä ajatusta vastustettiin yksimielisesti. Nyt kun / on kulunut vain muutamia vuosia, ovat samat sosialidemokraattiseen puolueeseen kuuluvat henkilöt muuttaneet mielipidettään ja ovat valmiit tuhoamaan suuren työläisurheilujärjestön toiminnan, lopettamaan TUL:n. Tämä on käsittämätöntä. Uskoisin, että TUL on valmis valtakunnanliittoon, mutta vain sillä periaatteella, ettei sen omaa kilpailu-, kokous- ja järjestötoimintaa rajoiteta, sen pa-

remmin kuin TUL:kään haluaa rajoittaa ja kahlita toisten urheilujärjestöjen sisäistä kilpailu- ja järjestötoimintaa. Nähdäkseni näistä oikeuksista ei missään vaiheessa saa tinkiä tuumaakaan, sillä me sosialidemokraatit tarvitsemme varmasti yhä edelleen tätä voimakasta työläisnuorisojärjestöä, joka tuo toimintansa kautta riveihimrae yhä uusia nuoria voimia ja kouluttaa niistä puolueellemekin uutta tarvittavaa voimaa.

On paikallaan muistuttaa mieliin ne suuret markkamäärät, millä TUL tuki puolueen kommunisminvastaista taistelutoimintaa sotien jälkeen nauttiessaan silloin erittäin suurta valtionapua. Samanlainen tukeminen on jatkunut ja jatkuu edelleenkin hyödyn langes-
tessa tällä kertaa sos.-dem. nuorisoliikkeelle, joka on taloudellisissa vaikeuksissa. Onko tarkoituksenmukaista siirtää kaikki ne miljoonat, jotka ovat langenneet sos.-dem. nuorisolle, porvariston käyttöön? Nastolan sos.-dem. yhdistyksen esitys merkitsee tätä, koska erikoi sliittoihin liittymällä valtionavut siirretään kokonaisuudessaan erikoisliittojen käyttöön. Uskallan väittää, että nämä erikoisliitot eivät missään tapauksessa tule antamaan ropoakaan sos.-dem. nuorisojärjestöjen hyväksi. Ottaako tai onko tämä kokous valmis ottamaan tällaisen ratkaisun tunnolleen? Siihen eivät varmastikaan ole ne, jotka ovat meidät tänne valinneet, tyytyväisiä.

Porvarillisen oikeiston taholta on luvattu lopettaa TUL:lta valtionapu, ja tietämäni mukaan valtion urheilulautakunta pyrki sitä jo tänä vuonna porvariston toimesta supistamaan. On kuultu huhuiltavan, että eräät sosialidemokraatitkin ovat tämän ajatuksen takana. Sitä on vaikea uskoa. Jos näin on, niin silloin voivat itulla kysymykseen vain ne sosialidemokraatit, jotka kuuluvat jo nyt porvarillisiin erikoisliittoihin ja ovat jo aikaisemminkin vaatineet TUL:n lopettamista. Jos tällä tavalla pyritään työläisnuoriso paimamaan polvilleen porvariston edessä, niin olemme menossa ajassa taaksepäin paljon puhuttuun lapualaiskauteen, jolloin TUL:Itäkin kiellettiin valtionapu. Sosialidemokraatit taistelivat silloin työläisten oikeuksien puolesta ja voittivat porvariston 'mielivallan. Onko nyt tarkoitus, että me sosialidemokraatit synnyttämme tuon mustan lapualaisajan?

'Puolueellamme on periaateohjelma. Niin myös Työväen Urheiluliitolla oma periaateohjelmansa, jonka sen korkein päättävävaltaelin on aikoinaan hyväksynyt. Me noudatamme omaa periaateohjelmaamme. Samoin tekee TUL. Haluaisin lyhyesti todeta TUL:n periaateohjelmasta pari kolme kohtaa, jotka meidänkin on syytä tietää, ja varmasti me ne tiedämmekin. TUL:n periaateohjelma toteaa, että TUL on työläisnuorison liikuntakasvatusjärjestö. Tämä

merkitsee sitä, että TUL:n toiminta kohdistuu ja sen on kohdistuttava etupäässä juuri työläisnuorisoon. Olisiko siis oikein ottaa pois työläisnuorisolta nuo miljoonat, jotka TUL nyt saa valtionapua? Ellei tuota rahaa olisi, ei TUL voisi toteuttaa myöskään sen periaateohjelman toista peruskappaletta, jossa todetaan, että TUL:n tehtävänä on jäsenistönsä henkisen ja ruumiillisen peruskunnan kohottaminen. Ei ole siis kysymyksessä yksinomaan niiden urheiluseuroihin kuuluvien henkilöiden peruskunnan kohottaminen, jotka esiintyvät urheilukentillä huippu-urheilijoina tai -tekijöinä siinä, vaan kysymykseen tulee pääasiassa sen nuorison ruumiillisen peruskunnan kohottaminen, jota ei nähdä kilpakentillä. Heitä on seuroissa eniten ja juuri heidän fyysisen kuntonsa kohottaminen on tärkeintä, jotta he eläisivät kauan terveinä ja ruumiillisesti hyvin kehittyneinä yhteiskuntamme työn raatajina. Ohjelman kolmas kohta sanoo, että TUL pyrkii jäsenistössä herättämään harrastusta myös muiden työväenjärjestöjen toimintaa kohtaan, vaikka se ei sekaannu näiden sisäiseen toimintaan, koska jokaisella järjestöllä on oma erikoinen tehtävänsä. TUL:n piirissä on tämä ollut aina täysin selvää, ja sen vuoksi TUL on aikaisemmin ja myös nyt pitänyt kiinni siitä, ettei muillakaan järjestöillä ole oikeutta sekaantua toisen järjestön sisäiseen toimintaan. Tässä voin yhtyä täydellisesti Väinö Tannerin lausuntoon, jonka hän on antanut itä-saksalaisen lehden Neues Deutschland kirjoituksen johdosta viime perjantaina, kun siinä sanotaan: "Ja toisaalta itsenäisessä maassa jokainen puolue päättää itse sisäisistä asioistaan antamatta ulkopuolisten neuvojen vaikuttaa päätöksiinsä." Uskon tämän lausuman jälkeen kunnioitetun toveri Tannerinkin olevan sitä mieltä, että tuo hänen sanontansa koskee myös kaikkia järjestöjä, joten jokainen järjestö päättää itse sisäisistä asioistaan ja ulkopuolisilla ei ole oikeutta sekaantua niiden toimintaan. Tämän toteamuksen jälkeen uskoisin, ettei kukaan meistä voi hyväksyä Nastolan sos.-dem. yhdistyksen esityksen 1. kohtaa "Vapaaehtoinen urheilutoiminta, urheilujärjestöt" puolueemme urheilupoliittiseksi ohjelmaksi.

Puheenjohtaja: Pyydän kokousedustajia asettumaan heille varatuille paikoille ja sulkemaan oven, joka johtaa kokoussalista etuhuoneeseen.

Jaakko Viitasari (Kuopion läntinen): Hyvät puoluetoverit! Täällä käyty talouspoliittinen keskustelu on osoittanut, että puoluekokouksen osanottajien keskuudessa vallitsee melkoinen erimielisyys siitä talouspolitiikasta, jota sos.-dem. puolueen pitäisi noudattaa. On syntynyt selvästi kaksi käsityskantaa. Toinen on sitä mieltä, että talouspoliittisista vaikeuksista selvitään ainoastaan sillä

tavalla, että kuluttajaväestön elintasoja alennetaan ja sen kustannuksella vakautetaan maan talouselämä. Toinen näkökanta taas on sitä mieltä, että tämän laatuista talouspolitiikkaa ei pitäisi noudattaa. Tämän laatuiset ajatukset ovat kiteytyneet toveri Pousin täällä tekemässä ehdotuksessa sosialidemokraattisen puolueen ylimääräisen puoluekokouksen päätöslauselmaksi. Tässä esitetään ne näkökohdat, joita palkannauttijakuluttajaväestön piirissä on ollut äsken tehdyn vakauttamispäätöksen johdosta. Siinä selostetaan näitä näkökohtia sangen hyvin. Kuitenkin minä tahtoisin tähän päätöslauselmaehdotukseen tehdä eräitä tarkistuksia tai selvennyksiä.

Nämä toimenpiteet, joita vakauttamisohjelmaan sisältyy, ovat laadultaan palkkapoliittisia, mutta ne ovat myös laadultaan sosiaalipoliittisia. Näitä sosiaalipoliittisia toimenpiteitä on syytä myöskin erikoisesti tässä alleviivata. Puuttuuhan tämä vakauttamisohjelma hyvin raskaalla kädellä sellaiseen sosiaalipoliittiseen kysymykseen kuin lapsilisiin. Nämä lapsilisät ovat muodostuneet erinomaisen merkitykselliseksi tämän maan vähävaraisen kansanosan keskuudessa. Varsinkin maaseudun pieneläjien keskuudessa nämä ovat muodostuneet ensiarvoisen tärkeiksi. Sen vuoksi on tärkeätä, että sosialidemokraattinen puolue päätöslauselmassaan kiinnittää huomiota näihin seikkoihin. Ehdotan, että tähän päätöslauselmaehdotukseen ensimmäisellä sivulla kolmanteen kappaleeseen tehdään seuraavanlainen muutos. Tämän kolmannen kappaleen puolivälissä alkaa lause: "Ohjelmaan sisältyvät palkkapoliittiset suositukset ..." — tähän väliin ehdotan lisättäväksi sanan "sosiaalipoliittiset".

Lause tulisi näin ollen kuulumaan seuraavasti:

"Ohjelmaan sisältyvät sosiaalipoliittiset ja palkkapoliittiset päätökset sekä suositukset ovat sellaisia, että niiden toteuttaminen merkitsisi luopumista tähän asti hyväksytyistä palkka- ja työehtosopimuspoliittisista periaatteista."

Heikki Törmä (Hämeen eteläinen): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Pyydän ensiksi saada kannattaa Viitasaaren tekemää muutosesitystä, jonka hän teki Pousin esittämään sos.-dem. puolueen ylimääräisen puoluekokouksen päätöslauselmaan, ajankoh- taista talouspoliittista tilannetta koskevaan esitykseen.

Tämän puoluekokouksen, silloin kun sitä alettiin hankkia koolle, väitettiin olevan välttämätön eräiden ohjelmakohtien korjaamiseksi tai peräti kokonaan uudelleen laatimiseksi. Täällä on näistä ohjelmista puhuttu tänä iltana hyvin paljon, vaadittu niitä, puhuttu talouspolitiikkaa ja puhuttu palkkapoliitiikkaa. En kajoa niihin niinkään paljon, mutta tarttuisin muutamiin sellaisiin ristiriitaisuuksi-

siin. joita minun nähdäkseni nyt näiden ohjelmien ja niitä aikaisemmin vaatineiden kantojen välillä ilmeisestikin on olemassa.

Tulin kaivaneeksi vuoden 1955 puoluekokouksen päätöslauselmat ja julkilausumat käsiini, oikeastaan osan niistä muistin ulkoakin, mutta tuntuvat ihmeellisen tutuilta ja samansuuntaisilta nyt esitettyjen kanssa kaikki nämä lausumat, jotka puoluekokous vajaan kaksi vuotta sitten täysin yksimielisesti hyväksyi. Ei ollut siis lainkaan eväistä puute, joidenka pohjalta olisi voitu lähteä asioita kehittelemään. Tuntuu siltä, että ehkä on ollut halusta puutetta, eikä suinkaan niistä eväistä, joita puoluekokoukselta odotetaan. Minä katsoisin täältä ensiksikin aivan muutaman rivin maaseudun kohdalta. Täällä sanotaan: "Pienviljelmien elinkelpoisuutta on parannettava uudisraivauksen ja lisämaan antamisen kautta sekä myös tiloja yhdistämällä vapaaehtoisten kauppojen avulla. Elinkelpoisten uusien tilojen perustamista on asutustoiminnan avulla jatkettava ja tilojen elinkelvottomiksi pirstominen on estettävä." — Tässä puhutaan paljon muulta hyvää, mutta tässä on oikeastaan tämän ajatuksen ydin ja se pätee melko hyvin sen kanssa yhteen, mikä täällä esitettiin korjatussa asussa Kymen läänin esityksen ponsissa. Nyt täällä toveri Sinkka lausui päivällä, että se johtui vain siitä, että nämä korjattiin, että lyötiin nyrkki pöytään ja sanottiin, että ei käy. Täytyy sanoa, että meillä on ollut väärät miehet remmissä täällä. Jotkut toiset ovat vuosikausia yrittäneet korjata asioita, mutta eivät ole onnistuneet. Toveri Sinkka tuli ja löi nyrkin pöytään ja asia järjestyi yhdessä yössä! Sille miehelle minä haluan nostaa hattua, kun hän seuraavan kerran minua vastaan tulee.

Nyt asia on sillä tavalla, että emme olisi tälläkään kohtaa tarvinneet uutta puoluekokousta, mutta siunattakoon vielä tässäkin puoluekokouksessa ne toivomukset ja eväät, jotka me vajaan kaksi vuotta sitten annoimme, ja siunattakoon ne niin, että meidän ei tarvitse tulla niitä vahvistamaan vajaan kahden vuoden kuluttua uudelleen. Toivottavasti nyt ne henkilöt, joidenka tehtäväksi jää näiden asioiden hoitaminen, hoitavat niitä vähän eteenkinpäin.

Seuraava tuollainen vakavampi juttu on teollistamisvaatimus. Henkilökohtaisesti minä olen hyvin iloinen siitä, että meidän puoluesihteerimme heräsi vihdoinkin, puolitoista vuotta ehkä myöhään, tässä asiassa. Meillä on 1955-vuoden päätökset olemassa tästäkin, ja allekirjoittanut ehti pitää ~~30~~—40 melko perusteellista esitystä tästä teollistamiskysymyksestä, ennenkuin meidän puoluesihteerimme tuli huomanneeksi, että meillä oli valmiit päätökset siitä olemassa. Minä kiitän siitä, että tämä asia tosiaankin vedettiin näkyvästi itapeetille, vaikkakin puolitoista vuotta liian myö-

hään. Ja jotta ei kukaan epäilisi, että näin tosiaan on päätetty, minä luen täältä paperista pari riviä. Tässä on paljon hyvää tekstiä, mutta otan pari riviä, että en aikaa kuluta turhaan. Luen siitä vain oleellisimman kohdan: "Valtion tulee harjoittaa aktiivista teollistamispolitiikkaa sopivilla ja kannattaviksi katsottavilla teollisuuden aloilla. Tämän ohella on valtion yleisessä talouspolitiikassa säilytettävä nykyinen yksityisen teollisuuden laajentumiselle suotu suunta." Jälleen olennaiselta osalta hyvin yhtäpitävä sen kanssa, minkä minä uskoisin täällä tulevan tälläkin kertaa täysin yksimieliseksi päätökseksi. Toivottavasti me tässäkin kohden saamme nämä henkilöt, jotka asiasta joutuvat vastaamaan ja niitä vastaisuudessa hoitamaan, sellaisia, että he huomioivat vähintään nyt ensimmäiseksi kuluvan vuoden aikana nämä asiat ja päätökset ja ryhtyvät toimenpiteisiin myöskin, jotta niistä voidaan saada tieto myöskin maailmalle.

Täällä on puhuttu työllisyysvarojen käytöstä ja ohjelmien tekemisestä myöskin siinä mielessä. On lausuttu tuollaisia pyöreitä numeroita, puhuttu jostakin 40 miljardista, jotka on käytetty työllisyyden hoitoon, ja on kuvattu tämä asia aivan sillä tavalla, niin kuin ne rahat olisivat jollain tavalla hukkaan heitettyjä. Sitä ei ole suoraan sanottu. Se on henkinyt jollakin tavalla näiden sanojen sävystä ja niiden äänenpainosta. Minä haluaisin tässä kohdassa tehdä vain pienen muistutuksen, jotta totuus ei unohtuisi. Meillä tällä hetkellä valtion normaalista rakennustoiminnasta valtaosa kulkee työllisyysmomenttien kautta osoitetuilla varoilla. On huomattava, iettä nämä samaiset työt kulkisivat budjetissa määrärahojen puitteissa ja hoidettaisiin sellaisina, ja voidaan sanoa, että noin puolet työllisyyden ylläpitämiseksi käytetyistä varoista suunnilleen poistuisi. Toiselta puolen uskon, että tämä menettely, jota nyt on käytetty, on jonkin verran joustavampi kuin edellinen, ei muuten joustavampi, mutta sen suhteen, että nimenomaan alityöllisyyspaikoille voidaan, näitä kotiteitä ohjata.

Nyt puhutaan näistä alityöllisyysalueista ja ennenkaikkea tässä näistä puhuttaessa muuten hyvin usein puhutaan myöskin pienviljelijöistä ja maaseudun pieneläjistä.

Asia on sillä tavalla, että on miellyttävää tietysti se, että näin puoluekokouksessa muistetaan näiltäkin. Valittaen täytyy todeta, että meidän puolueemme lehdistö sekä puhuttu sana on ollut vähemmän ystävällistä viime aikoina nimenomaan tälle kansalaispiirille.

Haluaisin kuitenkin nähdä sellaisen hallituksen ja sellaiset mi-

liisterit, jotka hoitavat asioita ilman, että tätä elinkeinohaaraa ei jouduttaisi tukemaan. Minä uskon, että sellaista ei meille aivan lähiaikoina tule, toisin sanoen, me joudumme määrätyn osan tästä maksamaan, tahdoimme taikka emme. Kuitenkin tuntuu jollakin tavalla tolkkumalta, että samalla kun me aultamme näitä, me perään annamme pitkän rimsun kiroamista, ja näin ollen täytyy sanoa, että työnnämme äänestäjinä juuri samat kansalaiset piiritämme pois, joidenka hyväksi olemme joutuneet valtiovallan eri elimissä tappelemaan melkoisissa määrissä. Tämä jos mikään on tuhmua. Ja koska aika loppuu, niin minä sanon, että tässä on puhuttu linjoista. Minusta tuntuu ainakin, että oppositio, joka näissä asioissa lähti liikkeelle, ei tosiaankaan omaa mitään linjaa. Kyllä se on pikkuisen kiemurtelevan polun tyylinen ja näin ollen linjanimitys siitä on ehkä kohtuutonta.

Viljo Lahtinen (Satakunnan piiri): Herra puheenjohtaja! Hyvät toverit! Pyysin tämän puheenvuoroni yhtyäkseni eräiden maaseututovereiden täällä esittämiin ajatuksiin. Puolueen suuren jäsenjoukon ja nimenomaan suuren äänestäjäjoukon muodostavat maaseudun pienviljelijäväestö perheenjäsenineen. Kentällä on esitetty ajatuksia, että maaseutu on jätettävä muiden käsiin. Sosialidemokraattien ei kannata sinne uhrata aikaansa. On kumminkin selvää, että maaseudun pienviljelijäväestö muodostaa sen reservin, josta teollisuustyöväki tulevaisuudessa pääosiltaan muodostuu. Sen vuoksi se kasvatusta, joka pienviljelijäkodeissa lapsille annetaan, on hyvin tärkeää. Tämä muodostaa heidän ajattelunsa, heidän suhtautumisensa myöhemmin eri poliittisiin puolueisiin. Tämän vuoksi on pienviljelijäväestön elinehtojen parantamiseen puolueen ohjelmassa kiinnitettävä entistä enemmän huomiota. Meillä ei ole varaa jättää maaseutua maalaisliiton ja kommunistien käsiin. Jos näin tehtäisiin, puolueestamme tulisi vain pieni puolue, jonka merkitys suomalaisessa elämässä ja suomalaisessa yhteiskunnassa vähentyisi nykyisestään. Ja siihenhän meillä ei ole varaa.

Viime aikaiset vaalien tulokset maatalousvaltaisissa kunnissa ovat osoittaneet, että puolueemme äänimäärä niissä on laskenut. Vaikka ottaisimme huomioon maaltamuuton, ei teollisuusseutujen puolueellemme antama äänimääränlisäys ole vastaavasti noussut. Jossain täytyy näin ollen olla vikaa. Tämän vuoksi onkin maaseudun vähäväkisten elinehtojen parantamiseen kiinnitettävä entistä enemmän huomiota. Ise pitkällä tähtäimellä otettuna takaa puolueellemme sen aseman, joka meille kuuluu: saada enemmistö eduskuntaan ja sitä tietä muodostaa tästä maasta kansankoti, jossa kaikkien olisi hyvä ja turvallinen olla. Tämän me saamme, jos

kiinnittämme puolueemme maaseudun laajan väestönosan elinehtojen parantamiseen entistä enemmän huomiota.

Veikko Salomaa (Mikkelin piiri): Täällä tänä iltana käydyssä keskustelun aikana, joka keskustelu on liikkunut tämän talouspoliittisen ohjelman puitteissa, on esitetty hyvin monennäköisiä näkökantoja tai esitetty hyvin monennäköisiä ohjelmia, ja eräissä puheenvuoroissa on viitattu myöskin näihin ms. intressiryhmiin, joista viime aikoina on niin paljon puhuttu nimenomaan ennen tätä puoluekokousta, ennen puoluekokousvaaleja.

Mehän muistamme, että viime puoluekokouksesta lähtien, silloin kun puoluetoimikunta valittiin (ja näin tämän puoluetoimikunnan viimeisiä virsiä vetäessä sen kuoleman edellä ehkä voitaisiin muistutella näitä ryhmiä hieman tältäkin paikalta ja todeta, mitä nämä ryhmät ovat olleet ja millä tavalla näihin ryhmiin on suhtauduttu missäkin tapauksessa), on tuotu esille näitä intressiryhmiä: nais-Hitto on ollut edustettuna siellä, joka on muutamien mielestä erittäin paha, myöskin siellä on ollut edustettuna pienviljelijäpiiri omine edustajineen ja sekini on ollut eräiden mielestä erittäin paha, että nämä henkilöt ovat siellä olleet. Niitä ovat maakunnissa käyneet miehet tuominneet vähän siellä ja (täällä. Onko se tapahtunut esim. "Valkeakoskella tai Kainuussa, se on ollut aivan sama, kuitenkin nämä tuomitsijat ovat olleet samaan linjaan kuuluvia. Nyt näyttää sillä tavalla, että tässä edustajakokouksessa on nämä pienviljelijät otettu jonkinlaiseen suojelukseseen ja annettu niille erittäin suuri arvo, koska ne muodostavat erään avainaseman nimenomaan siinä voimien mittelyssä, mikä tässä linjakysymyksessä meillä tällä hetkellä kaikitenkin tässä puoluekokouksessa on.

Mutta kaikkein pahimman intressiryhmän on muodostanut kuitenkin tämä ammattiyhdistysliike eräiden henkilöiden mielestä. Tätä ammattiyhdistysliikkeen intressiryhmää ja linjaa on yritetty mustata erittäin voimakkaasti tuolla maakunnassa, sitä on myös yritetty mustata tänä iltana täällä. On yritetty lyödä kiilaa nimenomaan ammattiyhdistysliikkeen rivimiesten ja ammattiyhdistysliikkeen johdon väliin. Tämä on ollut aivan luonnollista, koska ne henkilöt, jotka tuolla maakunnassa oivat liikkuneet ennen puoluekokousta, ovat tehneet tätä samanlaista työtä SAK:n pääsihteeristä lähtien ja myös eräiden liittojen puheenjohtajien lähettämien toimitsijoiden kautta. Nämä toimitsijat ovat lähettäneet kirjelmiä eri paikoille ilmoittaen niissä tulevaisuutta tekemään valistustyötä nimenomaan puoluekokouksen merkeissä. Tämä osoittaa aivan selvästi, että on pyrkimystä tällä kohtaa päästä jonkinlaiseen johtoasemaan SAK:ssa, ja tätä taustaa vastaan katsellessa on myöskin luonnol-

lista, että se kiilanlyönti, mitä täällä on tapahtunut ja mitä maakunnassa on tapahtunut, on ollut aivan systemaattista siinä mielessä, että entiset pois ja uusia tilalle! — että tätä ammattiyhdistysliikettä ja ammattiyhdistysvakea saataisiin taas tanssittaa jonkinlaisina pelinappuloina ehkä niiden etujen, ajatusten ja pyyteiden puolesta, mitä tällä uudella johdolla mahdollisesti tulisi olemaan.

'Minusta tuntuu siltä, että me maaseudun ammattiyhdistysväki, jotka toimiimme tuolla erilaisissa teollisuuslaitoksissa, emme sentään ole aivan niin yksinkertaista väkeä, että meitä tanssitetään aivan mielin määrin.

Tässä yhteydessä lienee syytä myöskin muistaa näitä ohjelmia laadittaessa, kun tämä ohjelmavaliokunta, johon se luonnollisesti menee, laatii näitä ohjelmia, muistaisivat sen asian, että niissä ohjelmissa jollain tavalla turvataan, tuetaan ja tunnustetaan ammattiyhdistysliike tässä maassa ja se osa väestöstä, joka työskentelee ammattiyhdistysliikkeessä ja samalla työskentelee poliittisessa liikkeessä käsikädessä. Nämä ovat samat henkilöt lhyvin suurelta osalta eikä voida näin järkevästi ajatella sitä, että nämä henkilöt revitään jollakin tavalla, että niiden täytyy olla tänä päivänä ammattiyhdistysihmisiä ja toisena päivänä puolueihmisiä. Näin täytyy kulkea siis käsikädessä myöskin näiden ohjelmien. Jos jonkinnäköinen ohjelma täällä syntyykin, niin ellei se tyydytä ammattiyhdistysväkeä, ei varmaan meistä kukaan tosimelessä usko sitä, että ammattiyhdistysliike ja ammattiyhdistysliikkeen järjestynyt työväestö pelaa aivan suoralta kädeltä jokaisen ohjelman mukaan, mitä sille esitetään.

Tässä mielessä olisikin syytä nimenomaan tämän ohjelmavaliokunnan 'tämä kysymys huomioida, silloin kun näitä ohjelmia ruvetaan kasaamaan sellaiseen kuntoon, että ne täällä yritetään viedä läpi.

Vielä tahtoisin muistuttaa tässä kysymyksessä sen, että nyt kun tämä vanha ja poispotkittava puoluetoimikunta jättää tämän tehtävänsä, niin ehkä nyt saadaan aikaan sellainen puoluetoimikunta, jossa ei ole näitä intressiryhmiä edustettuina millään tavalla. Tämä lienee hyvin uskottavaa kaikesta päättäen tässä kokouksessa. Ehkä saadaan aivan tuollainen teoreettisesti puhdas, sosialistinen, sosialismiin perustuva puoluetoimikunta, joka voi ottaa vaikka pikakursseja sosialismin peruskysymyksistä, että saataisiin nämä kysymykset siinä vaiheessa menemään sillä tavalla, että nämä intressiryhmät eivät pääsisi häiritsemään puoluetoimikunnan ja puolueen työäkentelyä.

Viime vuoden aikana ja monessa yhteydessä on tuotu esille myöskin sitä, että ammattiyhdistysliike olisi jollakin tavalla, vastustanut kaikkia niitä yhteisiä hyviä valkauttamispyrkimyksiä, joita ehkä tässä maassa on ollut aina siltä lähtien, kun tämä maalis-kuun yleislakko käytiin.

Täällä on yritetty tuoda esiin tänäkin iltana sitä, että ammattiyhdistysliikkeen johto oli se, joka tähän yleislakkoon meidät vei, ja että ammattiyhdistysväki joutui siihen jollakin tavalla niin kuin puoliväkisin.

Ei sitä varmaan meistä kukaan usko tosimelessä, jos katselemme millä tavalla tämä ammattiyhdistysväki suhtautui ja esiintyi lakon aikana: yhtenäisenä, niiden lippujen alla silloin, 'kun ammattiyhdistysväki osoitti mieltään kulkiessaan.

Tässä olisi paljonkin sanottavaa, mutta ajan loppuessa, tämä viimeinen minuutti ei millään tavalla tämän kysymyksen esilletuomiseen riitä, joten tämä riittääköön tällä kertaa. Vielä kerran totean, että sen talouspoliittisen ohjelman, joka meillä laaditaan, sen tulee myöskin tyydyttää ammattiyhdistysväkettä, jos aiotaan jollakin tavalla päästä eteenpäin tässä kysymyksessä.

Emil Sairanen (Mikkelin piiri): Toveri Armas Härkönen käytti maamme pienviljelijäasiain hoidosta ja kysymyksistä niin hyvän puoheenvuoron, että minä vilpittömässä mielessä toivoisin, että tämä puoluekokous antaisi sille hyvin suuren arvon. Minä en halua vanhana miehenä näin myöhäisenä aikana enää kuluttaa paljon puoluekokouksen aikaa. Sen vuoksi minä pyydänkin saada kannattaa toveri Armas Härkösen päätöslauselmaa tämän puoluekokouksen päätökseksi.

Kaarlo Pitsinki: Täällä käydyssä evästyskeskustelussa on varattu varsin paljon aikaa sen kysymyksen pohtimiseen, mistä lähteistä itse asiassa on kotoisin se paljonpuhuttu Kymen piirin alustus. Ehkä on syytä selvittää lyhyesti tämän asian taustaa sikäli kuin sitä tiedän. On sanottu, että minä olen sen kirjoittanut. Se on totta sikäli, että olen kirjoittanut osan siitä ohjelmasta. Piirisihteeri Nevalaisen pyynnöstä olen luovuttanut hänelle eräitä luonnoksia ja ajatuksiani, koska hän sitä pyysi keskusteluja ja mahdollisen ohjelman laatimista varten. Ikävä kyllä minun on sanottava, ettei piirisihteeri Nevalainen tai jotkut muut, jotka ovat näitä papereita sen jälkeen käsitelleet, ole katsoneet voivansa hyväksyä, kaikkea sitä, mitä minä olin siihen pannut. Siitä huolimatta pidän tätä Kymen piirin alustusta varsin käyttökelpoisena, ja siitä syystä nimenomaan olen suositellut näiden asioiden pohjaksi sitä ohjelmaluonnosta, joka rakentuu tälle Kymen piirin jättämälle alustukselle..

Toveri Uotin linjasta en saanut aivan täsmällistä käsitystä. Ensin hän sanoi, ainakin minulle tuli sellainen käsitys, että tuo Kymen piirin ohjelma olisikin itse asiassa sen komitean työ, jossa hänkin on alunperin ollut mukana, ja että se jopa olisi pääasiallisesti hänen tekemänsäkin. Kun hän kuitenkin sittemmin sitä moitti ja piti omaansa, myöhempänsä, parempana, niin minun mielestäni tässä on hieman ristiriitaisuutta. Sitä ei kuitenkaan tarvitse olla, ja se johtuu siitä, että toveri Uoti ei ole jättänyt yhtään riviä siihen komiteaan, jossa hän jonkin aikaa oli jäsenenä.

Menisin kuitenkin mieluummin tähän ohjelman sisältöön ja lähdän jälleen siitä tilanteesta, jossa nyt olemme ja joka pakottaa meidät tarkastelemaan ohjelmakysymystä. Tosiasia on, että maassa nyt vallitsee suuri työttömyys. Tosiasia on, että ulkomaankauppa on vaikeuksissa, vienti on vaikeuksissa, valuuttavaranto on huvennut, tehtaita seisoo ja uusien tekeminen on hämärän peitossa. Valtiontalous on elänyt vararikkotilassa jo kohta vuoden. Siitä johtuen on kuluttajien elinkustannuksia jouduttu nostamaan ja viimeksi hyväksytyssä hallituksen vakauttamisohjelmassa on raskaasti kaajottu myöskin sosiaalisen turvan ja tulonsiirron järjestelmään ennen kaikkea lapsilisien kohdalta. Palkkakysymys on seistä jököttänyt kuukausimääriä ilman, että on päästy minkäänlaiseen ratkaisuun. Näin on synnytetty valtava jännitystilä sekä työväenliikkeen piirissä että koko yhteiskunnassa. Mistään ei ole näkynyt löytyvän, sen paremmin meidän taholtamme kuin muualtakaan, täsmällistä ehdotusta, jonka puitteissa olisi voitu sovinnolla mennä ratkaisuun. Ellei tässä ole tarpeeksi aihetta pään repimiseen, niin missä sitten? Tästä lähtee ohjelman tarpeellisuus, ja tälle pohjalle rakentuvat ne ajatukset, jotka on pyritty tässä painetussa ohjelmassa huomioimaan.

Ensinnäkin työllisyyskysymys: Me tuskin voimme kuvitella, että jatkuvasti valtion varoilla työllistetään ne ihmiset, jotka tätä meinaa joutuvat olemaan työttöminä ja joidenka lukumäärä näyttää jatkuvasti kasvavan. Me tuskin voimme hyväksyä myöskään sitä, että työllisyyskysymystä investointien käyttötarkoitusta silmälläpitäen hoidetaan jatkuvasti samaan suuntaan kuin tällä hetkellä. Kukaan täällä ei liene eri mieltä siitä, etteikö työttömiksi joutuneille ihmisille olisi järjestettävä työtä. Kysymys on nyt siitä, onko oikeata se politiikka, joka johtaa alati kasvaviin työllisyysmenoihin niin valtion kuin kuntainkin budjeteissa ja sitä tietä leikkaa loven sosiaalisen turvan järjestelmään, kohottaa elinkustannuksia ja aiheuttaa monia muita ristiriitaisuuksia ja vaikeuksia toisilla ta-
hoilla. Joskus on nähtävä, että meidän on syytä tarkistaa käytän-

töä, ja minä puhun nimenomaan käytännöstä, sillä ne päätavoitteet, joista jo edellä mainitsin, korkea työllisyys, talouselämän rakenteellinen kehittäminen ja sosiaalisen turvan järjestelmän lujittaminen, ne ovat ja pysyvät samoina. Emme ole vain kysyneet käytännössä tyydyttäviin tuloksiin näillä kolmella rintamalla.

Maatalouspolitiikka: Missään ei ole kyetty perustelemaan ja osoittamaan, että maataloudenkaan alalla pieni yritys puhtaasti taloudelliselta kannalta olisi parempi tai edes yhtä hyvä kuin iso yritys. Tämä on asetelman taloudellinen lähtökohta. Siihen liittyy se poliittinen ja yhteiskunnallinen lähtökohta, ettemme voi odottaa ihmettä, jonka mukaan puhtaasti taloudellisten periaatteiden mukaan kykenisimme uusimaan yhteiskuntatalouden, politiikan ja maatalouspolitiikan esim. tilakokoa nopeasti, tuntuvasti ja tehokkaasti suurentamalla Kysymys maatalouselinkeinon rationalisoinnista vaatii vuosikymmenien työn, mutta tähänastista linjaa noudattaen me emme pääse edes alulle tässä politiikassa; ja mikä pahinta, me koko ajan ajaudumme tilanteeseen, jonka vallitessa jo nimenomaan pienviljelijäväestön etujen hoitaminen käy jatkuvasti yhä vaikeammaksi. Minä otan yhden esimerkin: maataloustulolain. Siinä on eräitä hyviä puolia, mutta nämä hyvät puolet näyttävät jäävän sen pahojen puoltien varjoon, tähän viittaa ainakin tähänastinen kokemus. Voimassaoleva maataloustulolaki ei koko voimassaolonsa aikana ole antanut penniäkään pienviljelijäväestölle. Päinvastoin se on vienyt heiltä. Samalla se on kuitenkin muodostunut kahleeksi palkansaajäväestön järjestöllisille pyrkimyksille. Ellei tässä ole ristiriitaa, niin missä sitten? Pienviljelijät ovat menettäneet, ja samalla on kahlehdittu palkansaajat, ja pääasiallisimman hyödyn tästä maatalouspolitiikasta, jota on harjoitettu lähinnä malaisliiton ohjauksen mukaan, on korjannut suurempien tilojen maatalousväestö. Nämä kysymykset on rehellisesti nähtävä. On lähdettävä siitä, minkälaisella politiikalla me kykenemme ylläpitämään ja vahvistamaan puolueemme järjestöllistä ja yhteiskunnallista voimaa, ja toisekseen on otettava huomioon ne tosiasiat, jotka meidän talouspolitiikassa täytyy asettaa perustaksi pannessamme itsellemme hieman pitemmän tähtäimen tavoitteen. Käytännön politiikka on auttamattomasti joutunut ristiriitaan meidän keskeisten periaatteidemme kanssa. Tämän ristiriidan korjaamisesta, edes osittain, on nyt kysymys. Emme kykene panemaan tavoitteita niin korkealle, kuin puhtaasti poliittiselta ja propagandan kannalta olisi suotavaa tai suorastaan tarpeellista. Mutta jos mie tässä puoluekokouksessa teemme itsellemme selväksi, mikä on lähtökohta, niin minä luulen, että me kykenemme panemaan ajatuksemme sellai-

siksi ponsiksi ja muovaamaan sellaiseksi käytännöksi, joka paremmin kuin parin viime vuoden politiikka todella ottaa huomioon niin palkansaaajien kuin pienviljelijäinkin aseman. Siitä on nyt kysymys; eikä mistään muusta.

Useissa puheenvuoroissa on esitetty sellainen käsitys, että tämä ohjelma rakentuisi jollakin tavalla maatalousvihamielisyyteen. (Puheenjohtaja: Pyydän siellä oven edessä olevia edustajia ja muita kokouksen seuraajia asettumaan paikoilleen!) Puhuja jatkaa: En ota tällaista syytöstä vastaan. Sikäli kuin minun osuudestani on kysymys, olen pyrkinyt todella etsimään taloudellista lähtökohtaa puolueemme talouspolitiikalle, ja silloin on otettava huomioon, että meidän maassamme on suuri pienviljelijäväestö, jonka eduista meidän on huolehdittava sekä taloudellisista, sosiaalisista että myöskin poliittisista syistä. Tarkoituksena ei ole nyt sulkea pienviljelijäväestöä sosialidemokratian, sen järjestöjen ja politiikan ulkopuolelle, vaan sopeuttaa puolueemme piirissä työskentelevien kansalaisryhmien taloudelliset tavoitteet niin, etteivät ne lyö toisiansa korvalle. Jos meidän maatalouspolitiikkamme tähän mennessä on ollut oikeilla raiteilla, niin täytyy kysyä, miksi me sitten olemme vuodesta toiseen maatalousalueilla menettäneet ääniä. Se tosiasia, että näin on käynyt, on jo sinänsä riittävä aihe kysyä, eikö jotain olisi tehtävä myöskin maatalous- ja maaseutuohjelman kohdalla. Ponsia ja päätöksiä on tehty, mutta tuloksia ei näy, ainostaan menetyksiä. Minä olen omasta puolestani täysin vakuuttunut siitä, että me kykenemme täällä tekemään maaseutua ja pienviljelijöitä ajatellen: sellaisia päätöksiä, jotka tehokkaammin kuin tähänastiset käytännössä turvaavat meidän puolueemme poliittisen aseman maaseudulla myöskin pienviljelijäväestön keskuudessa. Tätä politiikkaa, sen muotoilua varten, meidän on luotava sellaisia päätöksiä, joita me voimme käyttää vaalitaistelussa, mutta jotka samalla myöskin antavat ohjeita niille, jotka meitä edustavat niin eduskunnassa ja hallituksessa kuin muissakin elimissä. (Puheenjohtaja koputtaa: Minuutti jäljellä!) Tässä mielessä minä jätän puoluekokoukselle sen ohjelmaluonnoksen, jota olen suositellut käsittelyn pohjaksi. (Lepistö: Mikä se on?) Sen ohjelmaluonnoksen nimi on "Mihin olemme pyrkineet — Mihin olemme joutuneet — Mitä nyt on tehtävä?" (Lepistö: Eikö se korjattu painos?) — niine korjauksineen, jotka olen aikaisemmin selostanut.

Uuno Nokelainen (Hämeen pohjoinen): Täällä on keskustelun kuluessa useidenkin tovereiden taholta esitetty talouspoliittisen ohjelman käsittelyn pohjaksi ohjelmavaliokunnalle edustajien salkkuun jaettua ohjelmaa, jota toveri Pitsinki äsken suositteli lähtö-

kohdaksi sille taloudelliselle ohjelmalle, joka tässä kokouksessa tulisi laatia. Käsitykseni mukaan tämä ei ole mahdollista, koska esitystä ei ole tehty puolueen sääntöjen 20 §:n mukaisessa järjestyksessä, vaan se on tänne kokousedustajien salkkuihin ilmestynyt ties mitä tietä. (Kokkola: Mikä Kymen piirin ehdotus on?) Sääntöjen mukaan alustukset on jätettävä neljä kuukautta ennen puoluekokousta puoluetoimikunnalle, jotta se voisi antaa niistä lausuntonsa. (Kokkola: Eikös Kymen piirin?) Hetkinen, Kokkola, minä tulen siihen. Tämän vaatimuksen täyttäviä ehdotuksia on vain yksi ja se on Kymen piirin esitys — aivan oikein, toveri Kokkola.

Ihmetyttää, että tällainen, Kymen piirin esityksestä poikkeava ohjelma on täällä edustajille jaettu ja sitä nyt suositellaan keskustelun pohjaksi ja ohjelman laatimisen lähtökohdaksi. Onko nyt niin, että tämä Kymen piirin ohjelma ei ollut riittävän radikaalinen? Toisaalta on kyllä ollut erinomaisen hyvä asia, että tämä ohjelma tässä painetussa muodossa on tullut kokousedustajien käsiteltäväksi. Se on käsittääkseni kaikessa alastomuudessaan paljastanut laatijainsa todelliset tarkoitusperät. Ohjelmaa silittelevät muutosehdotukset eivät pysty hämäämään kokousedustajia. Muutamia poimintoja tästä painetusta ohjelmasta, minkä täältä kokousedustaja-salkustani olen löytänyt. Se on kielenkäytöltään eräin paikoin suurin piirtein Simpan pakinain tyylinen, mutta käsittääkseni se ei ainakaan vastaa niiden henkilöiden näkemyksiä, jotka allekirjoittaneet ovat tähän kokoukseen valinneet, ja jotka myöskin ovat evästäneet, nimittäin maaseudun pienviljelijöiden ja palkansaajien.

Täällä sanotaan tämän painetun ohjelman kolmannessa kappaleessa: "Sosialidemokraattisen puolueen tulee ensisijaisesti olla palkansaajien poliittinen järjestö katsomatta siihen, minkälaatuinen ja missä maamme osassa, asutuskeskuksessa tai maaseudulla suoritettu työ on kysymyksessä." Tällä kohdalla varmasti pienviljelijät ja pienviljelijäväestö voivat todeta, että oikeastaan heille ei haluttaisi antaa mitään, vaan heidänkin olisi sellaisenaan omaksuttava se, mikä on tarkoitettu palkansaajäväestölle, ja me tiedämme varsin hyvin, että se ei sellaisenaan sovellu heille.

Sitten vielä eräs poiminta: "Vaikka pienviljelijä itse ottaa maasta irti kaiken sen, mitä siitä kovalla työllä saa, ja vaikka yhteiskunta tukee pienviljelijää maataloustuottajana valtion taloudellisen kantokyvyn äärimmäisille rajoille ..." — Kalle Pitsinki puhui täällä kokonaan toista, mitä tässä painetussa ohjelmassa on, ja mitä hän hyväksyttäväksi suositteli. Siis pienviljelijäin tukeminen on vienyt valtion taloudellisen kantokyvyn äärimmäisille rajoille!

Ja vielä täällä jo aikaisemminkin siteerattu kohta: me kulutamme liikaa tai että meidän elintasomme on liian korkea. — Mahtaako nyt maaseudun palkkatyöntekijäin enempää kuin pienviljelijäinkään elintaso olla liian korkea? Täällä toveri Pitsinki juuri sanoi, että pienviljelijät eivät ole saaneet mitään tästä maatalouden tuesta. Jos se pitää paikkansa, ei voida ohjelmassa väittää, että valtio on joutunut kriisitilaan sen takia, että pienviljelijöitä on tuettu.

Tuntuu ihmeelliseltä ja tuntuisi ihmeeltä, jos puoluekokouksessa olevat maaseutuedustajat olisivat valmiit antamaan valtakirjan tällaisen ohjelman edellyttämän politiikan toteuttamiseksi. Onkin ymmärrettävää tältä kannalta katsottuna, että edustajat on pyritty saamaan allekirjoittamaan mainittu ohjelma ilman, että ovat ehtineet edes kunnolla siihen tutustua. Eikä se ole ollut lainkaan tässä painetussa esitysvihkosessa, joka puoluekokousedustajille on lähetetty. Ainakaan he eivät ole tätä ohjelmaa varten saaneet eväitä, niin kuin ovat ehkä saaneet Kymen piirin ohjelmaa varten. Minun käsitykseni ja lukutaitoni mukaan nämä kaksi esitystä, Kymen piirin esitys ja tämä toveri Pitsingin ynnä muiden suosittelema painettu esitys, poikkeavat niin paljon toisistaan, että niitä ei voida sellaisenaan samaistaa.

Täällä on kohdistettu myös voimakasta arvostelua edellisen puoluekokouksen hyväksymiä talouspoliittisia päätöksiä ja ohjelmia kohtaan. Heikkouksia niissä lieneekin, alkoon sitä kielletäkö, mutta eivät kai ne sentään ole aivan kevytmielisesti laadittuja, kuten eräs edustaja sanoi, koskapa Pitsingin suosittelemaan ohjelmaan on otettu lähimain sellaisenaan edellisen puoluekokouksen hyväksymä kohta, joka koskee maaseudun teollistamista. Siis samaa "kevytmielisyyttä" suositellaan nyt kahden vuoden jälkeen edelleenkin puolueen talouspoliittiseen ohjelmaan!

Kun täällä toveri Ilo puhui samasta asiasta, on todettava, että kun toveri Ilolla oli ilo olla myös edellisessä puoluekokouksessa, hän olisi voinut estää tällaisen "kevytmielisyyden" käyttämällä puheenvuoron, kun asiaa puoluekokouksessa käsiteltiin, ja ehdottamalla asia hylättäväksi, samoin kuin kaikillakin niillä puoluekokousedustajilla, jotka nyt ovat arvostelleet edellisen puoluekokouksen päätöksiä ja silloin kuitenkin olleet niitä yksimielisesti hyväksymässä.

Puutun vielä erääseen toiseen asiaan. Helsingin piirin edustajat ovat täällä käyneet toistuvasti ilmoittamassa, että tämä puoluekokous on ollut sittenkin tarpeellinen ja kuinka tärkeätä se on ollut saada koolle. Kylläpä tuntuu olevan omatunto lohdutuksen tarpeessa! Tosin Helsingin piirin johtohenkilöt voivat olla todella iloi-

sia hyvästä hajuaististaan, jos he useita kuukausia sitten pystyivät aavistamaan, että hallituksen taholta tullaan esittämään eduskunnalle se vakauttamisohjelma, joka nyt tämän talouspoliittisen keskustelun varsinaisesti on aiheuttanut. Tosin Helsingin piirin edustajain nenät eivät näytä sen erikoisemmilta kuin muidenkaan, mutta ilmeisesti ne erikoislaitteiset ovat, koska niin hyvin pystytään haistamaan.

Pääministeri sanoi eilen, että koko sosialidemokraattinen liike on vastuussa hallituksen politiikasta. Tällä kohtaa on kai syytä kysyä, milloin ja missä sosialidemokraattinen työväenliike on tämän ohjelman hyväksynyt. Nythän meidät vasta yritetään saada tämä ohjelma ja sen periaatteet hyväksymään. Tietysti on niin, että valtion kassakriisi ja talouskriisi on vaikea ja vakava asia, ja se on saatettava järjestykseen, koska tämä kriisi heijastuu kaikissa muissakin talouksissa. Mutta sen hoitamiseksi on laadittava sosialidemokraattinen ohjelma, jossa palkannauttija- ja pienviljelijäväki, joka elää kaikkein heikoimmissa olosuhteissa, ei joudu kantamaan ja antamaan suurimpia uhrauksia (Puheenjohtaja, koputtaa: Minuutti jäljellä!) valtiontalouden kuntoon saattamiseksi.

Totean vielä Kymenlaakson ohjelmasta, josta mm. toveri Hostila lausui ilonsa julki, ettei se kaikin kohdin ole kai niin iloinen asiakirja, että sosialidemokraattisen kansanedustajan kannattaisi siitä iloita. Luen vain 6. kohdan: "Talouselämän, asuntotuotannon ja koulutoimen kehittäminen vaatii runsaasti myös valtion varoja. Tästä syystä on valtiontaloudesta karsittava sellaisia menoja, jotka eivät ole sosiaalisesti välttämättömiä tai jotka eivät taloudelliselta kannalta tuota samaa tulosta kuin suunnitelman mukainen määrätietoinen teollistaminen ja maatalouden rationalisoiminen tilakokoa suurentamalla." Voidaanko (Puheenjohtaja koputtaa) iloita, että esim. koulutoimen kehittämisestä tingittäisiin, vaikka sosialidemokraattien toimesta on nyt juuri päästy askel eteenpäin?

Valdemar Sandelin (Hämeen pohjoinen): Hyvät puoluetoverit! Kun on kuunnellut täällä esitettyjä puheenvuoroja siitä talouspoliittisesta ohjelmasta, joka on esitetty Kymen piirin esityksenä, niin tuntuu siltä, kuin sitä puoltavien puheenvuorojen käyttäjät joko omaisivat varsin runsaasti mielikuvitusta taikka uskisivat jälleen lausuntoihin, jotka käsittääkseni eivät sano täsmälleen mitään ja jättävät oleellisen osan, nimenomaan palkkatyöntekijäin ja pienviljelijäin toimeentuloa ja elintasoa koskevan osan, liian laajalti sitä käytäntöön soveltamaan joutuvan puolue-toimikunnan mielivallan varaan. Olemme sodan jälkeisinä vuosina nähneet, kuinka taitavasti käytetään hyväksi pyöreitä lausuntoja

silloin, kun niin halutaan. Se on nähtävästi nytkin pyrkimyksenä. Mikäli tämänlaatuista ohjelmalausuntoa, kuin Kymen piirin nimissä on esitetty, on vielä soveltamassa henkilöt, jotka jo etukäteen ovat olleet sitä mieltä, että palkkatyöläisten elintasoa on sanearrattava, kuten nykyisin niin hienosti sanotaan, niin on selvää, mihin kehitys tulee sosialidemokraattisten palkkatyöläisten kohdalta vastaisuudessa kulkemaan. Kun nämä henkilöt vielä, niin kuin kaikesta päättäen näyttää tälläkin hetkellä asianlaita olevan, näyttävät olevan sitä mieltä, ettei ole syytä talouspoliittisia ratkaisuja tehtäessä ottaa huomioon SAK:n kannottoja, eivätkä nähdäkseni halua näissä ratkaisuissa pyrkiä edes minkäänlaiseen yhteisymmärrykseen SAK:n kanssa, niin on varmaa, että palkkatyöläisillä ei ole edellä mainitsemani ohjelman puitteissa hyvää odotettavissa.

'En myöskään pidä oikeana menettelynä sitä, että etukäteen otetaan joidenkuiden puoluekokousedustajien allekirjoitus ohjelmajulistukseen, jota ei ole edes vielä kokouksessa käsitelty ja ennenkuin on saatu kuulla kaikki ne eri näkökohdat, mitä asia jo sinänsä vaatii tullakseen perusteellisesti käsitellyksi. Ilmeisesti tässäkin on pyritty jo etukäteen varmistamaan, ettei eri näkökohtien valottaminen näin tärkeässä asiassa voisi enää vaikuttaa edustajien kantaan. Tämä on käsitykseni mukaan vapaan kannan määrittelyn vastaista menettelyä, eikä se ole nähdäkseni myöskään puoluekokouksen arvovallan mukaista. Sanoisinkin: olkaa varovaisia, hyvät toverit, jotka olette tulleet kentältä nimenomaan puoluetoverien keskuudesta, jotka odottavat teiltä tällä hetkellä paljon. Tämä väki, joka odottaa meitä kentällä, vaatii meiltä selviä käsityksiä asioista eikä mitään pyöreitä mitäänsanomattomia lausuntoja. Meillä ei ole varaa tällä kertaa, mikäli haluamme hoitaa kenttätöitämme, hoitaa talouspoliittisia linjoja sen mukaan kuin esim. toveri Lindblom ja Leskinen edustavat. Me kuitenkin joudumme hoitamaan kentällä raskaaimman työn, ja sanon, että se on oleva varsin raskaana edessämme, mikäli nyt, niin kuin näyttää olevan tarkoitus, hyväksymme ne kaavailut, joita ilmeisesti Leskinen, Lindblom ja Pitsinki käsialanaan ponsiin kätkevät. Kyllä me tarvitsemme selvemmat kannanmäärittelyperusteet, ohjelmanonnet, ohjelman, joka luo selvän pohjan vastaiselle toiminnalle, jota ei voi kierrellä, ja joka noudatettuna antaa turvallisuuden tunteen meille palkkatyöläisille ja pienviljelijöille, meidän vastaiselle elämällemme.

Käsitykseni mukaan toveri Uotin ponsiehdotelmat olivat sellaiset, joita **voi juuri** näitä lausumiani käsityksiä silmälläpitäen kannattaa. Ne ovat selvät, melko yksityiskohtaiset ja niissä on näh-

däkseni juuri ne ajatukset, joita puolueväki kentällä tällä kertaa odottaa meidän lausuvankin, Tämän vuoksi minä kannatankin toveri Uotin esittämiä ponsiehdotuksia.

Täällä toveri Paananen, silloin kun käsitelimme sitä asiaa, voidaanko kokous lopettaa klo 19 vai jatketaanko klo 21:n jälkeen, osoitti meille vakavan vetoamuksen, että kokouksen pitkittäminen tuottaa puolueelle taloudellisia vaikeuksia. Näinhän on tietysti asian laita. Mutta haluaisin tässä yhteydessä sanoa, koska silloin ei ollut enää siihen mahdollisuutta, että toveri Paanasen samoin kuin muidenkin hänen mielipedettään edustavien tovereiden olisi pitänyt ajatella tätä asiaa jo kesällä, kun puoluekokousta sillä taholla puuhattiin. Käsitykseni mukaan, kun nyt on otettu ylimääräinen puoluekokous asioita käsittelemään, pitää sillä olla aikaa myöskin käsitellä asiat perusteellisesti, ja näin ollen pitäisi antaa meille aikaa syventyä näihin asioihin tarpeeksi "ja käsitellä ne niin, ettei tarvitse heti tänne tulla uudestaan. Käsitykseni on, että jos käy niin, ettei tässä kokouksessa saada asioita käsitellä riittävällä asiallisuudella ja riittävän ajan kanssa, eikä saada asioita riittävän selviksi, niin on varmaan olemassa piirejä, jotka vaativat jälleen uutta puoluekokousta.

Tyko Kari (Hämeen pohjoinen): Hyvät puoluetoverit! Esityksiä sisältävässä vihkosessa on esityksessä n:o 3 liikepankkien ja vakuutuslaitosten kansallistamisesta tehty esitys. Sen johdosta haluan lausua seuraavaa.

Niin kuin tiedämme, liikepankkien osuus talouselämässämme on erittäin hallitseva. Säästöpankit ja osuuskassat hoitavat lähinnä asunto- ja julkisen rakennustoiminnan sekä maatalouden luotto-toiminnan. Liikepankit hoitavat teollisuuden sijoitustoiminnan, joten ne lähinnä vastaavat ja ohjaavat teollisuutemme kehityssuuntaa, välittömästi tietysti myös kansantaloutemme kehitystä ja työllisyystilannetta. Yhteiskuntamme edun mukaista on, että valtio ennistä enemmän pääsee vaikuttamaan ohjaavassa mielessä teollisuuden laajentamissuunnitelmissa ja työllisyyspolitiikassa. Liikepankkien voitot olivat sanomalehdistön tiätiojen mukaan vuonna 1956 seuraavat: Pohjoismaiden Yhdyspankki noin 600 miljoonaa markkaa, Kansallis-Osake-Pankki 400 miljoonaa markkaa ja pienemmät pankit jonkin verran vähemmän. Aikaisemmin nämä voitot olivat näitäkin korkeammat. Taloudellista tulosta voitaisiin nostaa huomattavasti lopettamalla pankkien järjetön kilpailu. Vakuutuslaitosten voitot ovat suurimpien vakuutuslaitosten kohdalla vuosittain noin 200 miljoonaa markkaa. Jos näistä voitoista luovuttaisiin, saataisiin vakuutusturva edullisemmin ehdoin yhä useammalle kan-

salaiselle. Vakuutusturvan työsaralla meillä on vielä valtava työkenttä. Ehkä Kansaneläkelaitoksen olisi mahdollisuus hoitaa kaikinainen vakuutustoiminta?

Esityksen hyväksyminen puoluekokouksessa tyydyttäisi puolueen laajoja jäsenjoukkoja. Aatteellisessa mielessä se auttaisi pääsemään irti siitä osittaisesta aatteettomuuden tilasta, jossa nyt ollaan. Olisi tavoite, jonka puolesta taisteltaisiin, taisteltaisiin jo vuoden 1958 eduskuntavaaleissa. Vaalitaistelussa saadaan takaisin monet omat todistelumme kyvyttömydestämme hoitaa maan talouspolitiikkaa, josta on osoituksia jo vuoden ajalta. Porvarit ja kommunistit siitä pitävät huolen. Kansallistamisvaatimus olisi omiaan siirtämään vaalitaistelun pois tästä tulenarasta asiasta. Tämän vaatimuksen turvin voitaisiin taistella sieluista, jotka nyt uhkaavat mennä kommunistien syliin.

Ja koska urheilua verrattain läheltä seuranneena on myös Nastolan työväenyhdistyksen esitys, haluan senkin johdosta muutaman sanan lausua.

Meillä on käsiteltävänämme Nastolan työväenyhdistyksen alustus eräänlaiseksi urheilupoliittiseksi ohjelmaksi sosialidemokraattiselle puolueelle. Tämä esitys on varsin erikoislaatuinen luonteeltaan. Tässä salissa saattaa olla tovereita, jotka eivät muitten järjestöpuuhiensä vuoksi ole ehtineet syventyä urheilupoliittisiin kysymyksiin niin paljon, että olisivat niistä täysin selvillä. Henkilön, joka aktiivisesti toimii työväenliikkeessä, aika ei voi riittää kaikkeen. Yleensä tässä järjestöelämässäkin on jouduttu erikoistumaan siten, että suurin piirtein jokainen hoitaa omaa määrättyä alansa. Riittävän hyvin on täysin selvillä, mihin tämä Nastolan yhdistyksen esitys johtaisi. Jos se pääsisi toteutumaan, veisi se suhteellisen lyhyessä ajassa Työväen Urheiluliiton toiminnan lopettamiseen. Liitto jäisi vain nimellisesti olemaan eikä sillä olisi enää käytännöllistä merkitystä.

Tämä esitys merkitsee erään tärkeän (työväenliikkeen alan heittämistä kokonaan porvarien hallintaan. Siihen Suomen työväestöllä ei kuitenkaan ole varaa. Norjassa meneteltiin — eräänlaisena kokeiluna — juuri tällä tavalla, kun maa oli vapautunut vieraasta sortajasta ja kun siellä suuren kansallisen yhteisinnostuksen ja isänmaallisen innostuksen vallassa lopetettiin työväen itsenäinen urheilutoiminta. Mutta ei kulunut kuin kymmenkunta vuotta, kun sikäläiset toverit huomasivat, mihin tilanne oli johtanut. Porvarit määräisivät kaikesta eikä sosialidemokraateilla ollut käytännöllisestä toiminnasta mitään sanomista. Pari kolme heistä oli niin

sanotuissa paraatielimissä johtopaikoilla, mutta ei käytännön toiminnassa.

Nyt on Norjassa jouduttu lähtemään jälleen uudelleen alusta. Siellä on muutama kuukausi sitten perustettu uusi liitto. Mutta se joutuu rakentamaan kaiken alusta alkaen uudelleen.

Porvarilliset piirit Suomessa menettelevät urheilupolitiikassa aivan päinvastoin kuin tässä Nastolan yhdistyksen esityksessä ehdotetaan. Ne vahvistavat järjestöjään jatkuvasti.

Viime syksynä porvarilliset urheilupoliitikot asettivat erikoiskomitean, jonka tehtävänä olisi nimenomaan vahvistaa porvarillisten, lähinnä kokoomuslaisten asemaa porvarillisissa urheilujärjestöissä. Tämän komitean puheenjohtajaksi kutsuttiin edelleenkin armeijassa palveleva kenraalimajuri, jolla on eräänlainen organisaattorin maine. Lisäksi siihen tuli yksi mies Puunjalostusteollisuuden Keskusliitosta, yksi Työnantajien Keskusliitosta sekä kaksi urheiluasiantuntijaa. Tämä komitea sai työnsä valmiiksi tammikuussa. Siinä esitetään perustettavaksi joukko uusia erikoisliittoja sekä ehdotetaan muutettavaksi nykyisten liittojen sääntöjä niin tulenksettäviksi, että nykyisen johtoryhmän asemaa ei millään keinoilla voida asettaa edes uhanalaiseksi. Silmänlumeeksi komitea otti mietintöön myös kohdan ns. valtakunnallisesta urheiluorganisaatiosta. Komitean ehdotuksia sovelletaan parhaillaan käytäntöön ja eräät järjestöt ovat jo ehtineet muuttaa sääntönsä. Toiset muuttavat sitä mukaa kuin kokouksia pidetään.

Näin menetellään siis porvarillisella taholla.

Mutta meillä näyttää olevan joku työväenyhdistys, joka esittää, että työväenliikkeen piirissä meneteltäisiin päinvastoin eli heikennettäisiin työläisurheilun asemaa.

Pitänee kuitenkin lopuksi todeta, että maakunnassa ollaan sitä mieltä, että Työväen Urheiluliittoa edelleen tässä maassa tarvitaan. Sellaisten henkilöiden, jotka esittävät Työväen Urheiluliiton käytännöllisen toiminnan lopettamista, olisi hyvä kuulla joskus myös toimivan työläisurheiluväen mielipiteitä.

Jos puolueelle urheilupoliittinen ohjelma laaditaan, tulisi siinä olla kohta, jolla taataan oikeus Työväen Urheiluliiton itsenäiselle toiminnalle urheilujärjestönä ja että se toiminta tapahtuisi sillä pohjalla, millä se nykyisin toimii.

Matti Lepistö: Hyvät toverit! Siinä keskustelussa, joka edelsi tätä ylimääräistä puoluekokousta, näytti siltä, että maatalouskysymyksestä tulisi muodostumaan tämän puoluekokouksen eräs keskeisin kysymys.

Maatalouskysymyksistä esitettiin, että on saatava meidän puo-

lueemme maatalouspolitiikassa täydellinen muutos aikaan. On pantava vihdoinkin asutustoiminnalle piste, maataloudelle tuleva tuki on lopetettava jne. Erikoisesti puoluesihteerin puheet olivat tässä suhteessa raflaavia. (Kokouksesta välihuuto: Joko taas?) Hänellä oli neuvonantajina maistereita ja muita talouspoliittisia asiantuntijoita, jotka totesivat, että maatalous on meidän maassamme ikävä asia. — Nyt kuitenkin on ääni kokonaan kellossa muuttunut. Minä olen seurannut tätä keskustelua aika ahkerasti. Olin varustautunut osallistumaan tähän keskusteluun ja vastaamaan niihin syytöksiin, joita puolueen maataloussiipeä vastaan mahdollisesti kohdistettaisiin, mutta näitä syytöksiä ei enää ole tullutkaan. Ei ainakaan samassa äänilajissa kuin aikaisemmin. On ollut tuskallista viimeisten vuosien aikana puolueen johdossa seurata keskustelua, jota maatalouskysymyksen merkeissä on käyty. On vuosikausia saarnattu sitä, että tämä maataloutemme on niin tuottamaton ammatti, jotta siltä on rahat lopetettava, investoinneille on pantava piste jne. Mutta ei edes tämä ole riittänyt. Puoluetoimistossa ryhdyttiin vuoden 1954 vaalien jälkeen laskemaan kannattaako puolueessa pitää mukana pienviljelijöitä. Puoluekeskusteluksa on laskettu, että on vain 100.000 maanviljelijä-äänestäjää. Siksi niille ei tarvitse erikoista rakkautta osoittaa. Viime lauantai-iltana nähtävästi suoritettiin myöskin eräs laskelma soB.-dem. pienviljelijöistä ja silloin tämä rakkaus puolueen maatalous- ja pienviljelijäsiipeen muuttui verrattain pienten numeroitten johdosta. Yhdessä yössä toveri Pitsinki on muuttanut nuo alustuksiensa perustelut ja pontensa kokonaan toisiksi, kuin mitä ne olivat Kymen piirin alustuksessa ja toisessa painetussa paperissa. Tämä laskelma osoitti, että sittenkin kannattaa ainakin täällä puoluekokouksessa ne pienviljelijät, jotka oppositior ryhmään on saatu, pitää mukana ja kannatti näin ollen tämä kumarrus tehdä. Minusta tuntuu "kuitenkin, ettei tällainen rakkaus ole oikeata rakkautta. Me sosialidemokraattiset maaseutuihmiset katsomme, että asia on ilman muuta selvä. Puolueen ei pitäisi laskea, että kannattaako pienviljelijöitä ja maaseutuvakea mukana pitää. He ovat yksi osa siitä vähäväkisestä väestöstä, jonka hyväksi puolueen ohjelmansa ja periaateohjelmansa mukaisesti tulee työskennellä! Minulle ei ole syytä tätä keskustelua pitemmälle jatkaa. — Minä onnittelen toveri Sinkkaa siitä tuloksesta, jonka hän on täällä näinä päivinä saavuttanut, mutta kyllä minä haluan toveri Sinkalle ja näille toisillekin pienviljelijätovereille leskisryhmässä sanoa: varokaa daanaolaisia, vaikka he lahjoja sinulle toisivat.

A. J. Salminen (Kymen piiri): Minä olen kaiken iltaa ja kai-

ken yötä tässä hyvin tiiviisti kuunnellut täysiä puheenvuoroja, ja sen vuoksi minulla ei ollut tilaisuutta kirjoittaa itselleni puhetta eikä kukaan muukaan ole minulle valmista 'sellaista antanut (Suosionosoituksia). Minäkin olisin ehkä jotenkuten hyvä sisälukija vaikka olenkin huono puhuja, mutta minä pyysin aikanaan tämän puheenvuoron perusteella sitä tekemääni lisäystä tähän kirjaseen "Mitä nyt on tehtävä?" — kiinni tähän 5. ponteen — että lisätään ajatus, että jo olemassa olevaa sosiaalista turvallisuutta pitäisi pyrkiä tasapuolisesti jakamaan kaikkien kesken siitä huolimatta, kenen palveluksessa kukin on ja mikä yhteiskunnallinen asema kenelläkin on. Meillähän on ehkä sadoissa tuhansissa laskettava ne ihmiset, joilla on verrattain hyvä sosiaalinen turvallisuus verrattuna niihin ihmisiin, keidenkä edustajia me ensisijaisesti olemme tai ainakin meidän pitäisi olla. On hyvät eläkkeet, on pitkät vuosiomat, on pitkän sairausajan palkat ja monet muut edut, mitä tavallisella kansalla ei ole. Tässä ponnassa esitetään verrattain pitkälle meneviä uudistuksia toteutettavaksi sikäli kuin kantokyky antaa myöden. Mutta sitä ennen pitäisi tasoittaa jo suuren osan ihmisiä saamaan oikeutta; että ne, jotka eivät sitä saa, tulisivat sitä saamaan, ja sitten kun ollaan tasavertaisia, sitten jatkettaisiin näitä sosiaalisia etuja. No, se siitä! Kysymys tietysti tulee ohjelmavaliokunnassa keskusteltavaksi, jos tämä puoluekokouksen enemmistö on sitä mieltä, että tätä tietä pitäisi turvata ja edes sosiaalisella alalla päästä jonkinlaiseen tasa-arvoisuuteen. Koska palkat ovat erilaisia, ja asema on erilainen, niin asetelma säilyy aina, mutta periaatteellinen tasa-arvoisuus voisi tässä tärkeässä asiassa olla.

Sitten tämä Kymen piirin tekemä ehdotus talouspoliittiseksi ohjelmaksi on varmasti hyvä, koska meidän parhaat asiantuntijat, jotka näitä ohjelmia ovat latineet, puolin sekä toisin kiistelevät sen tekijänoikeudesta. Jos se olisi kovin huono, he eivät sitä tunnustaisi eivätkä ainakaan pyrkisi tunnustamaan omakseen. Että sitä muutettiin jo tässä vihkosessa ja vielä lisäyksellä, on näiden pienviljelijätoverien ansiota. Ei sitä muutettu mistään muusta syystä. Me, jotka edustamme täällä teollisuuspiirejä, olimme saaneet jonkinlaiset eväät, että tämä oli hyvä sellaisenaan, mutta ainakin me imatralaiset saimme vapaat kädet muuttaa täällä tarpeen vaatiessa tätä, emme olleet sidottuja siihen, ja meille perusteltiin pienviljelijätoverien puolesta muutoksen tarpeellisuutta. Yhteishengessä ja hyvässä yhteisymmärryksessä, mitä varten tähän kokoukseen on tultu, meillä on varaa antaa periksi ja myöntää nämä muutokset tähän.

Tässä ohjelmaesityksessä viivytään verrattain pitkään näissä perusteluissa kertaamalla tapahtuneita tosiasioita. Ei ainoastaan yleislakosta lähtien, niin kuin monet ovat sanoneet, vaan jo monta vuotta aikaisemminkin. Tässä todetaan, minkälaiseen tilanteeseen on jouduttu noudattamalla tätä aikaisempaa politiikkaa ja tästä politiikan noudattamisesta on seurauksena juuri tämä valtion ja koko yhteiskunnan talouskriisi, mikä nyt yritetään korjata vakauttamisohjelman nimellä. Tämä vakauttaminen näin toimitettuna, kun sitä hallituksen pääministeri esityksessään täällä eilen esiteli, on tietysti hyvin ikävä meille kaikille, koska se joka tapauksessa kaikkien, ainakin palkansaajien, elintasoja pyrkii alentamaan. Mutta jotakin on tehtävä tämän asian suhteen. Eihän käy jatkaaminen enää tällä tavalla, koska valtion pussi on niin tyhjä, ettei se ole kunnille maksanut kuntien maksamia omia rahoja, mitä verovelvolliset ovat kunnille maksaneet. Imatran kauppala jäi 47 milj. saamatta sellaista rahaa, mikä olisi pitänyt saada nyt hutilukuun alkupäivinä, koska valtio ei pysty maksamaan näitä asioita. Jos näin jatkuu muutaman kerran, niin monikaan kauppala ja me imatralaiset ensimmäisinä emme saa omia verorahoja kokoon näiden valtion menojen peittämiseksi. Jotakin pitäisi tehdä tässä suhteessa, ja minä odotin SAK:n puheenjohtajalta, kun hän arvosteli tätä ohjelmaa, että hän ehdottaisi jotakin keinoa, mikä olisi parempi, millä tavalla tätä asiaa hoidettaisiin. Minä tulín arvostelleeksi hänen puhettaan, kun en ole sitä mieltä, että pitäisi enemmän seteleitä panna liikkeelle, nostaa palkkoja ja pitää hintoja tasalla, ja kun on koetettu tätä ohjelmaa toteuttaa, se ei kelpaa ohjelmaksi. Se on köykäisesti ajateltu, se on niin köykäinen, että ihmettelen, että SAK:n puheenjohtaja esittää näin köykäistä ohjelmaa. Toveri Pousi ja varsinkin toinen puheenjohtaja Rantanen katsoivat, että se oli sopimatonta, että tällainen rivimies arvostelelee suuria herroja, sitähän ei saisi tapahtua ainakaan tämmöisessä suuressa kokouksessa. Jos keskenään sanoisi joskus, mitä ajattelee, mutta kun ajattelee tätä asiaa, tulee sanotuksi, mitä ajattelee. Ja tässä tapauksessa ajattelen, että tämä ei nyt ollut sellainen resepti, minkä mukaan tätä nykyistä kriisiä voitaisiin poistaa eikä se käy ohjelmaksi pitemmän päälle, koska se ei ole tähänkään saakka antanut sellaisia tuloksia, mitä olisi pitänyt.

Sitten täällä ohjelman perusteluissa vielä todetaan näitä syitä, mitkä ovat tähän johtaneet. Näistä on unohtunut yksi tärkeä seikka. Nykyiseen talouskriisiin syy on myöskin siinä, että tuottavan sektorin tuottava työ on jäänyt verrattain toisarvoiseen asemaan. Viimeisten kymmenen vuoden aikana on kuluttavan sektorin pai-

kannauttijoilta esimerkiksi lisätty tavattoman suuressa määrin valtion budjetissa. Palkkamenot ovat nousseet tavattoman paljon, ja ne ovat nousseet jokaisessa kunnassa, kauppalassa ja monissa muissa paikoissa. Ne ovat kymmenen viimeisen vuoden aikana moninkertaistuneet, viisinkertaistuneet, eräissä tapauksissa kymmenkertaistuneet. Sellaisia esimerkkejä voisin tässä luetella, mutta ei ole aikaa käyttää siihen. Se tietää sitä, että tuottavan työn osuudesta on tavattoman paljon ihmisiä ottanut osansa ja työn suorittajille ei enää jääkään sitä osuutta, mikä oikein kohtuudella kuuluisi. Tähän suuntaan pitäisi saada muutos. Yksinkertainen asia on tehty sellaiseksi, että siihen tarvitaan monet eri portaat, monet ihmiset, monet lautakunnat, ja kaikki ottavat siitä palkan ja sen vuoksi tällainen joku yksinkertainen asia tulee kalliiksi.

Sitten täällä on palkannauttijoita käsitelty koko tämän ja eilisen päivän yhtenä ryhmänä. Minä en pidä näitä aivan yhtenä ryhmänä olevina. Minä noteeraisoin ainakin kolme pääryhmää: On sellaisia, jotka saavat hyvin pienen palkan, jotka ovat juuri toimeentulominimissä; sitten on sellaiset palkannauttijat, kuin minä olen, jotka tulevat toimeen jotenkuten palkallaan; ja sitten on suuria palkkoja nauttivia. Minun mielestäni kun ryhdytään toteuttamaan vakauttamista, pitäisi pyrkiä tasoittamaan näitä olosuhteita. Niiltä, keillä on elintaso minimissä, ei pitäisi ottaa yhtään mitään, niiltä, joilla on kohtuullinen toimeentulo, olisi varaa ottaa jotakin, ja niiltä, joilla on suuret palkat, voitaisiin ottaa enemmän. Palkannauttijain kesken voitaisiin vakauttaa ja korjata tätä nykyistä talouspolitiikkaa.

Aimo Anttila (Helsingin piiri): Kunnioitettava puheenjohtaja! Hyvät toverit! Minä puutun täällä eräisiin kohtiin, koska täällä tänään aamuyöstä vielä siitä on puhuttu. Täällä on puututtu ensi kädessä ammattiyhdistysliikkeen asioihin, vaikka nämä asiat tietysti kuuluvat amatillisille järjestöille. Nyt on kysymys tästä talouspoliittisesta ohjelmasta, ja todella täytyy yhtyä niihin Salmisen ajatuksiin, että ilmeisesti tämä esitys "Mitä nyt on tehtävä?" on ollut niin hyvä, että se on kaivannut näin pitkän keskustelun evästyksenä. Minä haluan sanoa sen, että nämä toverit, jotka ovat täällä puhuneet ammattiyhdistysliikkeen käsityksiä, eivät ilmeisesti ole olleet milloinkaan ammattiyhdistysliikkeen järjestöjen kokouksissa. Täällä tässä ohjelmassa sivulla 11 "Sosialidemokraattinen puolue ja palkansaajat", siellä loppukappaleessa, jonka luen, sanotaan näin:

"Palkkapolitiikan hoitaminen on jätettävä ammatillisten järjestöjen tehtäväksi. Sosialidemokraattisen puolueen ja palkansaajain

ammattillisten järjestöjen tulee kuitenkin olla kiinteässä yhteisym-märryksessä ja yhteistyössä, mihin puolue pyrkii vaikuttamalla ta-louspolitiikkaan sellaisella tavalla, joka edistää elinkeinoelämää kokonaisuudessaan ja siten luo edellytykset palkansaajien elinta-son kohoamiselle."

Näin ollen ei ole tarvittu ponsissa enää näistä mainita, koska täällä itse tekstissä aikaisemmin on tästä jo sanottu, kenelle se kuuluu: se kuuluu ammattiyhdistysliikkeelle ja ammatillisille jär-jestöille, jotenka toverit, jotka ovat täällä siitä puhuneet, ovat ol-leet jonkun verran "metässä" asiasta. Näihin ohjelmaponsiin minä. haluaisin myöskin puuttua sen vuoksi, koska se on hyvin lähellä sitä ammattiliittoa, jonka palveluksessa minä olen. Täällä melkein jokaisessa ponnassa korostetaan sitä, että pitäisi saada täystyöllis-syys maahan. Minä luulen, että tämä on eräs tärkeä kohta, jonka kaikki toverit, jotka palkallaan elävät ja työskentelevät, hyväk-syvät. Sen vuoksi näissä ponsissa on tämä asia sanottu niin useaan kertaan. Täällä eräs toveri mainitsi siitä — se oli toveri Nokelainen — että tämä ohjelmaluonnos "Mitä nyt on tehtävä?" ei ole tänne esitetty asianmukaisessa, sääntöjen mukaisessa järjes-tyksessä. Minä olen sosialidemokraattisen puolueen ylimääräiselle puoluekokoukselle jätetyt esitykset ja alustukset saanut kyllä riit-tävän ajoissa. Ja siellä Kymen piirin esityksessä sanotaan: "Yli-määräinen puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan käytännön politiikassaan ottamaan huomioon seuraavat tavoitteet niitä kii-reellisesti suoritettavin tutkimuksin tarvittaessa täsmentäen."

Tämä Kymen piirin esitys, mikä tänne on jätetty, se kai on tul-lut asianmukaisessa järjestyksessä ja nyt sitä eilisillan ja tämän aamupuolen yötä on yritetty täydentää. Sitä on täydentänyt mais-teri Pitsinki täällä tällä esityksellään. Lisäksi siihen on lisätty moniste ja eräs täydennys, mistä pienviljelijät ovat täällä mai-ninneet. Täytyy ihmetellä, mitenkä täällä Kuusela ja Lepistö ovat olleet pahoillaan siitä, että todella tällainen esitys on tullut tätä täydentämään. Minä luulisin, että heidänkin pitäisi olla niin pal-jon pienviljelijöitä, että hie hyväksyivät Sen, koska muutkin pienvil-jelijät sen varmasti tulevat hyväksymään. Helsingin piirin edus-tajat olivat tätä hyväksymässä ja ensimmäisinä kirjoittamassa ni-mensä alle, koska he ovat nähneet, että se on ohjelma, jonka taakse kannattaa mennä, koska siinä ovat ne ajatukset, mitä al-lekirjoittanut on edellä maininnut.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

(29)

Puheenjohtaja: Työjärjestyksen asia 22 a), "Ohjelmavaliokuntaan evästettävät kaksi alustusta ja kahdeksan esitystä", jotka sisältyvät näihin puoluekokousedustajille jaettuihin esityksiin sosialidemokraattisen puolueen ylimääräiselle puoluekokoukselle sekä tästä asiasta käydyn keskustelun yhteydessä kirjallisesti tänne jätetyt seuraavat esitykset:

"Mitä nyt on tehtävä?" muutoksineen;

A. J. Salmisen lisäysehdotus;

Puoluetoimikunnan alustus talous- ja teollistamisohjelmaksi;

Mikko Hultin lisäys edelliseen;

"Viljo Pousin ponsiehdotus;

Jaakko Viitasaaren korjaus edelliseen;

Veikko Rantalan muistio;

Vernerin Kiekan tiedustelu;

Armas Härkösen ponsiehdotus;

sekä luonnollisesti tässä yhteydessä käyty keskustelu evästyksineen lähetettäneen ohjelmavaliokuntaan.

Asia lähetettiin ohjelmavaliokuntaan.

(30)

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu aamulla kello 9.

Kokous keskeytettiin kello 1,57 jälkeen puolen yön.

Kolmas kokouspäivä

23. huhtikuuta 1957

Puolueneuvoston jäsenet (31). — Puolueneuvoston jäsenten, tilintarkastajien ja puoluekokousedustajien päivä-, palkkio- ja matkarahat (32). — Kysymys Pousin päätöslauselmaehdotuksen esittämisjärjestyksestä ja valiokuntavalmistelusta (33). — Evästyskeskustelu valistus- ja järjestöasiain valiokunnan käsiteltäviksi ehdotetuista esityksistä (34). — Evästyskeskustelu menettely tapa valiokunnan käsiteltäviksi ehdotetuista alustuksista ja esityksistä (35). — Evästyskeskustelu sääntövaliokunnan käsiteltäviksi ehdotetuista esityksistä (36). — Evästyskeskustelu talousvaliokunnan käsiteltäviksi ehdotetuista esityksistä (37). — Evästyskeskustelu julkilausumavalionkunnan käsiteltäviksi ehdotetuista esityksistä (38). — Päätös kokouksen jatkamisesta seuraavana päivänä (39).

Kello yhdeksän

Puhetta johti Olavi K a j a l a ja sihteerinä toimi Aatto Väyrynen.

Puheenjohtaja: Puoluekokous jatkuu. Ensimmäisenä toimitetaan nimenhuuto.

'Sihtööri Väyrysen toimitettua nimenhuudon todettiin, että eräitä valiokunnissa olevia puoluekokousedustajia oli poissa kokoussalista.

(31)

Puheenjohtaja: Tänne on tullut menettelytapavaliokunnan mietintö, joka koskee puolueneuvoston jäsenten vaalia. Se käsiteltäneen nyt. Asian esittelee Hurri.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Olavi Hurri: Tämä on menettelytapavaliokunnan mietintö nro 1.

"Menettelytapavaliokunta esittää, että puoluekokous valitsisi puolueuuvostoon piirikokousten esitysten mukaisesti seuraavat liitteessä mainitun henkilöt:

Helsingin piiri

Varsinaiset jäsenet:

Laitinen, Valtter

Lehto, Lempi

Varajäsenet :

Hietanen, Tauno

Leskinen, Laila

Varajäsenet:

Kangasaho, Yrjö

Alho, Aati

Nurminen, Antero

Uudenmaan piiri

Edustus vahvistetaan puolue-
neuvostossa

Turun et. piiri

Varsinaiset jäsenet:

Sanne, Oskari

Lyytikäinen, Oskari

Varajäsenet:

Virtanen,, Pekka

Randell, Veikko

Satakunnan piiri

Varsinaiset jäsenet:

Fallila, Vihtori

iSuvanto, Leo

Varajäsenet :

Lehto, Albert

'Oksanen, Eero

Hämeen pohj. piiri

Varsinaiset jäsenet:

Lehtinen, Paavo

Lindholm, Mauno

Rintala, Viljo

Varajäsenet:

Kolinen, Elsa

Heinonen, Lauri

Sinkka, Paavo

Kymen piiri

Varsinaiset jäsenet:

Mikkonen, Pekka

Lindqvist, Hugo

Kokkola, Veikko

Mikkola, Taisto

Varajäsenet:

Torvinen, Kalle

Siukkola, Veikko

Marttila, Olavi

Sommarberg, Taito

Mikkelin piiri

Varsinaiset jäsenet:

Ilo, Paavo

Leikas, Kaarlo

Varajäsenet:

Kaukinen, Onni

Salomaa, Veikko

Hämeen et. piiri

Varsinaiset jäsenet:

Melin, Pauli

Ahonen, Eino

Santala, Eero

Kuopion länt. piiri*Varsinaiset jäsenet:*

Lukkarinen, Juho
 Happonen, Ananias
Varajäsenet:
 Nurmi, Yrjö
 Mäkeläinen, Ukiko

Joensuun piiri*Varsinaiset jäsenet:*

Romppanen, Eino
 Juntunen, Alpo
Varajäsenet:
 Väisänen, Jaknari
 Tirronen, Paavo

Vaasan it. piiri*Varsinaiset jäsenet:*

Lahtinen, Feliks
 Mäkinen, Lauri
Varajäsenet:
 Heininen, Tauno
 Hämäläinen, Kaarlo

Vaasan et. piiri*Varsinaiset jäsenet:*

Vuorinen, Viljo
Varajäsenet:
 Laitinen, Mikko

Vaasan pohj. piiri*Varsinaiset jäsenet:*

Pietilä, Jaakko
Varajäsenet:
 Aro, Hugo

Oulun piiri*Varsinaiset jäsenet:*

Väyrynen, Antero
Varajäsenet:
 Vetosalmi, Elias

Lapin piiri*Varsinaiset jäsenet:*

(Saavalainen, Niilo
Varajäsenet:
 Kuoppala, Erkki

Kajaanin piiri*Varsinaiset jäsenet:*

Mikkonen, Konsta
Varajäsenet:
 Okkonen, Artturi

Suomen Ruotsalainen**Työväenliitto***Varsinaiset jäsenet:*

Vuorinen, Pentti
Varajäsenet:
 Johansson, Johan

Uudenmaan piirin osalta valiokunta esittää, että puoluekokous jättäisi piirin edustajat puolueuuvostoon 28. 4. -57 pidettävän piirikokouksen nimettäväksi ja että valinta vahvistettaisiin puolueuuvoston seuraavassa kokouksessa. Väinö Tanner, puheenjohtaja. Olavi Hurri, sihteeri."

Puheenjohtaja: Kuulimme menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 1, joka kuului näin: "Menettelytapavaliokunta esittää, että puoluekokous valitsisi puolueuuvostoon piirikokousten esitysten mukaisesti seuraavat liitteessä mainitut henkilöt." Nimet kuulimme äsken. Ja jatkaa sitten tämä valiokunta ensimmäistä mietintöään näin:

"Uudenmaan piirin osalta valiokunta esittää, että puoluekokous; jättäisi piirin edustajat puolueuuvostoon 28. i. 1957 pidettävän piiri/kokouksen nimettäväksi ja että valinta vahvistettaisiin puolueuuvoston seuraavassa kokouksessa."

Täällä sihteeri huomauttaa, että hänen ymmärtääkseen näin ei voida menetellä, vaan että puoluekokouksen pitäisi nämä puolueuuvoston jäsenet valita myöskin Uudenmaan piirin osalta.

Tämän jälkeen alkaa keskustelu menettelytapavaliokunnan mietinnön johdosta.

Veikko Rantala (Uudenmaan piiri): Niin, hyvät toverit, niin kuin eilen ilmoitin, Uudenmaan piirin puolueuuvoston ehdokkaiden osalta piiritoimikunta, oli asettunut aikanaan sille kannalle, että tämä kokous ei valitsisi puolueuuvoston jäseniä ja tämän, vuoksi ei voinut olla, koska piirikokous pidetään vasta ensi sunnuntaina, piirikokouksen valitsemia ehdokkaita. Tästä johtuen minä esitin eilen ehdokkaat, joista ehdokkaista kaksi on nykyistä ja yksi, jofka *ei* enää asu eikä oleile piirin alueella, on jätetty pois, ja hänen tilalleen esitin juuri otettavaksi samasta kunnallisjärjestöstä ehdokkaan. Minä myös katson, että ei niin voi menetellä, että puoluekokous jättää piirikokouksen valittavaksi puolueuuvoston jäsenet. Nimenomaan säännöissä sanotaan, että puoluekokous valitsee puolueuuvoston jäsenet piirikokouksen (tekemistä ehdokkaista. Tämä tarkoittaa käsitykseni mukaan myöskin sitä, että ehdokkaita voi olla enempiakin, ja puoluekokous määrää ja valitsee, kuka lopullisesti tulee. Mutta jos ei piirikokous ole ehdokkaita asettanut, niin puoluekokouksella on valta valita ja määrätä puolueuuvoston jäsenet, ja minä toivon, että tämä puoluekokous valitsisi nuo eiliset nimetyt ehdokkaat Uudenmaan piirin edustajiksi puolueuuvostoon.

Veikko Helle (Uudenmaan piiri): Herra puheenjohtaja! Jos puoluekokous ei voi yhtyä menettelytapavaliokunnan ehdotukseen, joka minun nähdäkseni on asiallinen ja oikeudenmukainen, olen sitä mieltä, että puoluekokouksen täytyy nimetä Uudenmaan piirinedustajiksi puolueuuvostoon ne jäsenet, jotka puolueuuvoston jäsenenä meidän piiristämme tällä kertaa Oivat. On piirikokouksen vallan ottamista, jos me Uudenmaan puoluekokousedustajat, joita kaiken kaikkiaan on vain 17, esitämme täällä kokonaan uusia ehdokkaita puolueuuvoston jäseniksi. Ehdokkaiden esittäminen kuuluu nimenomaan piirifokoukselle. Minä siis ehdotan, ellei puoluekokous, niinkuin sanoin, voi yhtyä menettelytapavaliokunnan ehdotukseen, että puolueuuvostoon valittaisiin Uudeltamaalta vakinaisiksi Viljo Mehtonen ja Viljo Malin sekä varalle Uno Valjanti..

Pentti Saarinen (Uudenmaan piiri): Pyydän yhtyä kannattamaan toveri Rantalan täällä tekemää ehdotusta.

Eino Törn (Uudenmaan piiri): Minä pyydän yhtyä toveri Helteen täällä /tekemään ehdotukseen.

Väinö Tanner: On ikävää, että me joudumme tällaisen pikkuasian takia nyt vaihtamaan mielipiteitä, imutta meidän on löydettävä jokin ratkaisu. Menettelyhän on sellainen, että piirikokous asettaa ehdokkaat, jotka puoluekokous (säännöllisesti juuri sellaisenaan valituiksi vahvistaa. Tämä käsittely on siis tavallaan muodollinen. Nyt valitettavasti ei ole piirikokouksen ehdokasta olemassa. Mielestäni ei voi mennä siihen, mitä myöskin on ajateltu, että 'täällä olevat Uudenmaan piirin edustajat esittäisivät ehdokkaansa, sillä me Itiedämme, että Uudenmaan piirissä ei vallitse aivan suuri yksimielisyys tässä asiassa, ja voisi käydä niin, että täällä olevat Uudenmaan piirin ehdokkaat voisivat tehdä valinnan, joka mahdollisesti ei tyydyttäisikään piirikokousta. Jos sen sijaan menetellään, niinkuin menettelytapavaliokunta nyt ehdottaa, että ensi sunnuntaina pidettävä piirikokous tekee valinnan ja tämä alistetaan seuraavan puolueuuvoston kokouksen vahvistettavaksi, niin minusta kaikki vanhurskaus on täytetty, ja ainakaan tavallisen lautamiesjärjen imukaan siinä ei kenelläkään pitäisi olla mitään sanottavana. Tämä on mielestäni käytännöllisin tie, eikä siinä kenelläkään tehdä mitään vahinkoa.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Täällä on menettelytapavaliokunnan ehdotus, jonka imukaan Uudenmaan piirin osalta puolueuuvoston jäsenen valinta olisi jätettävä Uudenmaan piirikokouksen tehtäväksi. Tätä ehdotusta on kannatettu, mutta on kuitenkin myöskin ollut toisenlaista mielipidettä, nimittäin on oltu sitä mieltä, että ellei piirikokous ehdi puoluekokoukselle tehdä ehdotusta, niin puoluekokouksen on silloin nimettävä tai määrättävä jäsenet puolueuuvostoon ilman tällaista ehdotusta. Tämä on niin pieni kysymys, että minä puolestani yhtyisin toveri Tannerin esitykseen, että jos puoluekokous tässä päättää, että menetellään menettelytapavaliokunnan esityksen mukaisesti, niin kyllä sillä pitäisi olla nyt, niinkuin hän sanoi, kaikki vanhurskaus täytetty. Ehkä puoluekokous voi hyväksyä tämän menettelytapavaliokunnan ehdotuksen ja jättää siis Uudenmaan osalta puolueuuvoston jäsenten valinnan Uudenmaan piirikokouksen tehtäväksi.

Koska kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa, puheenjohtaja totesi menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 1 tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

(32)

Puheenjohtaja: Seuraavana asiana on talousvaliokunnan mietintö, joka sisältää ehdotuksen päivärahoista ja (matkakulujen korvauksista.

Viljam Rantanen (Satakunnan piiri): Talousvaliokunta on käsitellyt palkkiotkysymyfcset ja ehdottaa kokoukselle mietinnös-
sään nro 1 seuraavaa:

Talousvaliokunnan ehdotus N:o 1

1.

Puolueneuvoston jäsenten palkkioksi ehdotetaan mk 2,000:— ko-
kous- ja (matkapäivältä. Matkakustannukset rautateitse tai laivalla
II matkustusluokan mukaan.

2.

Tilintarkastajille ehdotetaan maksettavaksi laskun mukaan.

3.

Puoluekokousedustajien päivä- ja matkaraha ehdotetaan seu-
raavasti:

maaseutuedustajille mk 2.500:— kokous- ja matkapäivältä
Helsingissä asuville

edusftajille „ 1.500:— „

Matkakorvaukset halvemman matkustuisluokan mukaisesti.

Valiokunta on tehnyt päätöksensä yksimielisesti.

Viljami Rantanen
puh.joht.

V. A. Parkkonen

Ananias Happonen
Väinö Kujanpää

Viljo Vuorinen
Elsa Kolinen

Leo Muhonen
Aarne Paananen
sihteeri

Puheenjohtaja: Ei liene tarpeellista lukea tätä mietintöä
uudelleen. Kuulimme sen äsken. Voidaanko tämä hyväksyä?

Talousvaliokunnan mietintö n:o 1 hyväksyttiin keskustelutta yk-
simielisesti.

(33)

Puheenjohtaja: Ohjelmavaliokunnassa on ollut epätietoi-
suutta siitä, onko toveri Pousin päätösehdotus tehty oikean asian
yhteydessä. Tämän vuoksi on syytä huomauttaa, että me ensim-

maisena kokouspäivänä, käsitellessämme mm. puoluetoimikunnan kertomusta ja katsausta viime aikojen hallituspolitiikkaan, yksimielisesti päätimme, jouduttaaksemme kokouksen menoa, että tämän asian yhteydessä esitettävät päätösehdotukset voidaan tehdä seuraavana päivänä, siis eilen, koska täten haluttiin saada tilinpäätös vahvistetuksi. Näin ollen menettelytapavaliokunta on todennut toveri Pousin päätösesityksestä, että se on esitetty oikeassa järjestyksessä. Ehdotan, että kokous toteaa tämän.

Keskustelua ei syntynyt.

Toteamus merkittiin pöytäkirjaan.

(34)

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen alkaa puoluekokousalustuksien ja esityksien evästyskeskustelu valistus- ja järjestöasiain valiokuntaan lähetettävistä esityksistä, esityksistä 9—15.

Konsta Mikkonen (Kajaanin piiri): Herra puheenjohtaja, arvoisat puoluekokousedustajat! Minä pyysin puheenvuoron sellaisesta asiasta, joka tuskin erikoisemmin kokousväkeä kiinnostaa, Aion nimittäin lausua muutaman sanan raittiusasiasta, ei sen vuoksi, että tässä ryhdyttäisiin arvioimaan, kuka milläkin tavalla ehkä tuolla kerrosta alempana on istunut tai muualla istunut ja ollut, mutta sen vuoksi, että tämä asia joka tapauksessa on sen arvoinen ja niin kantava, että tässä arvovaltaisessa kokouksessa kannattaa tähän huomiota kiinnittää.

Minä haluan tämän tehdä sen vuoksi, että minä varsinaisen toimeni ohella näen juopottelun takia niin paljon kurjuutta ja onnettomuutta, että tekee mieli todellakin sellaisessa kokouksessa, jossa on maan suurin puolue edustettuna, merkitä kanta tässä asiassa.

Tässä maassa on paljon kurjuutta ja onnettomuutta sen vuoksi, että juopottelu ja alkoholin väärinkäyttö on saanut niin suuren vallan. Ei tässä tarvitse intoilla raittiusasialla, meillä alkoholilainsäädäntö on sellainen kuin se on ja tuskin meillä sanottavasti on mahdollisuutta sen suureen muuttamiseen. Mutta tässä asiassa luullakseni, jos missä, tarvitaan puolueen jäsenten ja puolueen keskuudessa johdonmukaista valistustyötä. Meillähän ei oikeastaan useinkaan, kun on kysymys tuollaisista keskeisistä tapauksista, puolueen tai muiden työväen keskusjärjestöjen kokouksista tai varsinkin johtavien henkilöiden kokouksista, niitä tuskin useinkaan voidaan pitää ilman, ettei siinä ole myöskin alkoholi mukana. No, tietysti On silloin myöskin hauska keskustella, koska elämä näyt-

tää kevyemmältä ja niin kuin yleensä sanotaan, velat näyttävät saatavilta! Mutta kyllä minusta asia on sillä tavalla, sen minä tahdoisin tässä sanoa, että olkoon puolueen johdossa, ammattiyhdistysliikkeen johdossa tai missä tahansa työväen järjestötoiminnassa ja johtopaikoilla keitä tahansa henkilöitä, heillä pitäisi olla ryhtiä ja vastuuntuntoa, että tässä asiassa ei annettaisi huonoa esimerkiksi. Mutta tämä ei ole tärkeintä. Niin kuin minä sanoin, me puhuimme täällä eilen paljon niistä vaikeuksista, joita vähävaraisella kansanosalla on. Niitähän on muutenkin, mutta me tiedämme, että sellaisissa perheissä, missä perheen huoltaja on juoppo ja alkoholisti, niissä, olkoonpa tuloja enemmän tai vähemmän, valitsee kurjuus ja onnettomuus.

Niin kuin sanottu, tästä asiasta voisi puhua enemmänkin. Tästä on puhuttu vuosikymmeniä eikä se sanottavasti meitä ketään ole kiinnostanut. Tiedämme, että jos missä tahansa järjestetään esim, raittiustilaisuus, joko työväen raittiusliikkeen taholta tai muun raittiusyhdistyksen raittiusjärjestön toimesta, niin se kiinnostaa ihmisiä varsin vähän. Mutta, niin kuin sanottu, jokapäiväisessä elämässä näen niin paljon kurjuutta, niin paljon murhetta ja kyyneleitä alkoholin käytön takia, että minä pitäisin, että tämä kokous kaikesta riitaisuudesta huolimatta tässä asiassa voisi tyytyä siihen, että se korostaa raittiustyön ja raittiuden merkitystä. Ei sillä tavalla, että tahdottaisiin olla ehdottomia fanaatikkoja taikka että me eroaisimme muista ihmisistä me sosialidemokraattisen puolueen jäsenet, mutta raittiusasia on ollut niin kauan kuin on ollut puoluetoimintaa sen ohjelmassa, ja minä olen sitä mieltä, että vaikka olosuhteet, taloudellinen tilanne on paljon muuttunut, niin tätä asiaa ei olisi unohdettava. Tämä, on minusta niin tärkeä asia, että kaiken sen kohun jälkeen, mitä illalla ja viime yönä käytettiin, katson, että tämäkin olisi sen arvoinen asia, että puoluekokouksen todellakin kannattaisi siinä selvästi kantansa merkitä.

Erkki Kuoppala (Lapin piiri): Herra puheenjohtaja! Minä pyydän lämpimästi yhtyä edellisen puheenvuoronkäyttäjän esitykseen, mitä hän täällä raittiuskysymyksestä puhui. Minun käsittääkseni sosialidemokraattisen työväenliikkeen, puolueen ja sen yksityisten jäsenten tulee hyvällä ja mallikelpoisella esimerkillä olla esimerkkinä koko tämän maan järjestyneelle työväestölle ja koko muullekkin kansanosalle.

Minä pyydän sitten kosketella täällä esitysvihkosessa sivulla 38 olevaa alustusta n:o 12, "Valistustyön tehostaminen Lapin piirin alueella". Tämä esitys koskee sitä aluetta, jossa Sosialidemokraattisella Puolueella minun käsittääkseni on vielä paljon reservejä

käytettävissä. — Niitä on käytettävissä vielä myöskin muissa piireissä, mutta tämä on eräs sellainen. — Tässä esityksessä lähdetään siltä pohjalta, että tälle alueelle pitäisi saada lisää toimitsijavoimaa. Tämä on tosiasia, että siellä harvaan asutussa pitkein matkojen piirissä valistustyön suorittaminen on paljon vaikeampaa. Se kysyy paljon enemmän varoja kuin muissa piireissä. Sen vuoksi olisi toimitsijavoimaa lisättävä.

Toinen ponsi tässä esityksessä koskettelee sitä apua, jota tämänkin piirin alueella kaivattaisiin nimenomaan vieraiden puhujavoi-
mien muodossa. Täällä esitetään toivomus, että puolueeseemme kuuluvat toimihenkilöt, lähinnä ministerit, kansanedustajat jne. liikkeessaan täällä pitkien etäisyyksien piirissä myöskin ottaisivat enemmän yhteyttä kuin tähän saakka paikallisiin järjestöihin ja olisivat tilaisuudessa antamaan edes vaikkapa lyhyitäkin selostus-tilaisuuksia matkojensa aikana. Meillä on viime vuosien aikana ollut käytettävissä tällaisia henkilöitä hyvin paljon, koska me olemme saaneet tällaisille luottamus- ja virkapaikoille entistä enemmän myöskin sosialidemokraattisia henkilöitä. Me emme kuitenkaan sen piirin alueella ole aina olleet tyytyväisiä niihin matkoihin, joita nämä henkilöt ovat sinne tehneet, siinä mielessä että he ovat usein käyneet siellä ikäänkuin varkain. Minä myönnän, että monilla tällaisilla ja muilla matkoilla on tietysti oma tiukka matkaohjelmansa, mutta kun me jatkuvasti olemme voineet todeta, että kaikkien muiden puolueiden johtohenkilöt ja toimihenkilöt, ministerit jne. siellä liikkeessaan ovat voineet varata aikaa myöskin omille puoluejärjestöilleen, niin me emme ole päässeet siitä ajatuksesta, että mikä sitten estäisi meidän vastaavien henkilöiden samanlaisesta esiintymisestä. Tässä mielessä on tämä esitys lähtenyt liikkeelle. Me olemme joskus nimittäin joutuneet sellaisenkin tosiasian eteen, että olemme porvarillisista sanomalehdistä saaneet lukea, että joku meistä on edellisenä iltana tai edellisenä päivänä saapunut piirin alueelle. Piiritoimistokaan ei ole tällaisesta matkasta tiennyt mitään. Minusta tämä ei ole enää oikeata kenttäasioitten hoitoa. Täältä Helsingistä sinne tulleet vieraat voisivat tehdä tavattoman paljon ja suuren palveluksen yhteiselle asiallemme, jos he olisivat myöskin puolueväen käytettävissä. Minä luulen ja uskon, että minä tässä tulkitsen koko piirin alueen kannan, kaikkien perusjärjestöjen kannan, kaupungeista etäisimpään salokylään saakka olevan työväenyhdistyksen mielipiteen. Näistä asioista on tehty päätöksiä, niitä on käsitelty monissa aikaisemmissakin puoluekokouksissa.

Täällä puoluetoimikunta esittää lausuntonsa sivulla 118 tähän esi-

tykseen n:o 12. Tämä lausunto ei kuitenkaan meidän mielestämme ole lähimainkaan riittävä. Siinä oikeastaan vain todetaan se, mitä on aikaisemminkin näissä päätöksissä todettu, että pitäisi tehdä jotakin. Minä pyydän esittää tämän puoluekokouksen päätettäväksi seuraavat ponnet tässä asiassa:

1. Puolue palkkaa piirisihteerin lisäksi yhden toimitsijan, jonka toimialueena olisi lähinnä piirin keski- ja koillisosat.

2. Puoluekokous velvoittaa puolueeseemme kuuluvat ministerit, kansanedustajat, puoluetoimikunnan jäsenet ja SAK:n johtohenkilöt, jotka liikkuvat piirin alueella, ottamaan yhteyden ennakolta piiritoimikuntaan tai paikallisiin järjestöihin tiedoitustilaisuuden järjestämiseksi.

Onni Mikkola (Lapin piiri): Herra puheenjohtaja, hyvät puolueoverit! Me olemme Lapin piirin alueelta saaneet käsiteltäviksi tänne kaksi alustusta Lapin läänin alueella tehtävän valistustyön tehostamiseksi, että puolue palkkaisi sinne lisää toimitsijoita. Lapin läänihän on alueeltaan miltei kolmannes Suomea ja siellä sosialidemokraateilla ei ole palkattuja toimitsijoita kuin yksi henkilö, piirisihteerit. Me tiedämme, että meitä vastassa on siellä moninkertaisesti ylivoimaisemmat joukot toimitsijoita muilla puolueilla. Esim. maalaisliitolla on ainakin 20 palkattua toimitsijaa ja kommunisteilla 17 ja tämän kevään aikana ne ovat palkanneet lisää toimitsijoita 4 kappaletta. Kun tämän lisäksi otamme huomioon sen, että maalaisliitolla on käytettävissään kaikkien muiden järjestöjen palkattuja henkilöitä, kuten maamiesseurojen, maataloustuottajayhdistysten ja Valion ja muiden, valtion ja kuntien, palveluksessa olevia henkilöitä ja tämän lisäksi eräs uskonnollinen järjestö, laestadiolaiset, joita maalaisliitto johtaa, tukee maalaisliittoa hyvin voimakkaasti poliittisessa työssä kentällä, ja arviolta heidän palveluksessaan on maallikkosaarnaajia noin parisataa kappaletta, jotka jatkuvasti tekevät poliittista työtä maalaisliiton hyväksi, ei ole silloin ihme, että maalaisliitolla on niin voimakas edustus Lapin läänistä meidän eduskunnassamme. Samoin on näiden kommunistien edustajien, että heillä on näin valtavat työvoimat käytettävissään, siis palkattujen toimitsijain kautta. Meillä on ainoastaan piirisihteerit, eikä hän voi parhaimmalla tahdollaankaan johtaa näin suuren alueen kuin Lapin läänin työtä niin tehokkaasti, että meidän sosialidemokraattien kannatus nousisi riittävästi. Meillä sosialidemokraateilla on Lapin läänin alueella arviolta noin 60—62 puolueyhdistystä. Niissä on toimivia yhdistyksiä n. 30, ja 30 (kappaletta on nukkunut heti sen jälkeen, kun ne on joskus perustettu. Piirisihteerit ei millään ehdi käydä näissä kaikissa perusjär-

töissä, että ne toimisivat, sillä monessakaan yhdistyksessä sen jälkeen, kun se on perustettu, ei ole sellaisia voimia, että ne oma-aloitteisesti pystyisivät toimimaan. Jos meidän puolueemme jäsenmäärä Lapin läänin alueella on noin 1.300—1.600 jäsentä, kun vastaavasti kommunistipuolueen ja sen lieveliikkeiden jäsenjärjestöjen jäsenmäärät ovat noin 8.000 ja maalaisliiton 12.000, tällaista ylivoimaa vastaan meidän sosialidemokraattien pitää taistella Lapin läänin alueella vain yhden palkatun toimitsijan voimalla ja näiden vähäisten jäsenjoukkojen tukemana! Sen sijaan vielä maalaisliittolla on hyvin voimakas sanomalehdistö: Pohjolan Sanomat ja Lapin Kansa ja laestadiolaisten sanomalehti Päivämies, joiden levikki Lapin läänin alueella ylettyy jokaiseen mökkiin, ainakin noin 30.000—35.000 tilaajaa, kun sen sijaan meidän lehtemme, piirilehti Pohjolan Työ leviää jonkin sadan kappaleen levikin. Meillä ei voi olla mitään mahdollisuuksia nostaa sosialidemokratiaa Lapin läänin alueella, ellei puolue kiinnitä riittävän vakavaa huomiota siihen, että puoluekokous tekisi päätöksen, jolla velvoitettaisiin puolue-toimikunta enemmän tukemaan Lapin läänin taloudellisesti ja palkkaamaan sinne lisätyövoimaa ainakin yhden toimitsijan.

Lapin läänin alueella on useita sellaisia pitäjiä, joiden asukasluku vaihtelee 6.000—10.000:een ja 18.000:een, joissa ei ole sosialidemokraattista toimintaa lainkaan. Esimerkkinä voi mainita Rovaniemen maalaiskunnan, jonka asukasluku lähentelee 18.000. Tällä alueella toimii ainoastaan kaksi sosialidemokraattista yhdistystä. Toinen on Petäjäskoskella voimalaitoksella, jonka jäsenmäärä lähentelee sataa, ja 10 kilometriä siitä sivulla Muurolassa 40-jäseninen yhdistys. Muita kyliä, asukasluvultaan suuriakin kyliä, on kymmeniä, joissa sosialidemokraattista sananselostajaa ei ole vielä koskaan käynyt. Tällaisia kyliä Lapin läänin eri pitäjistä löytyy kymmenittäin, joissa koskaan ei ole sosialidemokraattista puhujaa käynyt eikä mitään lentolehtistä eikä propagandaa levitetty. Näin olleen olisi hyvin paikallaan, että tämä ponsi, jonka Kuoppala täällä esitti, hyväksyttäisiin yksimielisesti ja puolue-toimikunta velvoitettaisiin heti avustamaan Lapin läänin alueen valistus- ja järjestötoimintaa voimakkaammin ja palkkaamaan sinne yhden toimitsijan.

Yrjö A. Saarinen (Sos.-dem. Raittiusliitto): Hyvät edustajat! Minä kiinnitän edustajien huomiota siihen alustukseen, jonka raittiusväen sos.-dem. yhdistys on tälle edustajakokoukselle esittänyt, ja totean meli hyvin, että puolue-toimikunta suosittelee sen hyväksymistä. Sosialidemokraattinen puolue ei ole luonnollisestikaan mikään varsinainen raittiusjärjestö, jonka kaikki jäsenet ovat raittiita, meillä on sitä varten oma raittiusliittomme, joka työskentelee

sosialidemokratian hyväksi monella eri tavalla. Mutta toiselta puolen emme voi hyväksyä sitä, että väkijuomia käytetään niin tavatoman paljon kaikkialla maassamme ja että myös monet puolue-toverit käyttelivät niitä jopa tärkeissä luottamustehtävissä toimiessaan. Sellainen menettely vahingoittaa tätä puoluetta, jota meidän tulisi yhteisesti vaalia niin, että siitä tulisi entistä parempi, entistä voimakkaampi ja entistä (määrätietoisemmin toimiva) sosialidemokraattinen puolue. Sen tähden katsomme ainakin sosialidemokraattisen raittiusväen piirissä, että kenelläkään luottamustehtävissä toimivalla puolueen jäsenellä ei ole oikeutta tuhlaata voimiaan väkijuomien parissa siinä määrin kuin nykyisin monen puoluetoverin kohdalla tapahtuu. Puolueen tulee vaatia jokaiselta työntekijältään ja luottamushenkilöltään sitä, että hän antaa kaikki voimansa puolueelle, tuhlaamatta niitä väkijuomien parissa, mikä vahingoittaa sekä häntä itseään että puoluetta.

Mutta haluaisin viitata tässä erääseen toiseenkin seikkaan, josta alustuksessa on mainittu, nimittäin väkijuomayhtiön voittovarojen käyttöön. Kunnathan saavat näitä voittovaroja huomattavat määrät väkijuomayhtiöltä, joita ne sitten käyttävät raittiuistyöhön ym. valistukselliseen toimintaan. Meidän maassamme on kuitenkin useita kuntia, joissa näitä varoja jaetaan tällaiseen työhön hyvin epätasaisesti. Niinpä Suomen Sosialidemokraattiseen Raittiusliittoon kuuluvat järjestöt saavat näitä varoja suhteellisesti vähemmän kuin monet muut vastaavat järjestöt. Monessa tapauksessa liittoomme kuuluvien järjestöjen avustusanomukset kokonaan hylätään ja siten väheksytään sitä työtä, jota raittiusliittomme taholla suoritetaan. Sen tähden kiinnitän arvoisien puoluekokousedustajien huomiota edellä mainittuun epäkohtaan samalla kun toivon, että milloin arvoisat edustajat joutuvat istumaan joko raittiuslautakuntien tai kuntien hallitusten kokouksissa, he seuraisivat tarkoin väkijuomayhtiön voittovarojen jakoa ja huolehtisivat siitä, että myös sosialidemokraattiset raittiuistyötä suorittavat järjestöt, kuten Päivän Nuoret, nuoriso-osastot ym. saavat näitä varoja nykyistä enemmän käytettäväkseen.

Sulo Hostila (Kymen piiri): Herra puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat! Minä käytän puheenvuoron asiaan n:o 15. Tässä esityksessä Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistys suosittelee puolueäänestyksen tuloksen laskemista ja sen siirtämistä suoraan keskustoitukseen, tässä tapauksessa tietysti puoluetoimikunnan asettamaan elimeen. Meillä kerran aikaisemmin, aivan hiljattain, on suoritettu tällainen menettely TUL:n vaalin yhteydessä, ja ainakin me kymiläiset totesimme, että tässä asiassa pelattiin suorastaan suurta ja

hyvin surkeata farssia. Me emme missään tapauksessa voi yhtyä tähän esitykseen, ja luojan kiitos puoluetoimikuntakin jo toteaa lausunnossaan, että tähän ei voida mennä. Olisihan se nyt kovin arveluttavaa, että myöskin puolueäänestys johdettaisiin siihen samaan suuntaan kuin asiat vietiin TUL:ssä. Minä en tähän asiaan enempää puutu.

Ida Koivisto (Kymen piiri): Hyvät puoluetoverit! Yhdyn ensiksikin niihin ajatuksiin, mitä täällä raittiusasiasta on tuotu julki, ja lämpimästi kannatan niitä.

Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitys, joka koskee puolueäänestyksen tulosten uudelleenjärjestelyä, tietäisi sitä, että paikallisilta puolueyhdistyksiltä, kunnallistoimikunnilta riistettäisiin kokonaan oikeus tarkistaa, ketä paikallinen puolueväki haluaa puoluekokouksiin, eduskuntaehdokkaiksi ym. Kyllä puolueväki osaa maaseudullakin lukea, laskea ja kirjoittaa aivan yhtä hyvin kuin täällä Helsingissäkin.

Mitä tulee sen nopeuteen, uskallan suuresti myöskin epäillä sitä. Kotkassa suoritettiin viime vaalit, ja kahden tunnin kuluttua ne olivat aivan selvät ja lähetyskunnossa puoluetoimistoon.

Mitä tulee sitten yhdenmukaisuuteen ja sen tuloksiin, riippuu tietysti siitä, mikä suunta tai linja milloinkin olisi enemmistönä. Voi käydä niin kuin TULin äänestyksessä, jossa liiton johto hylkäsi Kotkan Kisailijain äänestyksen tuloksen yhden kommunistisen ylitarkkailijan lausunnon perusteella, jonka se oli sinne asettanut seuran ja piirin asianomaisten vaalilautakunnan jäsenen lisäksi. Tällä menettelytavalla liiton johto mitätöi tosiurheilun ja monikymmentuotiset seuratoimitsijat, aliarvioi kokonaan heidän työnsä tuloksen. Huvittavaa tässä oli vielä se, että tämä kommunistinen ylitarkkailija — hänellä ei ollut mitään muistuttamista virallisesti tehtyyn pöytäkirjaan — nimellään vielä vahvisti, että äänestys tapahtui täysin laillisesti. Mutta mistä aikanaan sai oman lausuntonsa perusteella jälkeenpäin ohjeen, että jotakin virhettä ja vikaa täytyy löytyä Kotkan Kisailijain äänestyksessä, ja näin lähti kirje erikseen TUL:n johdolle, ja tämän yhden kommunistisen ylitarkkailijan lausunnon perusteella liittotoimikunta hylkäsi Kisailijoiden äänestyksen tuloksen.

Tähän päivään mennessä Työväen Urheiluliiton liittotoimikunta ei ole virallisesti vielä antanut minkäänlaista selvitystä Kotkan Kisailijoille, vaikka Kotkan Kisailijat ovat sitä kirjallisesti pyytäneet. En katso, että se on virallinen selostus, jos täältä tulee joku mies taikka nainen jotakin selvittämään, nostelee olkapäitään vähän aikaa ja sanoo, etten minä tiedä tästä asiasta yhtään mitään. —

Jos nyt tällaisiin puoluevaaleihin toisen kerran täytyy mennä, kuin nyt suoritettiin, niin Kotkan kunnallistoimikunta ainakin toivoo, että äänestysohjeet ovat selvät ja yksinkertaiset. Tarkoitin puolueäänestystä. Äänestysluettelot on tarpeeksi aikaisin lähetettävä perusjärjestöille, että jäsenet saavat katsoa, onko heillä äänioikeutta, aivan niin kuin kunnallisissa ja valtiollisissa vaaleissa. Nyt löytyy hyvin paljon virheellisyyksiä. Voi kyllä olla, että myöskin paikallisilla osastoilla on tässä osansa, mutta hyvin paljon jäi äänestämättä, koska puuttui nimiä luetteloista. Puoluetoimikunta ei ole yhtynyt tähän Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitykseen, ja minä kannatankin tätä puoluetoimikunnan esitystä, mutta haluaisin yhden sanan muuttaa. Täällä puhutaan "teknillisistä syistä", mutta haluaisin sen muutettavaksi "periaatteellisista syistä".

Anni Rinne, kunniajäsen." Hyvät toverit! Minä vanhempana, monesta teistä vanhempana, rohkenen pyytää teitä pienelle muistojen retkelle vuosikymmenien taakse niihin vuosiin, jolloin yleisen yhtäläisen äänioikeuden puolesta kamppailtiin ja äänioikeuden saavutettuaamme vaalitaistelua kävimme kieltolain merkeissä. Niihin aikoihin ihmisillä näytti olevan syvä raittiimman elämän kaipuu. Jouduin Konsta Mikkosen tavoin Viipurin itäisen esikaupungin alueella toteamaan sen kurjuuden, minkä väkijuomat siellä elävien ihmisten keskuudessa olivat aikaansaaneet. Meillä oli kieltolaki, mutta kansamme heikkous vei sen perikatoon. Toverit! Te olette kaikki sosialidemokraattisen työväenliikkeen johtavia henkilöitä. Annatteko itsenne voittaa alkoholipullon vai onko teillä miehuutta saadessanne luottamustehtäviä? Onko teillä miehuutta kieltäytyä alkoholista ja taistella tämän maan sen yhteiskuntaluokan puolesta, jossa väkijuoma tekee kaikkein suurinta tuhoa, varsinaisen huonosti palkatun työväen puolesta? Ettekö te tahdo taistella raittiusasian periaatekysymyksestä? Jos me katsomme meidän aikamme elämää, hyvät toverit, niin me näemme, että epäkohtia on olemassa niissä järjestelyissä, joita yhteiskunnassa esiintyy. Me vietämme joka vuosi muistaakseni neljä rukouspäivää. Täällä Helsingin kaupungissa ja kaikkialla muuallakin näiden rukouspäivien takia suljetaan kaikki huvittelupaikat nuorisolta, mutta kapakat niin tässä talossa kuin muuallakin näissä hotelleissa ovat auki ja herkimässä nuoruuselämän iässä olevat nuorukaiset ja neitokset etsivät huvittelumahdollisuutta, ja tie käy kapakkaan. Eikö ole syytä aloittaa Sosialidemokraattisen Puolueen keskuudessa taistelua sitä järjestelmää vastaan, että suljettakoon kapakat rukouspäivinä ja annettakoon nuorisolle raitista, reipasta huvittelua huvittelupaikoissa, joissa ei hoippuen kävele vanhempi samoin kuin nuorempikaan

ihminen. Minä rohkenen toivoa, että niissä kunnissa, joissa on voimakkaat työväenjärjestöt ja jotka voivat kunnalliseen elämään vaikuttaa, ensi kädessä vaaditaan niiltä, joita he näille luottamuspaikoille lähettävät, raitista elämäntapaa, sillä ovathan kasvatus-tieteilijät sanoneet: "Esimerkki on paras kasvattaja nuorisoon nähden." Ja tätä esimerkkiä, raittiin elämäntavan esimerkkiä, hyvät toverit, antakaa maamme nuorisolle, sen työväenliikkeelle, sillä nuorisossa on meidänkin tulevaisuutemme niin puolueessa kuin koko maan elämässä. Nämä hartaat toivomukset teille, toverit, haluan, nyt vanhoilla päivilläni esittää. (Voimakkaita suosionsoituksia)

Puheenjohtaja: Pyydän kiittää toveri Rinnettä näistä hyvin oikeaan osuneista sanoista ja toivon, että jokainen kätkee ne sydämeensä.

Ilmari Forssell (Hämeen pohjoinen): Täällä toveri Rinne lausui niin vakavia sanoja, että minä toivon, että tämä puoluekokous ottaa tämän asian hyvin vakavasti. Täällä edustaja Mikkonen toi raittiuskysymyksestä esiin niitä näköpuolia, sitä kurjuutta, mitä yleensä alkoholi työväestön keskuudessa saa aikaan. En haluakaan siihen enää puuttua. Haluan puuttua vain siihen kysymykseen, miten yleensä työväen järjestöissä raittiusasia otetaan. Meillähän on raittiusliitto, joka toimii varsin ponnekkaasti kiinteässä yhteistyössä, järjestöihin, mutta järjestöt käsittelevät kirjelmiä ja muita, jotka sinne saapuvat, melkein läpihuutona. Asiaa ihan niin kuin pelätään! Ei tässä tarvitse puuttua kenenkään yksityiselämään. Meillä se on jokaisella, mutta suuressa periaatteellisessa kysymyksessä meidän sittenkin järjestöissä sosialidemokraatteina täytyy asia ottaa vakavasti. En malta tässä yhteydessä olla mainitsematta hyvää esimerkkiä, millä tavalla me sosialidemokraatit raittiusasian otamme. Olin eräitä vuosia sitten Kuusankoskella järjestämässä raittiusjuhlaa. Satuimme saamaan meidän kunnioitetun veteraanimme Väinö Tannerin tilaisuuteen puhumaan, myöskin sen lisäksi Raittiusliitosta henkilön, joka puhui raittiusasiaa. Tanner ei tosin raittiusasiaa siellä esittänyt, hän puhui kaikkea muuta hyvää asiaa. Mutta yleensä puolueväki otti sen kannan, ettei sinne kannata tulla, koska siellä puhutaan raittiusasiasta. Näin tosiaan tätä asiaa pelätään. Sellaiseen tilaisuuteen saatiin vain vajaa 100 henkeä, koska puhuttiin raittiudesta kaiken muun hyvän asian lisäksi. Näin välinpitämättömästi tämä asia otetaan.

Erikseen on asia sitten, miten järjestöissä ylemmässä alapor-taaseen meidän luottamusasialla olevat henkilömme asian ottavat. Onhan tapahtunut lukemattomia tapauksia kunnanvaltuustoissa, jopa eduskunnassa ja monissa muissa varsin arvovaltaisissa paikoissa,

että meidän korkeassa asemassa olevat henkilömme jopa esiintyvät humalassa tällaisissa tilaisuuksissa. Tämä on jo sitä, jota ei tavallinen rivimies lainkaan ymmärrä.

Kyllä asian on niin, että kun edustamme puoluetta, olkoon elimissä missä hyvänsä, meidän täytyy myös esiintyä sen mukaisesti. Se ei ole enää yksityiselämää. Tässä mielessä minä esitänkin, että puoluekokous lausuu tässä vakavan sanansa, että ei ole yksityiselämää, kun mennään edustamaan luottamustehtävissä puoluetta. Me edustamme silloin koko puoluetta ja kannamme myös vastuun siitä. Näin ollen täytyy jokaisella olla niin paljon periaatetta, että myöskin nämä tehtävät aina kykenee tekemään selvänä. Onhan todettu asia, ettei henkilö humalassa eikä sen jälkeen edes normaalisti pysty ajattelemaan. Jos tällaiset henkilöt meitä edustavat ja laativat meille ohjelmia, kyllä, hyvät toverit, tämä asia silloin otetaan myös sen mukaan. Yhdyn, kuten jo äsken sanoin, kannattamaan esitykseen nro 9 puoluetoimikunnan tekemää esitystä ja myöskin kehoitan, että tämä puoluekokous ottaa tämän asian samassa mielessä.

Laila Leskinen (Helsingin piiri): Puheenjohtaja! Hyvät toverit! Helsingin piiri yhtyy Raittiusväen Sos.-dem. Yhdistyksen tekemiin esityksiin ja ponsiin, kuitenkin niin, että ensimmäiseen ponteen lisättäisiin, että puolueen palvelukseen otettaisiin raittiita elämäntapoja noudattavia henkilöitä. Toivon, että asian valiokuntakäsittelyssä huomioitaisiin tämä esittämäni lisäys, johon Helsingin piirin evästyskokouksessa kiinnitettiin nimenomaista huomiota.

Pyydettyään puheenvuoron työjärjestykseen lausui

Antti Mikkonen (Lapin piiri): Pyytäessäni tämän puheenvuoron työjärjestykseen minun on valitettavasti todettava, että tämä puoluekokous ei näytä myöskään olevan järjestöllisesti sillä tasolla, kuin olisin tällä hetkellä jo odottanut. Kun vanhaa kuntakokousta muistuttava, kaikkien tärkeittenkin asiain käsittelyn aikana vallitseva hälinä häiritsee koko kokouksen menoa, niin ehdottaisin, että puhuttaisiin, käveltäisiin ja hypittäisiin käytävällä, mutta että tämä kokous sikäli rauhoitettaisiin, että kokouksen kulua voisi seurata! (Kokouksesta: Kannatetaan!)

Puheenjohtaja: Toivon, että tätä tällaista järkevää esitystä voitaisiin käytännössä noudattaa. Pyydän siis, että kokousedustajat, jos heidän on nyt tarvis keskenään joistakin asioista sopia, tekisivät sen hiljaa, mahdollisimman hiljaa, ei äänekkäästi. Sillä toveri Mikkosella oli minusta asia takanaan, kun hän lähti siitä, että olisi hyvä kuulla, mitä täällä puhutaan. Muuten puhu-

minen tuntuu olevan vähän tuollaista turhaa touhua. Ehkä voimme tässä itsekuria noudattaa.

Paavo Ilo (Mikkelin piiri): Puheenjohtaja! Hyvät toverit! Kuu-samon Sos.-dem. Työväenyhdistys alustuksessaan n:o 10 kiinnittää huomiota puolue toimiston ja eduskuntaryhmän harjoittaman tiedo-itustoiminnan tiivistämiseen.

Varmaan me kaikki täällä oleva puolueväki olemme sitä mieltä, että me joudumme tekemään työtä tämän puolueen hyväksi joka paikassa. Me joudumme sitä tekemään työmatkoilla, työpaikoilla, perhetilaisuuksissa ym. Meille voidaan esittää aivan yllättäen kysymyksiä tuollaisessa eri mielipidettä edustavassa seurassa tarkoituksella saada meidät yllättäen pussiin, mutta myöskin tarkoituksella todella päästä selville erinäisistä päivänpolttavista kysymyksistä.

Tähän saakka meillä tavallisilla puolueen rivimiehillä on ollut melko vaikeata vastata kaikkiin kysymyksiin, joita ei ole ennakolta meille informoitu. Mehän olemme täällä jo useissa puheenvuoroissa eilen todenneet, että puoluelehdistö ruokkii hyvin heikosti näissä merkeissä meitä puolueväkeä. Ja pitäisihän meillä olla myöskin tietoja sellaisista asioista, joita ei nyt nähtäisi aivan päivälehtien palstoilla.

Tässä mielessä pitäisin erittäin tärkeänä, että puoluekokous kiinnittäisi vakavaa huomiota tästä asiasta tehtyyn alustukseen. Onhan puolueella tiedotuslehtenä tavallaan Sosialistinen Aikakauslehti, mutta siinä käsitellyt asiat ovat enimmäkseen linja— ja puoluepoliittisia eivätkä päivän kysymyksiä. Viime aikoina ennen puoluekokousta meille jaettiin myös TTK-lehteä, mutta en usko, että myöskään tämän lehden tiimoilta voidaan tyydyttävästi — aina-kaan kokemusten perusteella, voin sen sanoa — meitä kenttäväkeä ruokkia.

Näin ollen, pitemmittä puheita, yhdyn kannattamaan tehtyä aloitetta ja toivon, että se tässä puoluekokouksessa tulee hyväksytyksi.

Puheenjohtaja: Esitykset n:o 9—15 lähetettäneen valistus- ja järjestöasiain valiokuntaan.

Hyväksyttiin.

Esitykset lähetettiin valistus- ja järjestöasiain valiokuntaan.

(35)

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen tulee käsiteltäväksi asiar ryhmästä 22 kohta c. Menettelytapavalio-kuntaan on evästettävä kaksi alustusta ja 17 esitystä. Tämän kohdan alustajana saa ensimmäisen puheenvuoron toveri Puskala.

Veikko Puskala: Herra puheenjohtaja! Arvoiset edustajat! Puoluekokoukselle on eri järjestöjen taholta jätetty käsiteltäväksi kahdeksan eri aloitetta, jotka käsittelevät puolueen sisäistä demokratiaa tai puolueen ja muiden työväenjärjestöjen välisiä suhteita.

Tämä asiaryhmä on eräs niistä asioista, joiden vuoksi ylimääräinen puoluekokous on koolle manattu. Asian keskeisyydestä johtuen puoluetoimikunta on valmistuttanut yhtenäisen alustuksen tästä asiavyyhdestä. Alustuksessa on pyritty huomioimaan kaikki nekin näkökohdat, joihin eri järjestöt ovat esityksissään kiinnittäneet huomiota. Alustus on pääjohtaja Reino H. Oittisen käsialaa, ja kun se on painettu esitysvihkoon ja siten sieltä luettavissa, ei sen lukeminen täällä ole tarpeellista.

Sitävastoin lieene paikallaan valottaa alustusta käytännön puolue-toiminnan piiristä saatavilla muutamilla esimerkeillä, miksi ja miten nämä kysymykset, puolueen sisällä vallitseva demokratia ja eri työväenjärjestöjen suhde puolueeseen ja päinvastoin, ovat joutuneet erikoisesti nyt valokeilaan.

Sekä Sosialidemokraattisen Puolueen että eri järjestöjen piirissä, joissa järjestön enemmistön muodostavat sosialidemokraattisesti ajattelevat henkilöt, on viime aikoina yhä enemmän keskusteltu keskinäisestä vallankäytöstä sekä järjestön sisällä että järjestöjen suhteesta ja luottamuksesta toisiinsa. Julkisuudessa tämä keskustelu on saanut erilaisia muotoja. On puhuttu sopeutumattomista intressijärjestöistä ja intressipiireistä, demokratian palauttamisen välttämättömyydestä, diktatuurista ja pakosta sekä junttademokratiaista, on puhuttu vielä liiallisesta toimitsijavaltaisuudesta, tämä jopa ajankohtana, jolloin Sosialidemokraattisen Puolueen ja sosialidemokraattisen työväenliikkeen yleensä palkattujen toimitsijainluku on ollut minimissä ajatellen sodanjälkeistä aikakautta. On myös puhuttu sosialidemokratian tämän päivän aatteettomuudesta jne. Ilmeisesti kaikki selittäjät ovat suurin piirtein kuitenkin tarkoittaneet samaa asiaa, vaikka ovatkin sen muotoilleet siten kuin ovat kukin omasta näkövinkkelistään halunneet nimenomaan korostetusti asiat esiintuoda.

Kun on kysymys jonkin aatesuunnan käytäntöön soveltamisesta,, ei voida myöskään välttää puhumasta ihmisistä, koska ihmiset luovat aatteet ja myöskin ihmiset toteuttavat niitä, useinkin vielä sukuluvia sen jälkeen kun johtavat periaatteet on luotu. Siitä johtuu myöskin se, että jossakin yhteiskunnan kehitysvaiheessa ihmisten toteuttaessa aatteita käytäntöön se ei ole enää saman kaa- van mukaista etenemistä, kuin minkälaisena se mahdollisesti on nähty kymmeniä tai satoja vuosia aikaisemmin. Tällöin on myöskin

luonnollista, että uusille sukupolville syntyy erilaisia käsityksiä sovellutus- ja menettelytapakysymyksistä. Kunkin aikakauden ihmiset muodostavat omat joukkoliikkeensä. Nämä ihmiset valitsevat itselleen myöskin luotettunsa, joiden tehtäväksi jää nykyaikaisessa järjestödemokratiassa, ottamalla tuo määritelmä sen parhaimmassakin merkityksessä huomioon, asioiden hoito ja täytöntöönpano, ja siitä muodostuu käytännössä näiden luottamustehtäviin asetettujen ihmisten mukaista ja — ennen kaikkea — henkistä toimintaa.

Sosialidemokraattisen työväenliikkeenkin eri aikakaudet ilmentävät piirteitä, jotka tämä liike on saanut tunnetuilta johtajahahmoiltaan. Puolueen historiasta voi poimia näitä hahmoja, jotka ovat kullakin aikakaudella antaneet liikkeelle leimansa, vieläpä tavalla, että jos niitä näin jälkeinpäin lähemmin tarkastelee, niistä löytää vallan erilaisiakin piirteitä. Tällaisia johtajahahmoja ovat esimerkiksi sellaiset kuin Salin, Valpas, Hupli ja Tanner. Ja sanoisinpa, että Varjononkin ehti omana aikanaan luoda oman piirteensä tähän liikkeeseen.

iSinänsä ei tällaisessa "johtajakultissa" suinkaan ole mitään pahaa eikä liikettä vahingoittavaa. Vahingolliseksi ja repiväksi se muodostuu vasta silloin, jos joku luottamustehtäviin valittu henkilö ryhtyy käyttämään asemansa suomaa valtaa ohi ja yli tarkoitettujen valtuuksiensa. Puolueen aikaisempi historia osoittaa, että viimeainittujakin ilmiöitä on joskus esiintynyt. Mutta jäsenistön terve vaisto ja järjestödemokratian sille suomat mahdollisuudet ovat yleensä palauttaneet järjestyksen puolueeseen. Se ei tosin aina ole tapahtunut kivuttomasti, ja haitallisiakin jälkivaikutuksia on joskus jäänyt, mutta silti puolue on säilyttänyt kaikissa olosuhteissa taistelun- ja iskukykinsä.

Kun puhutaan sisäisestä demokratiasta sosialidemokraattisessa työväenliikkeessä, ei voida olla kajoamatta tällöin myös henfilökysymyksiin. Aivan samoin kuin aikaisemminkin, ihmiset nytkin toteuttavat heille uskottua osuutta johtajaportaisissa. Jälkivaikutelma muodostuu sen mukaiseksi, kuinka asianomainen on tehtävänsä ymmärtänyt, onko hän esim. voinut toteuttaa toimintaansa sillä tavalla, että hän on saanut luottamusta muidenkin kanssajärjestöjemme taholta eikä vain yksinomaan puolueen piiristä. Ellei näin ole tapahtunut, on siitä seurauksena luonnollisesti arvostelua, joka voi saada persoonallisenkin luonteen jossakin vaiheessa. Näin on tapahtunut aina ennen, näin tapahtuu nyt ja näin tulee tapahtumaan vastaisuudessaakin.

On ihme kyllä todettava, että nykyään pidetään kovin pahana, jos joku uskaltuu arvostelemaan joidenkin johtavien persoonalli-

suuksien edesottamuksia. Sopinee kai kysyä, olisiko niiden ihmisten, jotka näkevät joidenkin valitsemiensa johtajien edesottamuksissa sopimatonta, ryhdyttävä etsimään vikaa itse aatteesta. Ne, jotka kieltävät henkilöihin kohdistuvan arvostelun oikeutuksen, syyllistyvät nähdäkseni tekoon, jonka seurauksena puolue menettäisi jäsenistönsä kannatuksen varsin nopeasti. Silloin ei tosin luonnollisesti tarvitsisi toimeenpanna joukkoerottamisia puolueesta, mutta ei puolue säilyisi silloin myöskään johtavana voimana työväenliikkeessä.

Erittäin vaaralliseksi puolueen kehitykselle muodostuisi sellainen johtava henkilö, jonka persoonallisuutta pidettäisiin niin koskemattomana, että täysin asiallinenkin arvostelu olisi mahdotonta. Siitä olisi seurauksena se, että tuo suuri kyky helposti loitonisi erilleen joukkojen käsistä. Tällaiset piirteet eivät ole Suomessa-kaan täysin vieraita, mutta ulkomailta meillä on siitä erittäin riipaisevia esimerkkejä olemassa enemmänkin.

Mistä sitten johtuu väittämä, että puolueen ja intressijärjestöjen välillä vallitsee eripuraisuutta? Perusteluja tietysti esitetään moniakin. Nykyisessä yhteiskunnassa on työväen keskusjärjestöillä jo siksi keskeinen asema, että näitä keskusjärjestöjä kiinnostavat erilaiset avainasemat, kuten monet komiteat, lautakunnat, johtokunnat ja yleensä hallintoelimet, joiden kautta vaikutetaan yhteiskunnassa tapahtuviin ratkaisuihin. Eräät edellä mainitut elimet valitaan suunnilleen poliittisten voimasuhteiden mukaisesti, toiset taas nimittetään vallassa olevan valtakunnan-hallituksen mielen mukaisesti. Tapa, jolla näitä paikkoja sosialidemokraattien kesken eräinä aikoina, myöskin viime aikoina, voi sanoa, on jaettu, ei läheskään aina ole tyydyttänyt intressijärjestöjä, koska ne ovat katsoneet tulleen syrjäytetyiksi niistä elimistä, joihin niiden asiantuntemuksensa ja intressiensä perusteella olisi pitänyt saada oma edustuksensa. Tämä on eräs niistä asioista, joista on paljon intressijärjestöjen piirissä tyytymättömyyttä. Myöskin puoluekokouksissa vuodesta 1952 lähtien on käyty kiistaa eri järjestöjen edustuksesta puoluetuomikunnassa. Näitä taisteluja on käyty tosin enemmän kullisien takana kuin kentällä tai edes puoluekokouksessakaan julkisesti. Kiistat ovat aiheuttaneet mm. naisten, pienviljelijäin, SAK:n, nuorison jne. edustuksesta puoluetuomikunnassa. Tällöin on myös esiintynyt henkilöistä erimielisyyttä. — Tuo tai tämä henkilö ei ole miellyttänyt jotakin puoluejohtajaa, koska hän on sattunut joskus arvostelemaan tämän persoonallisia edesottamuksia.

Puolueen ja intressijärjestöjen välisessä kanssakäymisessä ja suhtautumisessa toisiinsa esiintyy eräitä muitakin piirteitä tämän

lisäksi, ja niistä kannattaa vielä muutama sana sanoa. Sekä puolueen että intressijärjestöjen asema nykyisessä yhteiskunnassa on aivan olennaisesti muuttunut verrattuna puolueen alkutaipaleen aikojen olotilaan. Sitä mukaa kuin näiden järjestöjen yhteiskunnallinen vaikutusvalta on lisääntynyt, on niiden vastuu myöskin kasvanut ei vain yleisesti ottaen, vaan myöskin nimenomaan jäsenistöön ja kannattajiin nähden. Vaikutusvallan lisääntymisestä on ollut seurauksena kannattajien yhä lisääntyvät vaatimukset. Tästä myöskin johtuu, että intressijärjestöt ovat yhä enemmän kiinnostuneita useimmista yhteiskunnallisista ratkaisuista ja eniten tietenkin nimenomaan juuri niistä, jotka koskevat mitä intressipiiriä kulloinkin. Puolue oli tosin hallitusvastuussa jo 1920-luvullakin, mutta vastuu ilmeisesti oli silloin vielä niin outoa työväenliikkeelle, että vaikka silloin ei kovin paljoa saavutettukaan, ei osattu niin kovin paljoa vaatiakaan niissä olosuhteissa. Näin ollen ei silloin syntynyt erikoisempaa, nykyään niin ominaista hallitusvastuun mukanaan tuomaa kentän painetta, toisin sanoen: vastuun aiheuttamaa väsymystä joukkojen keskuudessa. Niin ikään puolue oli hallitusvastuussa 1930-luvulla ns. punamultahallituksessa, mutta on muistettava, että silloin tapahtui puolueemme poliittinen nousu erittäin syvästä aallonpohjasta. Lisäksi elettiin taloudellista noususuhdanteen aikaa, eikä paine kentältä ollut suinkaan silloin kovin rajua. Sota-aikana taas, jolloin myöskin oltiin hallitusvastuussa, alistettiin moniin rajoituksiin yhteiskunnan edun nimessä. Esim. palkkatyöläiset ottivat melko nurkumatta vastaan silloisen järjestelmän % palkkakompensaation päätöksestä.

Sodanjälkeisenä aikana puolue on melkein keskeytymättä ollut hallitusvastuussa. Sodanjälkeinen säännöstelytalous on johtanut siihen, että talouspoliittiset ratkaisut vaikuttavat merkittävällä tavalla joko suoranaisesti tai ainakin välillisesti sen kansanosan elinehtoihin, jota puolue hallituksessa edustaa. Siksi puolue joutuu nykyään edustajineen enemmän valokeilaan kuin aikaisemmin ja sen kannanotot joutuvat päivittäin yleisen kritiikin kohteeksi. Puolueen asema aikaisempaan verrattuna on siis aivan ratkaisevasti muuttunut. Tämä onkin aiheuttanut paljon keskustelua. Mm. on asetettu harkittavaksi, onko puolueen asetettava politiikassaan etualalle "terveen talouspolitiikan" sanelema yleinen valtakunnan etu ja toisaalta taas, missä määrin ns. poliittiset realiteetit on puolueen otettava huomioon. Keskusteltaessa lähimmin kuitenkin näistä kysymyksistä voi tehdä sen havainnon, ettei millään taholla tarkoiteta ilmeisestikään johonkin äärimmäisyyteen kehitettyä politiikkaa, mutta valitetaan yleensä sitä, etteivät esim. intressijärjesjöt

ole voineet osallistua asioiden käsittelyyn niiden valmisteluvaiheessa. Mm. tässä puoluekokouksessa on sitä valitettu. Näyttää siis siltä, ettei ole kyetty luomaan riittävän joustavaa järjestelmää, joka toisi oikeuden ja mahdollisuuden myöskin intressijärjestöille osallistua ratkaisujen valmisteluun riittävän ajoissa. Suunnittelu- ja talousneuvostot ym. sen luontoiset elimet eivät sinänsä suinkaan suo näitä mahdollisuuksia, koska niissä vapaata asioiden käsittelyä rajoittaa poliittisten vastustajien läsnäolo. Näissä elimissä ei voi syntyä sitä sosialidemokraattien kesken välttämätöntä avointa ja luottamuksellista suhdetta, joka yhteisymmärrykseen pääsemisen edellytys kuitenkin on. Jos tällainen avoin ja luottamuksellinen suhde saadaan syntymään puolueen ja eri intressiryhmien kesken, niin minä pidän selviönä sitä, että tällöin myöskin viimeksi mainittujen suhtautuminen esillä oleviin pulmiin voi muodostua asialliseksi. On uskottavaa, että intressiryhmätkin voivat joskus välttämättömyyden pakosta suhtautua lojaalisesti vähemmänkin miellyttäviin ratkaisuihin, jos päätöksellä tai kannanotolla on todella tärkeä yleinen valtakunnallinen merkitys. Sosialidemokratian omaksuman yhteiskunnan uudistuspolitiikan pohjalta lähtien emme voi kuvitella, että sosialismin saavuttaminen olisi niin yksinkertainen tehtävä, että jokainen nykyään suoritettu ratkaisu ja teko veisi puhdaslinjaisesti askeleen lähemmäksi sosialismia. Ennen lopullisen päämäärämme saavuttamista me varmasti joudumme tekemään vielä paljon ratkaisuja, jotka ovat pakon sanelemia ja siten vain taktillisia väistöliikkeitä taistelun tiellä. Sosialidemokratian koko menestykselle on kuitenkin tärkeätä, että rinnan tekojen kanssa harjoitetaan tehokasta valistustyötä. Jokainen hyvä ja asiaa edistävä teko tietysti puhuu itsekin aina puolestaan, mutta kai juuri siitä johtuenkin yleensä jätetään nykyään onnistuneet ratkaisut aivan liian vähäisen huomion varaan. Pidetään ilmeisesti selviönä, että hyvät teot puhuvat itse puolestaan. Näillä hyvillä asioilla on kuitenkin taipumusta nopeasti unohtua, ja kuitenkin niistä pitäisi muodostua se perusta, jolta usko parempaan tulevaisuuteen ja päämäärämme saavuttamiseen säilyisi ja lisääntyisi joukkojen keskuudessa silloinkin, kun puolueen politiikka ei esiinny täysin selväpiirteisenä ja sattuu mahdollisesti pieniä kompastuksia — tarkoitan niitä epämiellyttäviä päätöksiä, joista joudutaan yhteiskunnassa vastuu kantamaan.

Valistustyö muodostuu kuitenkin tehokkaaksi vasta silloin, jos eri järjestöt noudattavat samansuuntaista valistustyötä käsiteltävistä tai esiin tulevista probleemoista. Joskus näin on tosin tapahtunutkin, mutta ei läheskään aina, ja se on valitettavaa. Tällöin

syy on lähinnä siinä, ainakin näin selitetään, etteivät eri osapuolet ole syystä tai toisesta saaneet olla mukana eivätkä vaikuttaneet ratkaisuihin. On oltu usein sitä mieltä, että on turha lähteä puolustamaan jotain epämiellyttävää ratkaisua ja ottamaan siitä vastuuta, kun asianomainen järjestö ei ole valmisteluvaiheessa voinut osallistua asian käsittelyyn. Usein probleemoiden selvittämistä vaikeuttaa myös keskinäisen luottamuksen puute. Positiivisena esimerkkinä edellä mainittujen johdosta kannattaa palauttaa mieliin SAK:n ja sen jäsenjärjestöjen suhtautuminen Fagerholmin ensimmäisen hallituksen aikana tapahtuneeseen vakauttamissopimukseen. Siinä SAK oli täysin positiivisesti mukana, ja myöskin valistustyö oli sen mukaista. Samoin Kulutusosuuskuntien Keskusliiton asiallinen suhtautuminen eräiden hintojen alentamisen yhteydessä osuusliikkeille aiheutettuun varsin suureen ns. kenkätappiin: siinä oli ta.paus, jossa KK otti osaltaan kantaakseen varsin suuren vastuun yhteisen asian puolesta, ja myöskin valistustyö oli silloin positiivista ja asianmukaista. Edelleen Sosialidemokraattisen Puolueen virallinen asennoituminen SAK:n julistamaan yleislakkoon. Negatiivisista esimerkeistä täytyy myöskin mainita muutamia. Ns. maataloustulolaki ja sosialidemokraattien alistuminen siihen on jatkuvasti kannattajiemme keskuudessa erittäin suuri kiistakapula. Asiasta käydään avointa ja julkista keskustelua vastustajien vahingonilosta välittämättä. Kunkin puhujan, se on siis valistuksen tekijän, kanta määräytyy tässä kysymyksessä oman intressijärjestyksensä mukaan. Ei tällaisesta työstä voi muodostua mitään hedelmällistä puolueelle. Vielä tänäänkin käydään julkista polemiikkia siitä, oliko SAK:n pakko julistaa yleislakko, mutta vielä enemmän siitä, oliko SAK:n todella pakko lähteä yleislakkoon. Suorastaan traagilliseksi tilanne muodostui itse lakon aikana, kun puolueemme, eräitä johtavia poliitikkoja asennoitui jopa julkisestikin SAK:ta vastaan silloin, kun lakkotaistelu oli parhaillaan käynnissä.

TUL:n piirissä esiin nostettu kysymys valtakunnan urheiluliiton perustamisesta ja TUL:n siihen liittymisestä on taas varoittava esimerkki siitä, kuinka väärillä tilanearvioinneilla ja lähinnä heikolla valistustyöllä synnytettiin tilanne, joka nyt myöhemmin on yhä järkyttänyt koko sosialidemokratian perusteita.

Viime aikojen kiistoissa on kai sittenkin eniten käyty keskustelua puolueen oikeuksista sekaantua muiden itsenäisten sosialidemokraattisjohtojen järjestöjen asioihin. Juridisestihan asia on yksinkertaisen selvä. Puolueella ei ole oikeuksia sekaantua näihin sivullisiin itsenäisiin järjestöihin. Puolueella on oikeuksia vain omiin alajärjestöihinsä nähden. Puolueen sääntöihin on aikoinaan

yritytty saada muutoksia, jotka olisivat laajentaneet puolueen päättävävaltaelinten oikeuksia nimenomaan omiin järjestöihinsä nähden, erottaa esim. joku yhdistyksen, se on siis puolueen jäsen. Yhdistysrekisteriviranomaiset eivät ole kuitenkaan näitä esityksiä yhdistyslain vastaisina koskaan hyväksyneet. Käytännössä kurinpito on osoittautunut puolueen perusjärjestöihin nähden erittäin arkaluotoiseksi ja vaikeaksi tehtäväksi. Puolueen kenttäjärjestöjen piirissä esiintyy vuosittain lukuisa määrä kurittomuustapauksia, jotka johtavat tavallisesti kuitenkin Salomonin tuomioon ja haudataan täten myös ajan mukana. Jos on kysymyksessä puolueen jäsen, jolla ei ole asemaa eikä vaikutuspiiriä ympärillään, hänef perusjärjestö normaalisti erottaa armotta ja kivuttomasti, tietysti riippuen rikkomuksen suuruudesta. Asia muuttuu kokonaan toiseksi — minä voin tämän kokemuksesta sanoa, koska minä olen sitä puolueen palveluksessa ollen katsonut kohta kaksitoista vuotta — jos rikkomuksen on tehnyt henkilö, joka omaa paikkakunnallaan puolueväen keskuudessa arvoa. Tällöin syntyy tavallisesti pitkä, joskus vuosiakin kestävä prosessi järjestön piirissä. Jäsenistö jakaantuu tavallisesti kahteen, jopa useampaankin leiriin. Useimmiten nämä tapaukset päättyvät myöhemmin kyllä sulaan sovintoon, mutta esiintyy vuosittain kymmeniä tapauksia, joista kiistellään loppumattomiin saamatta ratkaisua aikaan. Pahimmassa tapauksessa vedotaan usein myös puoluetoimikuntaan, joka on kuitenkin melko avuton, koska se on samojen vaikeuksien edessä kuin alemmatkin puolue-elimet. Puoluetoimikunnan asemaa vaikeuttaa vielä se, ettei ole koskaan varmuutta, suostuuko asianomainen elin kentällä panemaan täytäntöön puoluetoimikunnan päätöksiä. Aivan tuoreita esimerkkejä tässä suhteessa on olemassa, jopa puoluekokouksen edellisiltä viikoilta. Ei ole pantu täytäntöön puoluetoimikunnan päätöksiä. Edellä mainituista syistä johtuen onkin yritetty riitoja sovittelalla lähettämällä paikan päälle, niin kuin sanotaan, selvittelijöitä ja sovittelijoita. Eräissä tapauksissa on kokeiltu sovintotuomioistuinta, joskin erittäin huonolla menestyksellä, koska näissä elimissä tavallisesti muodostuu päätöksiä, jotka eivät tyydytä kumpaakaan osapuolta. Näyttää siis siltä, että sosialidemokraattinen jäsenistö ei voi sietää nuijan iskulla aikaansaatuja pakkoratkaisuja, olkoonpa, että se saattaisi sovittelijastakin ja sivullisesta vielä enemmän näyttää oikeudenmukaiselta.

On tarpeellista tarkastella myös puolueen johtoportaisa, esiintyneitä omavaltaisuuksia. Puolueen säännöissä ja menettelytapapäätöksissä määritellään tarkoin, mitkä elimet päättävät esimerkiksi puolueen osallistumisesta hallitusvastuuseen. Arvovaltaiset puolueen

jäsenet ovat kuitenkin eräissä tapauksissa ottaneet vastaan ministeripaikkoja vastoin puolueoimikunnan ja eduskuntaryhmänkin kantaa ja lupaa — eikä tämä ole aiheuttanut mitään toimenpiteitä, koska kysymyksessä ovat olleet erittäin arvovaltaiset henkilöt. Ottaakseni toisen esimerkin: Kulutusosuuskuntien Keskusliitto ja Vakuutusyhtiö Kansa ovat aivan oikeutetusti minun mielestäni tyytymättömiä siihen, että useat arvovaltaiset puolueen jäsenet ovat antaneet nimensä porvarillisten vakuutuslaitosten hallintoelinten nimiluetteloon ja siten edistäneet näiden laitosten, yksityisten laitosten, mainonnan tehokkuutta. Tämäkin on sallittu — juuri ilmeisesti pelosta, että asian käsittely reilusti puolue-elimissä aiheuttaisi riitoja. Jos nähdään, että tämänluontoisista henkilösijoituksista noihin yksityisiin porvarillisiin laitoksiin on puolueelle etua, niin kaiken järjen nimessä pitäisi nämä käsitykset käsitellä reilusti ja antaa synninpäästö asianomaisille henkilöille. Mutta puoluekokous on kuitenkin tehnyt erittäin vahvat ponnet tästä asiasta ja kieltänyt 'sen puoluekokouksen päätöksellä, ainakin puoluekokouksessa vuonna 1946. Sitä ennen kuitenkin, ennen kuin tällainen suostumus ja synninpäästö annettaisiin henkilöille, olisi kuitenkin asian periaatteellisesta puolesta neuvoteltava ja sovittava Kulutusosuuskuntien Keskusliiton ja Vakuutusyhtiö Kansan kanssa. Nykyisten menettelytapapäätösten mukaan — äsken viittasin puoluekokouksen päätökseen — nykyään vallitseva käytäntö on puoluerikkomus, siitä ei pääse mihinkään. Ei varmaankaan ole sopusoinnussa puolueen periaatepäätösten kanssa sellainen menettely, että tilanteissa, jolloin puolue ja SAK ovat joutuneet ankaraan ristiriitaan voimakaiden porvarillisten järjestöjen kanssa (esimerkkeinä voisin mainita kustannuskriisin, yleislakon jne.) muutamat puolueen arvovaltaiset jäsenet ovat ryhtyneet ojentamaan SAK:ta tai puoluetta ja siten antamaan sivustatukea porvareille. Julkisia puheita on pidetty, kirjoituksia on julkaistu, porvarillisissa lehdissä vielä kaiken lisäksi. Eivät nämäkään tapaukset ole aiheuttaneet mitään toimenpiteitä, koska jälleen on ollut kysymys arvovaltaisista puolueen jäsenistä.

Näillä muutamilla esimerkeillä olen jo todennut, että puolueessa vallitsee sangen pitkälle muodostunut luokkakajo. Kaikki jäsenet eivät ole "lain", toisin sanoen puolueen sääntöjen ja ohjepäätösten mukaan puolueen tasa-arvoisia jäseniä.

Puolueemme viimeisen kymmenvuotistaipaleen aikana on syntynyt kaksi kertaa järjestöllisesti organisoitua oppositiota puolueen sisällä, molempien toimiessa puoluetta vahingoittavalla tavalla. Nämä kumpikin ovat luoneet oman verkostonsa ohi puolueen viral-

lisen organisaation, ilman että puoluetoimikunnan enemmistö on voinut käyttää valtaansa ja soveltaa niin juhlallisesti puoluekokouksessa tehtyjä kurinpitopäätöksiä ja menettelytapapäätöksiä vähemmistön palauttamiseksi järjestykseen.

Ensimmäinen näistä oppositioista päättyi sovintoratkaisuun puoluekokouksessa — joka sinänsä on minun mielestäni ainoa ja oikea tapa ratkaista keskinäisiä erimielisyyksiä, joten tämän nykyisen organisoidun opposition toiminta on tämän puoluekokouksen ratkaistava, muut puolue-elimet eivät ole kyenneet sitä ratkaisemaan. Minän sanon kuitenkin oman käsitykseni: mielestäni onnettomuus tapahtuisi, jos mahdollista niukkaa enemmistövaltaa käyttäen toisin ajattalevia puolueen jäseniä ryhdyttäisiin erottamaan. Siitä varmasti olisi erittäin vakavia seurauksia, jopa kokonaisten järjestöjen eroamisia puolueesta. Tyydyttävän ratkaisun löytäminen riippuu hyvin paljon siitä, kykenevätkö asianomaiset itse loppujen lopuksi vetämään riittävän pitkälle oikeita johtopäätöksiä aiheuttamastaan riidasta ja sen vakavista seurauksista. Jos todella niin tapahtuisi, voisi tämän puoluekokouksen työ muodostua puolueen tulevillekin sukupolville opiksi ja ojennukseksi.

Tämän esityksen puitteissa ei ole mahdollista ryhtyä perinpohjaisesti selvittämään (eikä ole tarpeellistakaan) sitä erittäin laajaa asiavyhteä, joka TUL:n kysymyksestä on syyn ja seurauksen lakien mukaisesti syntynyt. On kuitenkin tässäkin yhteydessä pakko puuttua tähän kysymykseen hiukan, koska TUL on yksi intressijärjestöistä. Valtakunnan urheiluliiton perustamisajatus ja TUL:n liittäminen siihen, joka olisi merkinnyt erään ansiokkaimman sosialidemokraattisen kasvatusjärjestön toiminnan lopettamista — minä sanon nimenomaan näin, koska minä olen kaikissa olosuhteissa ollut sitä mieltä, että sen liittäminen olisi ollut virheellistä — oli sinänsä sellainen asia, jossa olisi pitänyt kuulla puolueen päättävävaltaelinten mielipidettä. Tämä olisi ollut mielestäni juuri sellainen asia, joka olisi pitänyt tuoda puolue-elinten käsiteltäväksi. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Tietävästi asiaa käsiteltiin vuonna 1953 syksyllä TUL:n liittotoimikunnan sos.-dem. ryhmässä, ja tällöin toisen osapuolen taholta esitettiin kai, että asia periaatteellisuutensa vuoksi viettäisiin puoluetoimikuntaan. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Siinä mielestäni tehtiin hyvin valitettava virhe. Toinen virhe tapahtui siinä, ettei TUL:n sosialidemokraattista jäsenistöä informoitu ennakolta ainakaan riittävästi niin tärkeää ratkaisua vastaanottamaan, mistä oli kysymys. Oli aikaa vuosikausia neuvotella porvariensa kanssa, jopa erittäin pitkälle menevistä sopimussuhteista, mutta oman jäsenistön osalta valistustyö, tekiai

mieli sanoa, kokonaan laiminlyötiin. Niinpä kun asia aikanaan esitettiin ratkaistavaksi TUL:n liittokokouksessa, puheenjohtajan ryhmä kärsi tappion. Jäsenenemmistö ei ollut kypsä hyväksymään esitettyä ratkaisua. Tämän jälkeen koko riidassa ovat näytelleet suurinta osuutta arvovaltasyyt, kuten on, ikävä kyllä, sanottava. Kaikissa riitakysymyksissä näkyy olevan pääsyynä arvovalta!

Urheilupoliittinen kiista tuotiin vasta sitten puoluetoimikuntaan, kun se oli muodostunut avoimeksi taisteluksi ja useita arvovalta-tappioita oli jo syntynyt. Puoluetoimikunta yritti sovittelua onnistumatta siinä. Viimeksi pidetty puoluekokous teki asiasta kompromissipäätöksen. Senkään toteuttamisessa ei ole onnistuttu niin, että molemmat osapuolet olisivat olleet tyytyväisiä. Puolueneuvoston viime kesänä tekemä päätös syntyi vain toisen osapuolen kannalla olevien puolueneuvoston jäsenten osallistuessa päätöksen tekoon. Toiset puolueneuvoston jäsenet pidättäytyivät osallistumasta päätöksen tekoon, joka heidän mielestään oli yhdistyslain ja TUL:n sääntöjen vastainen. Sillä päätöksellä, joka näin syntyi, näiden mielestä, jotka pidättäytyivät vaikuttamasta päätökseen, puututtiin itse-näisen järjestön sisäisiin asioihin yrittämällä painostaa sen pää-täntävaltaelimiä sääntöjen vastaisiin tekoihin. Puoluetoimikunta-kaan ei ole halunnut ottaa vastuuta TUL:n johtoon kuuluvien puo-lueen jäsenten erottamisesta, johon edellä mainitun päätöksen kir-jaimellinen noudattaminen olisi johtanut. Tällaiset pakkotoimen-piteet olisivat johtaneet täydellä varmuudella myöskin erittäin va-kaviin jälkiseuraamuksiin. On otettava myös huomioon, että asiaa käsiteltäessä puoluetoimikunnassa tämän päätöksen täytäntöönpa-non osalta puoluekokouksen järjestämisasiat olivat menneet jo niin pitkälle, että puoluetoimikunta oli tehnyt päätöksensä puolueko-kouksen koollekutsumisesta nimenomaan tämän tapaisten asiain selvittelyä varten. Puolueneuvoston kokouksessa teki TUL:n johtoa edustava osapuoli sovintotarjouksen, jota minäkin asetuin siellä kannattamaan lähinnä sen johdosta, että katsoin, että siinä olisi löydetty tie sovinnon aikaansaamiseksi. Martinhan nimittäin ilmoitti jättävänsä paikkansa TUL:ssä heti ja liittotoimikunnan sosialide-mokraattiset jäsenet niinkään ilmoittivat luopuvansa TUL:n liitto-neuvoston kokouksessa, toisin sanoen siinä järjestyksessä, kuin se sääntöjen mukaan olisi luonnollisestikin tapahtunut. Tämäkään tar-jous ei kuitenkaan tyydyttänyt toista osapuolta. Minun näkövinkke-listäni katsottuna: en voi tulla muuhun lopputulokseen, kuin että oli erittäin ikävää, että silloin ei siltä pohjalta syntynyt ratkaisua. Se kysymys olisi tänä päivänä jo poissa päiväjärjestyksestä.

Kaikkien niiden keskusjärjestöjen, joista tämän alustuksen puit-

teissä on kysymys, säännöissä ja edustajakokouspäätöksissä on määritelmä niiden itsenäisestä asemasta ja suhteesta poliittisiin puolueisiin. On kai selvää, etteivät puolueen tekemät päätökset voi olla ristiriidassa näiden itsenäisten järjestöjen sääntöjen ja päätösten kanssa. Kun lisäksi yhdistyslaki estää puuttumasta toisen itsenäisen järjestön asioihin, ei ole olemassa muuta positiivista mahdollisuutta kuin yrittää sovinnossa ja yhteisymmärryksessä hoitaa puolueen ja näiden järjestöjen väliset suhteet. Tuntemalla näiden järjestöjen aseman ja oikeuden sekä itsenäisyyden niiden omista sisäisissä asioissa saavutetaan ilmeisesti paras mahdollinen kokonaistulos. Oittisen valmistaman alustuksen ponnet on nimenomaan rakennettu tämän periaatteen pohjalle, ja minun nähdäkeni ovat ainoat kestävät ohjeet sosialidemokraattien menestykselliselle työlle. Yhtäkään näistä edellä mainituista järjestöistä ei voida asettaa erikoisasemaan tekemällä erikseen ratkaisuja TULin, SAK:n Kulutusosuoskuntien Keskusliiton, Sivistysliiton tne. osalta. Toisaalta puolueen suhtautumisen näihin järjestöihin ja niiden suhtautumisen puolueeseen tulee olla samanlainen. Kiistattomasti selvää on myöskin se, että Sosialidemokraattisen Puolueen jäsenenä jokaisen on puolueuskollisuuden velvoituksen mukaisesti pyrittävä toimimaan niissä järjestöissä puolueen hyväksymien ohjelmien ja päätösten mukaisesti niiden mahdollisuuksien puitteissa, kuin se yhteisjärjestöissä on mahdollista. Keskinäistä solidaarisuutta ja johdon päätöksiin alistumista tarvitaan kaikkien puoluejäsenten kesken, jotka joutuvat toimimaan sosialidemokraatteina yhteisjärjestöissä. Sosialidemokraattina ei kenelläkään liene mitään sitä vastaan muistuttamista, että Sosialidemokraattisella Puolueella meitä kaikkia yhdistävänä elimenä on koko sosialidemokraattisen työväenliikkeen keskuudessa keskeisin asema. Toisaalta puolueen menestykselle on välttämätöntä, että se pidättyy pakkoratkaisuista muiden järjestöjen sisäisissä kysymyksissä, kuten esim. henkilösijoituksissa. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan saa merkitä sitä, etteikö näistäkin voitaisi keskustella puolueen ja asianomaisten järjestöjen välillä ennen ratkaisujen tekoa. Järjestöjen sosialidemokraattisella ryhmällä pitää olla kuitenkin lopullinen harkinta- ja päättävä valta näissä asioissa. On turhaa kuvitella, että puolueemme säilyy maamme johtavana, suurimpana puolueena, jos puolue-elimet ryhtyvät niukoilla henkilöpäätöksillä ratkaisemaan, kuka saa olla tai ei saa olla SAK:n tai TUL:n puheenjohtaja. Puolue on eri yhteyksissä ja puoluekokouksissa tehnyt sisäisestä demokratiasta jyrkkiä päätöksiä. Kurinpitopykälä ei puutu, mutta niistä ei ole ollut apua, pikemminkin niistä on ollut vahinkoa.

Mitähän, hyvät toverit, jos välillä yrittäisimme olla sosialidemokraatteja ja ennen kaikkea ihmisiä toisiamme kohtaan? Jos meillä ei ole kykyä ymmärtää toisiamme, niin yrittäkäämme edes sietää kanssaihmissämme. Sisäisen demokratian avain on nimenomaan juuri tässä kysymyksessä. Kurinpltoypykälät ja -päätökset eivät näy enää auttavan. Toistemme ymmärtämisen täytyy sitäpaitsi olla lemminpuolista ja vilpittöntä.

Puheenjohtaja: Ohjelmakohdan 22 alakohtaan c) on nyt pyydetty 25 puheenvuoroa. Nämä koskevat kaikki yleiskeskustelua. Minä kehoittaisin niitä puheenvuoroa haluavia, joiden puheenvuoro koskee jotakin näistä seitsemästätoista asiasta, jättämään puheenvuoron tämän asianomaisen asian osalle. Silloin tulee keskustelu yhtenäisemmäksi ja siitä on jonkinlaista hyötyä evästysmielessä. Täällä on joillakuilla kaksikin puheenvuoroa, toinen siis yleiskeskusteluun ja toinen jonkin erikoisasian kohdalle. Pyytäisin, että niin paljon kuin suinkin puheenvuoroja jätettäisiin näiden yksityisten asiain kohdalle, sillä yleiskeskustelua tulee muuten raskastamaan se, että se hajaantuu kovin laajalle alalle, seitsemään toista eri suuntaan kulkevan asian osalle.

Tämän jälkeen jatkuu yleiskeskustelu.

Mutta sitä ennen kaksi ilmoitusasiaa. Valistus- ja järjestöasiain valiokunta kokoontuu kello 11 huoneessa n:o 4, siis heti. Täällä on ajateltu ehdottaa kokouksen päätettäväksi, että ensimmäinen ruokatauko pidettäisiin kello 12,30:sta kello 14:ään. Tämä voitaneen hyväksyä.

Hyväksyttiin.

Sulo Manninen (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluekokousedustajat! Nyt käsiteltävänä oleva alustusryhmä kuuluu epäilemättä tämän kokouksen kaikkein tärkeimpiin. Kyni menen minuutin puheenvuoron yhteydessä ei kuitenkaan ole mahdollisuuksia, kosketella lähimainkaan kaikkia niitä erittäin tärkeinä ja hyviä asioita, joita näissä eri esityksissä ja alustuksissa on kosketeltu. Yksinomaan jo tämä toveri Puskalan puheenvuoro olisi vähintään yhden kymmenen minuutin arvoinen.

Minä näkisin tässä asiaryhmässä kuitenkin eräänä kaikkein tärkeimpänä asiana puoluetoimikunnan nimissä annetun alustuksen "Sos.-dem. Puolueen sisäinen demokratia ja suhtautuminen muihin työväenjärjestöihin". Tämän alustuksen perustelut ovat erittäin hyvät. Minä luulisin, että jokainen sosialidemokraatti voi nämä perustelut allekirjoittaa ainakin ilman suurempia varauksia. Sen sijaan aivan samaa ei voida sanoa niistä johtopäätöksistä, mitä näiden perustelujen johdosta on tehty ja ponsiksi kiteytetty.

Käsitykseni mukaan meillä puolueen piirissä niin yksityiset jäsenet kuin järjestötkin kaipaavat tällä hetkellä mahdollisimman selviä ohjeita siitä, mitkä ovat heidän oikeutensa puolueessa ja mitkä ovat heidän velvollisuutensa puolueen jäseninä. Tässä mielessä nämä ponnet eivät ole riittävän selvät eivätkä anna riittävän täsmällisiä ohjeita meille. Siitä muutama esimerkki.

Ensimmäisessä ponsiryhmässä puolueen sisäisen toiminnan perusperiaatteista sanotaan esim. toisessa ponnassa: "Järjestöjen toimihenkilöitä, luottamusmiehiä sekä puolueen edustajia ja edustajaehtokkaita asetettaessa ja valittaessa on noudatettava puolueen jäsenten keskinäistä luottamusta lujittavia ja yMeistyötahtoa ylläpitäviä ja vahvistavia menettelytapoja." Meistä varmaan yksi ja toinen voi oikeutetusti kysyä, mitä tällä ponnella loppujen lopuksi tahdotaan sanoa ja minkä ohjeen tämä antaa tavalliselle puolueen rivimiesjäsenetle. Minusta tuntuu, että tämä on kovin hämärästi, kovin pyöreästi muotoiltu. Edelleen ponsien kolmannessa kohdassa puhutaan puolueen valistustyöstä. Siinä on "levitettävä luotettavia tietoja ja asiallisia näkökohtia". Eiköhän nyt ole hieman kysymyksenalaista, jos 'meidän' täytyy sellaisen puolueen puoluekokouksessa, joka on toiminut jo lähes 60 vuotta, puoluekokouspäätöksellä käydä lyömään kiinni sellaista itsestään selvää asiaa, että on levitettävä luotettavia tietoja. Ei kai voida enää ajatella, että meidän arvovaltaisen puolueemme valistustyössä voidaan levittää muitakin kuin luotettavia tietoja. Näkökohtia tuskin voidaan edes levittää, niitä voidaan tietysti esittää. Edelleen tämän ponsiryhmän viidennessä ponnassa esitetään varsin tiukkoja vaatimuksia puolueen jäsenille, mutta sen sijaan puoluejohdosta ja puoluejärjestöistä ei sanota mitään. Ja kuitenkin tiedämme, että juuri tässä kohdin, puoluejohdon kohdalla, viimeksi on tapahtunut suurimpia ylitsekäymisiä, jopa sellaisia, että niiden johdosta osittain on jouduttu tätä ylimääräistä puoluekokousta istumaan.

Edelleen tämä toinen ponsiryhmä, puolueen ja työväenliikkeen erikoisjärjestöjen suhteet; tässä kohdin on päädytty esitykseen, joka /tuskin vastaa meidän työväenliikkeemme ja sosialidemokraattisen puolueemme sisäistä järjestystä. Näissä ponsissa korostetaan kahteenkin eri otteeseen, mitenkä nimenomaan puolueen on pyrittävä luottamukselliseen yhteistyöhön työväenliikkeen erikoisjärjestöjen kanssa. Ja edelleen Sosialidemokraattinen Puolue pitää yllä jatkuvaa kosketusta työväenliikkeen erikoisjärjestöihin ja suorittaa niiden harrastuspiiriin kuuluvien asioiden poliittisen käsittelyn kiinteässä neuvotteluyhteydessä niiden kanssa. Sen sijaan se, mitä sanotaan erikoisjärjestöissä toimivista puoluetovereista, se on var-

stn lievää, ja siinä loppujen lopuksi annetaan ymmärtää, että puolueen on erikoisjärjestöjen ratkaisuihin tyydyttävä, olivatpa ne sitten minkä mallisia tahansa! Näinhän me emme voi puoluekokouksessa asiaa ottaa. Eikö nyt asia ole niin, että puolueelle kuuluu sosialidemokraattisen työväenliikkeen johtaminen sen kaikessa laajuudessa. Siinä ominaisuudessa puolueen on myöskin yksinäisten puiden lisäksi nähtävä koko metsä. Erikoisjärjestössä toimivat toverit näkevät asian tietysti tuon järjestön piiristä, sen näkökulmasta, ja helposti voivat «illoin myös ratkaisuisaan päätyä sellaiseen lopputulokseen, joka ei loppujen lopuksi vaeltaa puolueen kokonaisuuskemystä. Tämän vuoksi minusta tuntuisi siltä, että myös tässä kohdin ponsiryhmää olisi tarkistettava ja suoritettava tämä tarkistus siinä muodossa, että nimenomaan niiden sosialidemokratien, jotka toimivat erikoisjärjestöjen piirissä, asia on huolehtia siitä, että he ovat neuvottelukosketuksessa puolueen kanssa kaikissa niissä kysymyksissä, jotka ovat sitä suuruusluokkaa, että tällainen yhteydenpito on tärkeää. Tämä on tärkeää ei yksin sosialidemokratien hallitsemisissa erikoisjärjestöissä, vaan tämä on tärkeätä myös niiden toverien kohdalla, jotka ovat sellaisissa erikoisjärjestöissä, joissa sosialidemokratit eivät ole määräävissä paikoissa. Myöskin näissä tapauksissa on asianmukaista, että asianomaiset toverit pitävät huolta siitä, että puolue on tapausten tasalla ja että se, mitä tehdään, tapahtuu hyvässä yhteisymmärryksessä puolueen kanssa.

Tästä (syystä, kun painetussa esitysvihossa olevat ponnet eivät nähdäkseni vastaa niitä vaatimuksia, mitä puoluekokouksen päätökselle olisi asetettava, minä uskallan ehdottaa, että tämä kokous hyväksyisi tämän alustuksen johdosta seuraavan pöydille monisteenä jaetun päätöslauselman:

"Puolueen sisäisen toiminnan peruseriaatteen:

1. Puolueen kaikessa sisäisessä toiminnassa, on noudatettava niitä periaatteita ja menettelytapoja, joita puolue periaateohjelmansa mukaisesti pyrkii toteuttamaan.
2. Jäsenellä on puolueen piirissä oikeus mielipiteittensä vapaaseen ilmaisemiseen sekä niiden puolustamiseen ja tunnetuksi tekemiseen asiallisessa ja rakentavassa hengessä. Tätä vapautta ei voida puolueen piirissä rajoittaa eikä supistaa.
3. Jäsenistön toimintavapauden ja puolueen toimintakyvyn turvaamisessa on nojaututtava puoluepäätöksiin ja vakavaan vastuuntuntoon. Puolueen sisäisen toiminnan on perustuttava yhteisvastuullisuuden henkeen.
- i. Puolueen ohjelmaa ja menettelytapoja koskevat erimielisyydet

on käsiteltävä puolueen omassa piirissä. Kaikissa sellaisissa järjestöissä ja elimissä, joissa sosialidemokraattien lisäksi on muitakin puolueita tai ryhmiä edustettuina, sosialidemokraattisten valtuutettujen tai edustajien enemmistön kanta, on sosialidemokraattisen ryhmän päätös, jota on noudatettava. Missään tapauksessa ei sosialidemokraattien poikkeaminen tuollaisesta päätöksestä muiden puolueeryhmien hyväksi saa tulla kysymykseen. Sellainen on katsottava puolueen menettelytapapäätösten rikkomiseksi.

5. Puolueen päätösvaltaelimissä, puoluekokouksessa, ja puolue-neuvostossa, sääntöjen mukaisessa järjestyksessä syntyneitä, päätöksiä on puolueen johdon, puoluejärjestöjen ja jäsenten noudatettava.

Puolueen suhde erikoisjärjestöihin ja niissä toimiviin sosialidemokraatteihin:

1. Työväenliikkeen voimien kokoaminen edellyttää, että sosialidemokraattien johdossa olevat työväenliikkeen erikoisjärjestöt pitävät yllä jatkuvaa kosketusta puolueeseen ja suorittavat oinaan harrastuspiiriinsä, kuuluvien asioiden poliittisen valmistelun, käsittelyn ja ratkaisut kiinteässä neuvottelukosketuksessa puolueen kanssa.
2. Kaikissa erikoisjärjestöissä toimivien Sosialidemokraattisen Puolueen jäsenen on oltava luottamuksellisessa yhteistyössä, puolueen kanssa ja pyrittävä omilla erikoisaloillaan tehokkaasti edistämään Sosialidemokraattisen Puolueen omaksumia päämääriä ja tavoitteita."

Puheenjohtaja: Puoluekokouksen enemmistöryhmän kokous on tänään A-salissa kello 12,30.

On todettava, että puoluekokous ei tällä kertaa valinnut valiokuntiin asiantuntijajäseniä. Se johtuu siitä, että niitä ei puolue-toimikunnan taholta puoluekokoukselle ehdotettu. Nyt pitäisi sitten ratkaista kysymys, toimivatko puolue-toimikunnan jäsenet asiantuntijoina vain silloin, kun heidät näiden valiokuntien omasta aloitteesta kutsutaan, vai jääkö kofco kysymys sillensa, niin että asiantuntijoita ei käytetä ollenkaan.

Kun asia tuli näin myöhäisessä vaiheessa esille ja valiokunnat ovat toimineet ilman täältä valittuja asiantuntijajäseniä, niin ehdotaisin, että puoluekokous ei enää tähän asiaan kajoaisi. Tämä voitaneen hyväksyä. — Tämä oli vain syytä saattaa puoluekokouksen tietoon, jottei jää sitä käsitystä, että asia on epähuomiossa hoidettu tällä kertaa tällä tavoin.

Aimo Anttila (Helsingin piiri): Kunnioitettava puheenjohtaja! Hyvät toverit! Täällä on tällä kertaa käsittelyn alaisena erittäin tärkeä kohta. Kun täällä puhutaan puolueen eri järjestöjen sisäisestä toimintakehityksestä, minä olen halunnut tässä yhteydessä tuoda esille eräitä konkreettisia tapauksia siitä syystä, koska on tärkeätä perustella, miten näissä eri järjestöissä näyttävät viime aikoina asiat kehittyneen. Minä yhdyin niihin ajatuksiin, mitä täällä edustaja Manninen jo mainitsi näistä kysymyksistä. Haluan tässä todeta erään hyvin tärkeän seikan, kun esim. ammattiyhdistysliikkeen piirissä viime aikoina käsitykseni mukaan eivät ole sosialidemokraattisesti ajattelevat edustajat, toimihenkilöt, menetelleet siten, kuin heidän olisi ammattiyhdistysliikkeessä sosialidemokraatteina pitänyt toimia. Kun viime vuonna lähdettiin SAK:n piirissä, sanoisinko yleislakkoa suunnittelemaan ja sille tielle, silloin jo allekirjoittanut esitti ajatuksen, eikö olisi syytä vakavasti olla yhteistyössä ja keskusteluissa sosialidemokraattisen puoluetoimikunnan, sos.-dem. eduskuntaryhmän, hallitusryhmän ja vaikkapa puolueuuvostonkin kanssa, ennenkuin tehdään mitään lopullisia päätöksiä näistä ammattiyhdistysliikettä koskevista kysymyksistä. Tästä oli se seuraus, kun tällaisia ajatuksia esitti, että puhuttiin viidemv:\ kolonnan ihmisistä. Minun käsitykseni mukaan tuollaiset ajatukset eivät suinkaan sovellu sosialidemokraattisesti! ajattelevaan piiriin. Sitten myöskin eräs esimerkki, jonka minä haluan saattaa tämän puoluekokouksen tiedoksi. Kun SAK:n edustajakokousta pidettiin ja kun sos.-dem. edustajaryhmä kokoontui tässä talossa A-salissa, niin eräät toverit, SAK:n pääsihteeri Lindblom, allekirjoittanut, Suomen Autoalantyöntekijäin Liiton puheenjohtaja Koutio ja Rautatieläisten Liiton puheenjohtaja Backman, halusivat saada sosialidemokraattisessa ryhmässä vapaan keskustelun kaikista niistä kiistakysymyksistä, joita oli ilmennyt ammattiyhdistysliikkeen korkeimman johdon piirissä. Tämän vuoksi me halusimme jakaa seuraavaa kirjelmää — minä luen sen, että teille tulee kaikille tiedoksi, mikä meidän tarkoituksemme oli, koska täällä on puhuttu niin paljon siitä oppositiosta:

"Arvoisa edustajakokousedustaja! Hyvä toveri! Me allekirjoittaneet olemme tahtoneet osoittaa tämän kirjeen täysin avoimesti jokaiselle SAK:n seitsemännen edustajakokouksen sosialidemokraattiselle edustajalle. Toivomme, että tästä kokouksesta muodostuisi asiallinen, ehyt ja rakentava. Vain sellaisen kokouksen jälkeen kykenemme voittamaan ne vaikeudet, jotka kasvavina kasaantuvat eteemme sekä poliittisella että taloudellisella rintamalla. Eräät erimielisyydet keskuudessamme ovat jo ilmeisiä ja lisää sellaisia voi

tulla eteemme kokouksen kestäessä. Keskustelkaamme kuitenkin kaikista kysymyksistä täysin avoimesti, rehellisesti, arvokkaalla tavalla omassa ryhmässämme. Tätä edustajakokousta on edeltänyt oloissamme ehkä ennäkemätön tulva huhuja ja parjausta ammattiyhdistysväen keskuudessa. Älkäämme antako tämän mielipidemuokkauksen hämätä käsityksiämme ammattiyhdistysliikkeen varsinaisista tehtävistä, toimintatavoista ja päämääristä demokraattisessa yhteiskunnassa. SAK:n edustajakokous on ammattiyhdistysliikkeen korkeinta valtaa käyttävä elin. Se määrää ne tavoitteet ja menettelytavat, joihin jokaisen toimihenkilön ja jäsenjärjestön on sekä kirjaimen että hengen mukaisesti alistuttava. Meidän tehtävämme tässä kokouksessa on huolehtia siitä, että tavoitteemme ovat sosialidemokraattisen ammattiyhdistysväen tavoitteita ja hyväksytyt menettelytapamme demokraattisia. Ammattiyhdistysliike ei ole johtoa ja toimihenkilöitä, vaan jäsenistöä varten. Mielestämme sosialidemokraattinen ryhmä on se paikka, johon koko liikkeemme ja sosialidemokraattisen suuntauksen kannalta arvokas olisi tuotava ja keskitettävä. Mikään, mitä sen ulkopuolella, sanotaan, oi ilmeisesti kestä päivänvaloa. Samalla siis, kun toivomme avointa ja rehtiä keskustelua kaikista ristiriitoista ehkä aiheuttamista kysymyksistä, me toivomme myös, että jokainen edustajavaltuutettu mahdolliseen henkilöjunttauksen joutuessaan vain yksinkertaisesti kysyy, miksi asiaa ei voida käsitellä avoimesti omassa ryhmässä. Jos jokin asia on ryhmän tuomion arvoinen, niin tuomio luonnollisesti langetetaan. Reilun pelin säännöt, jotka luonnostaan kuuluvat sosialidemokratiaan, edellyttävät, tällaista menettelyä, Omasta puolestamme aiomme menetellä näin."

Kun me yritimme käyttää asianomaisessa tilaisuudessa puheenvuoroja, niin puhe aika rajoitettiin yhteen minuuttiin, ja oli vähällä, ettei vielä siellä joutunut kovakouraiseen kohtelun alaiseksi. Tällaista demokratiaa ei voida hyväksyä. Uskon, että täällä esitetyissä ajatuksissa on niin paljon hyvää, että siitä kannattaa kyllä vakavasti keskustella, jotta, todella pääsemme näissä asioissa oikealle tielle. Tuskinpa meillä on varaa lähteä omassa keskuudessamme sellaiselle diktatoriselle tielle, että rajoitetaan jonkun henkilön tai joidenkin henkilöiden ajatusten julkittuomista. Näin ollen toivoisin, että kun näitä päätöksiä ruvetaan tekemään (Puheenjohtaja, koputtaa) . . . Yhdyn Mannisen tekemään esitykseen.

Puheenjohtaja: Toveri Antikainen on pyytänyt saada vastata tähän kysymykseen heti. Sallitaanko?

Hyväksyttiin.

Eero Antikainen: Tämä ei ole suinkaan SAK:n edustaja-

kokous, ja sen vuoksi en halua puhuakaan siitä menettelystä, mitä pitäisi demokratian nimissä noudattaa kaikissa sosialidemokraattisen väen kokouksissa. Haluan sanoa, että se adressikysymys, jota puheenjohtaja Anttila harrasti SAK:n edustajakokouksessa, ja se nimienkeräys, jota määrättyjen ponsien puolesta viikkoa ennen tämän kokouksen alkamista on harjoitettu ja myös tässä puoluekokouksessa, ei ole minun mielestäni muuta kuin kommunistisen toiminnan matkimista.

Puheenjohtaja: Kun täällä on tullut epäselvyyttä, niin huomautan, että kun on pyydetty puheenvuoroja ensimmäisen päivän vuosikertomuksen erikoiskohtiin, ne siirrettiin tähän yleiskeskusteluun. Kaikki nämä kohdat kuuluvat siis tähän yleiskeskusteluun.

Konsta Mikkonen (Kajaanin piiri): Pyysin tämän puheenvuoron jo toissapäivänä, silloin kun oli kysymys puolueen kannattamasta TTK-lehdestä. Kun tässä yhteydessä puheenjohtaja sallii lausua ajatuksia tästäkin asiasta, niin haluan sen tehdä.

Tämähän nyt on sellainen asia, joka ei ole mikään suuri kysymys. Enkä minä tässä henkilökohtaisesti halua olla minkäänlaisena tuomarina taikka vaatijana siinä suhteessa, että se, joka tässä lehtiyrityksessä on mukana ollut, olisi pantava asiassa taloudelliseen vastuuseen. Mutta sen sijaan on syytä vielä tarkastella, onko tuo julkaisu ollut sellainen, joka on ollut tarpeellinen, ja varsinkin, onko tuollaista julkaisua edelleenkin toimitettava ja jatkettava.

Minusta on asiallista, että suoritetaan tässä suhteessa eräänlainen arviointi ja esittely. Siihenhän meillä lukijoilla kai on oikeus. Meillähän yleensäkin puolueen julkaisuja arvostellaan. Ne ovat erinomaisen tärkeitä tekijöitä puoluetoiminnassa, ja tätä puolue-toimintaa tämä TTK-lehtikin oli tarkoitettu edesauttamaan. Niin kuin sanottu, ehkä tässä on syytä lyhyesti palauttaa mieleen-tuon lehden ohjelma.

Tässä on sanottava, että TTK-lehden varsin arvovaltainen toimitusneuvosto ja päätoimittaja olivat kovin vaatimattomia esittäessään lehden ohjelman. Heidän keskuudessaan oli oma Vihtorinsa, joka sitten tämän ohjelman esitti. Ja minkälaisen ohjelman? Vihtori Rantanenhan TTK-lehden ensimmäisessä numerossa, joka kai oli sen ohjelmajulistus, mm. esitti, että lehden tarkoituksena on olla voimakkaana vastapainona porvarilliselle tiedotustoiminnalle. Siellä myös mainittiin sivumennen kommunistien virheellisestä tiedotus-toiminnasta. Siitä sanottiin tässä suhteessa varsin lievästi. Sen sijaan mentiin pääasiaan, joka kai tämän lehden tarkoituskin oli, sanomalla, että lehteä tarvitaan sen vuoksi, että sos.-dem, lehdistö

muka muokkaa yleistä mielipidettä työväenliikkeen etujen vastaisesti.

Edelleen tämän ohjelman selostaja mainitsi, että tätä TTK-lehteä tai tällaista julkaisua on kaivattu vuosikausia ja että nyt on koittanut aika, jolloin lehti voidaan ulos antaa. En tiedä, kuka, ja missä tällaista lehteä on niin erikoisesti kaivannut. Edelleen sanottiin, että sos.-dem. hallitusryhmä on todennut TTK-lehden välttämättömyyden. Tässä lehdessä olikin sosialidemokraattisen hallitusryhmän julkilausuma tai lausuma työväenjärjestöille. Vihtori Rantanen edelleen toteaa, että jo siihen mennessä on TTK-lehteen ryynnännyt suuri joukko työväenjärjestöjä, ja lopuksi, että TTK-lehti harjoittaa arvokasta — huomatkaa, arvokasta! — ja tosioloihin perustuvaa tiedotustoimintaa. Tässä on komea, ohjelma, ja voi sanoa, että lehdestä kai oli ajateltu todellakin tehdä sellainen "totuudentorvi", jolla lopultakin lyötäisiin matalaksi esim. porvarillinen tiedotustoiminta.

Tämän TTK-lehden alkuvaiheissa tapahtui vielä eräs episodi. Hallitusryhmänkin, jonka sanottiin pitävän tällaista julkaisua tärkeänä ja välttämättömänä, jäsenet joutuivat keskenään ristiriitaan. Lehdestä selvisi, että hallitusryhmässä oli erään "käskynjaon" suorittanut ministeri Tiainen. Pääministeri katsoi, että tämä julistus ei ollut tarkoitettu julkisuuteen ja että siinä oli jotakin niin tökeröä, että missään tapauksessa hän ei olisi voinut sitä hyväksyä; ja edelleen, että ei ollut voinut tutustua riittävässä määrässä tuohon julkilausumaan. Mutta käskynjakaja, niin kuin muistamme, ilmoitti, että kyllä hän on antanut riittävästi aikaa kaikille hallitusryhmän jäsenille ja että tätä asiaa on käsitelty myös puolueoimikunnassa jne.

Minusta on tähän asiaan puututtava sen vuoksi, että kun nyt on kysymyksessä joka tapauksessa puolueen kannattama tekele, niin on kysyttävä, onko tällaista julkaisutoimintaa edelleen jatkettava ja onko tämä ollut tarpeellista ja onko tästä ollut puolueelle hyötyä vai vahinkoa.

Voidaan sanoa, että jos ottaa huomioon työväenjärjestöt ja tässä tapauksessa sitä edustavat henkilöt, niin harvoin niin arvovaltaisella taholla ryhdytään lehtipuuhiin. Tässä toimitusneuvostossa oli kai mukana kolme ministeriäkin, ne olivat mm. puolueoimikunnan puheenjohtaja ja valtiovarainministeri. Hänkin tuki lehtiasiaa maraskuun alkupuolella, jolloin olivat esillä valtion talousarviokiireet. TTK:n perustamisasia oli niin tärkeä, että hänkin katsoi olevan tarpeellista ja aikaa tulla tähän yritykseen mukaan. Sanon, että tosiaan tämä lehti perustettiin varsin arvovaltaiselta taholta. Mutta

samalla voidaan sanoa, että niin arvovaltainen edustus kuin tuossa toimitusneuvostossa oli, harvoin lienee arvottomampaa julkaisua tässä maassa julkaistu.

Minusta on puoluekokouksen sen vuoksi selvästi sanottava se, tarvitsemmeko me TTK-lehteä. Sitä ei nyt enää viime aikoina ainkaan allekirjoittaneen osoitteella ole tullut. En tiedä, onko se jo toimintansa lopettanut. Menikö esim. porvarillinen tiedoitus toiminta jo näin lyhyessä ajassa — lehteä kai julkaistiin neljä numeroa — niin matalaksi, ettei enää sen vuoksi lehteä tarvita. Mutta niin kuin sanottu, luulisin, että suuntiin katsomatta puolueen jäsenet ja, toivoisin, puoluekokous olisivat sitä mieltä, että tällaisen lehden julkaiseminen todellakin saisi riittää.

Olen sitä mieltä, että kun täällä on esitetty, että ne puoluetoimikunnan jäsenet, jotka ovat olleet myötävaikuttamassa tässä asiassa ja ovat myöntäneet varojakin TTK-lehdelle, pantaisiin taloudelliseen edesvastuuseen asiassa, niin se on tuskin tarpeellista. Se on tulkinnanvarainen asia, ja sen vuoksi ja suurempaa riitaa aikaansaamatta olisi parempi, että tämä asia nyt loppuun käsiteltäisiin, ja mitä täällä on tästä asiasta puhuttu, pidettäisiin näitä puheita ikäänkuin lehden hautajaispuheina ja lopetettaisiin sen julkaiseminen.

Olen siis sitä mieltä, että TTK-julkaisu, mikäli sitä edelleen olisi suunniteltu, lopetettaisiin, ja sille, joka haluaa lehtivainajan muistoksi hiljaisen hetken, sille se suotakoon.

Puheenjohtaja: Ennen kuin annan seuraavan puheenvuoron, huomautan, että ensimmäisenä päivä ilmoitettiin, että puoluetoimikunnan kertomuksen ja katsauksen viimeaikaiseen hallituspolitiikkaan kuluessa pyydetty puheenvuorot tullaan antamaan tämän yleiskeskustelun aikana, ellei asianomainen puheenvuoron pyytäjä tule tänne etukäteen ilmoittamaan, että hän haluaa käyttää puheenvuoronsa jonkin erikoisasian yhteydessä. — Täällä on kohta 29, TTK:n julkaisutoiminta, joten siihen voidaan asiat siirtää. Valitan, että en tullut sitä toveri Mikkoselle sanoneeksi. Tulemme siis edelleen noudattamaan sitä käytäntöä, että vaikkapa täällä olisikin puheenvuoro tarkoitettu jonkin yksityisen asian yhteydessä esitettäväksi, niin ellei sitä tulla muuttamaan, puheenvuoro annetaan yleiskeskusteluun ja siinä järjestyksessä kuin puheenvuorot ensimmäisenä päivänä pyydettiin silloin tehdyn päätöksen mukaisesti.

Paavo Lehtinen (Hämeen pohjoinen): Ensimmäisenä kokouspäivänä varattiin tilaisuus myöhemmin palata muuhunkin julkaisu-toimintaan kuin mikä koskee TTK:ta. Tässä yhteydessä haluan

kosketella niin TTK:ta kuin muutakin puolueen sisällä ja sen ulkopuolellakin tapahtunutta julkaisutoimintaa, joka on koskenut meidän puoluettamme.

Ennen puoluekokousta saimme lukea hyvin monia julkaisuja, erilaisia kirjoituksia, joiden ilmeinen tarkoitus oli johtaa puoluekokousedustajain vaalia vissiin tulokseen. Oli valitettavaa, että tätä puoluekokousjunttatyötä lähti ensimmäisenä harrastamaan meidän aatteellinen julkaisumme Sosialistinen Aikakauslehti. Oli erittäin valitettavaa puolueen jäsenten kannalta jatkuvasti seurata sitä, että tämä lehti, joka olisi pitänyt pitää ulkopuolella näiden erimielisyyskysymysten, valjastettiin täysin toisen puolen junttavaljaisiin, ja se jatkoi tätä junttatyötä vielä niissä numeroissa, jotka meille tämän kokouksen edellä jaettiin. Valitan, että puolueen virallinen valistusjulkaisu tälle tielle lähti.

Se työ, joka pantiin alulle Aikakauslehden toimesta, on kantanut hedelmää. Hedelmät näemme kentällä. Ne eivät ole erittäin mieluisia. Me näemme, millä tavalla perusjärjestöissä tällä hetkellä asioita käsitellään, millä tavalla siellä ovat asiat. Eheys ei kentällä vallitse. Siellä väritellään puoluetovereita, millä linjalla he ovat. Epäilen, että tämän kokouksen jälkeen värittämistä entisestään tiivistetään, pyritään enemmän vielä seulomaan kuin tähän asti on tehty. Ainakin kokouksen kulku selvästi viittaa siihen suuntaan.

On valitettavaa, että puolueen johdon taholta on haluttu myös kenttää repiä. Me Pohjois-Hämeen edustajat olemme alun perin tällaista ropiniispuuhaa vastustaneet. Viime elokuun puolueuuvoston kokouksessa allekirjoittanut sai tilaisuuden, tosin sinnikkään taistelun jälkeen, tehdä esityksen, joka tarkoitti, että riitaa ei olisi kentälle siinä laajuudessa viety kuin tapahtui. Valitettavasti tämä toivomus ei johtanut tulokseen.

Se, että puolueen eräät, hyvin lukuisat päivälehdet lähtivät myös tätä repimistyötä tekemään, on erittäin valitettavaa. Mikäli tiedän, ainoastaan Kansan Lehti ja Hämeen Kansa pyrkivät pysyttelemään tämän riitatyön ulkopuolella. Muut lehdet eri tavoin ja eri laajuudessa tähän repimistyöhön lähtivät. On valitettavaa, ettei lehdistö, edes oma lehdistö, pysynyt tämän riidan ulkopuolella.

Olemme saaneet jatkuvasti lukea ennen puoluekokousta, olemme saaneet tässä puoluekokouksessa viimeksi tänä päivänä lukea porvarilehdistä erittäin tarkkoja selostuksia siitä, mitä meidän puolueessamme tapahtuu. Tietääkseni ei tässä kokouksessa pitäisi olla porvarilehdillä omia kirjeenvaihtajia virallisesti. Mutta lehtien teksteistä päätellen sellaiset täällä ovat epävirallisesti. On valitettavaa, että näin sallitaan tapahtua, ja on valitettavaa, että puoluetoverit

alistuvat porvareiden käsikassaraksi tällä tavalla suorittamaan harjoitustyötä puolueen sisällä.

Oli erittäin valitettavaa — tulkoon se tässä sanotuksi — lukea pitkänperjantain Helsingin Sanomia, jossa käsiteltiin Tampereen sosialidemokraattista puolue-elämää ja jossa sitä käsiteltiin yksityiskohtaisesti kaupunginjohtaja Typön suulla. Tämän laatuksen haastattelun antaminen porvarilehdille on ehdottomasti tuomittavaa, varsinkin kun tekstin sisältö ei edes ole totuuden pitävä. Eräitä osia on väritetty vielä huonommiksi kuin ne ovat.

Jos me aiomme rakentaa puoluetta ja ajaa työväestön asioita, ei se tapahdu sillä tavalla, että me porvarilehtien välityksellä haukumme toinen toisiamme ja pyrimme alentamaan puolueemme arvoa.

Muutakin toimintaa ennen puoluekokousta tässä suhteessa on valitettavalla tavalla tapahtunut. Vaikka nyt valitimme sitä miljöönaa — eräiden toimesta nimittäin on valitettu — joka TTK:lle on annettu, niin samalla unohdetaan, missä määrin on käytetty muulla tavoin varoja puolueen eheyden repimiseksi. - En tiedä, mistä ovat tulleet ne varat, joilla ne junttamiehet on rahoitettu, jotka maakunnassa liikkuvat, ja joilla varoilla on julkaistu "Jo riittää"- ym. julkaisuja. Työväestö ei näitä varoja ole luovuttanut. Ehkä ne piirit, joiden tarkoitusperiä nämä julkaisut ja toimenpiteet ovat palvelleet, ovat myös suorittaneet rahoitustyön, en tunne asiaa. Vielä tälläkin hetkellä aivan puoluekokouksen aattopäivinä maakunnassa on liikkunut ihmisiä, joista ainakaan meillä ei ole tietoja, kenenkä palkkalistoilla he ovat, ja kuitenkin he ovat pystyneet perheelleen leivän tarjoamaan. Jonkun on heillekin pitänyt palkka maksaa. Sellaisten asiamiesten liikkuminen ei voi olla Sosialidemokraattisen Puolueen edun mukaista, vaan etu lankeaa joillekin muille piireille. Ne piirit eivät voi olla muuta kuin meitä vastustavia.

Tampereen kunnallisjärjestö evästäessään meitä tänne kokoukseen yksimielisesti totesi, että se julkaisutoiminta, mitä on tapahtunut ennen puoluekokousta tämän kokouksen merkeissä ja meidän sisäisiä asioitamme käsittelevinä, on se sitten tapahtunut Sosialistisen Aikakauslehden tai muiden julkaisujen palstoilla, on tuomittavaa. Se repiväisyys on saatava loppumaan. Siinä mielessä niin kuin muulloinkin tärkeissä asioissa me Tampereella olemme täysin yksimielisiä, riippumatta siitä, että saattaa joitakin linjaerimielisyyksiä olla.

Toveri Anttila äsken selosti tapauksia SAK:n edustajakokouksen aikoihin. Hänen lukemansa junttakirje, joka jaettiin SAK:n edustajakokouksessa, oli tietenkin paikallaan. En pidä sitä muutoin

niin valitettavana, ainoastaan siinä mielessä, että se j'aettiin myös kommunisteille niiden toimesta, jotka olivat tämän julkaisumonie-teen tehneet. Mielestäni silloin, kun käsittelemme omia asioitamme, niitä ei pitäisi sentään osoitteella varustetuilla kirjeillä jakaa kommunisteille. Näin tapahtui SAK:n edustajakokouksessa.

Mitä muutoin tulee siihen tapahtumaan, ryhmäkäsittelyyn SAK:n edustajakokouksen edellä, on todettavaa, että Anttila pyrki varaa-maan siinä ryhmäkokouksessa aikaa, jotta olisi voitu suorittaa, edustajien "aivopesua" määrättyyn tulokseen pääsemiseksi henkilö- valinnoissa. Ryhmä ei tällaiseen katsonut olevan aihetta, ja se ha- lusi käsitellä asian yhtenä päivänä. Siitä johtui puheenvuorojen ja puheajan rajoittaminen.

Millä tavoin muutoin meidän puolueemme henkilöt ovat suhtau- tuneet ammattiyhdistysliikkeeseen? Muistamme tapauksen, kun Po- liisien Liitto erosi SAK:sta. Me Tampereella keskustelimme tästä kysymyksestä poliisien kanssa melkoisen arvovaltaisessa seurassa, ei poliisien johdon kanssa, vaan liiton jäsenten kanssa. Tampereen poliisit mainitsivat, että heidän ollessaan lähetystönä sisäasianminis- teriössä, jossa ministerinä oli sosialidemokraatti, heille ministerin taholta ilmoitettiin, että poliisien asioita olisi paljon helpompi hoitaa, kun he eivät kuuluisi SAK:hon! On valitettavaa, että puolueen jä- senet sellaisilla paikoilla menettelevät näin. Ei sillä tavalla voida koota työväenliikettä eikä meidän yhteisiä järjestöjämme.

Monella muulla tavalla on pyritty ammattiyhdistysliikettä repi- mään. Erikoisesti mainitsen sen toiminnan, mikä Sähkömiesliiton sisällä on tapahtunut. Sitä puuhaa ovat tietävästi melkoisestakin näkyvät puolue- ja ammattiyhdistysjohtajat tukeneet. Ei tällä tavalla voida yhtenäisyyttä ja tervettä ja vahvaa sosialidemokraattista lii- kettä rakentaa. Kyllä minun nähdäkseni tämän kokouksen pitäisi löytää terveempi pohja. Meidän pitäisi voittaa ne vallanhimot, jotka selvästi ovat olleet menneinä aikoina nähtävissä. Meidän pitäisi tässä kokouksessa koota voimamme ja lopettaa se värytys- ja junttatyö, mitä määrätietoisesti ennen tätä kokousta on tehty. (Puheenjohtaja koputtaa.)

Puheenjohtaja: Tästä asiasta on nyt pyydetty noin 40 pu- heenvuoroa. Eiköhän tämä nyt riittäisi yleiskeskusteluksi, kun sitten mennään kohta läpi asia asialta. Tämä keskustelu tulee ha- janaiseksi, jos se jatkuu pitemmälle yleiskeskusteluna. Päätettä- neen rajoittaa yleiskeskustelu tähän.

Rajoitettiin.

Martta Salmela-Järvinen: Hyvät toverit! Pyysin puheen- vuoron tähän yleiskeskusteluun nimenomaan puuttuakseni puolue-

toimikunnan alustukseen. Ajattelin, että TTK:n kohdalla voin käyttää sitten myöhemmin puheenvuoron, kun olen ehkä jo saanut suu-
rimman osan minulle toimittajana tarkoitetuista "luontoiseduista".

Tässä alustuksessa on lueteltu koko joukko puolueen läheisyydessä toimivia järjestöjä. Mutta kaipaan kuitenkin tässä erästä järjestöryhmää, joka minusta on sangen huomattava. Kaipaan nimittäin sosiaalisia järjestöjä, joita puolueen lähellä toimii aika useita. Meillähän on toiminnassa kolmekin sosiaalista keskusjärjestöä, joilla on sangen laaja toimintapiiri. Ne edustavat Ensimmäistä Kotitoimintaa, vanhainkotitoimintaa ja äitien kesävirkestystoimintaa. Ne hoitavat tehtäviä, jotka hyvin suu-
ressa määrin koskevat puolueen jäsenistöä. Mainitsen, että esim. äitien kesävirkestysjärjestö vuosittain järjestää kesävirkestyskursseja työläisperheiden äideille eri puolilla maata ja että näitä kursseja pidetään hyvin huomattavassa ja laajassa mitassa, jopa paljon laajemmassa mitassa kuin mitä esim. Lomaliiitto järjestää, jonka toimintaa puolueenkin taholta hyvin huomattavasti mainostetaan.

Tällainen huomaamattomuus saattaa johtua ehkä siitäkin, että nämä järjestöt ovat naisten perustamia ja naisten ylläpitämiä. Ne edustavat tällä hetkellä hyvin huomattavaa taloudellistakin tekijää, sillä järjestöt omistavat eri puolilla maata kiinteistöjä, laitoksia, kesäkoteja ym. Ne eivät ole puolueelle esittäneet koskaan minkäänlaisia taloudellisia vaatimuksia, eikä niistä puolueelle ole ollut penninkään taloudellista rasitusta. Päinvastoin järjestöjen myötävaikutuksella on puolueelle aikanaan saatu hyvinkin huomattavaa taloudellista tukea. Niiden suorittaman työn propaganda-arvo on myöskin sangen merkittävä. Tähän nähden katsoisinkin, että puolueväen taholta olisi syytä kiinnittää enemmän huomiota näiden järjestöjen toimintaan kuin tähän asti. On nimittäin niin, että kun nämä toimivat varoja saadakseen yleisellä sektorilla, siis pyrkivät yleisten keräysten, arpajaisten ym. avulla saamaan varoja toimintaansa varten, niin ne ovat siinä epäedullisessa asemassa, että ne suuren yleisön piirissä kuitenkin määrättyllä tavalla katsotaan ikäänkuin Sosialidemokraatista Puoluetta lähellä oleviksi järjestöiksi, ja sen vuoksi ne eivät esim. samassa määrin kuin monet muut järjestöt saa avustusta ja tukea porvarillisilta liikelaitoksilta. Erinäisiä sosiaalisia avustuksia jaettaessakin silloin tällöin porvarillisella taholla viitataan siihen, että nämähän ovat sosialidemokraattisten naisten omistamia ja johtamia laitoksia, joten niille ei ole syytä avustuksia antaa, koska niiden toimintaa muka jollakin tavalla voidaan käyttää hyväksi sosialide-

mokraattisessa propagandassa. Tällaisia lausuntoja olen kuullut esitetävän eräissä sellaisissa suorastaan valtiovallan yhteydessä toimivissa neuvottelukunnissa, joissa avustusvarojen jakamisesta on ollut kysymys, ja samanlaisia lausuntoja on myöskin tiettävästi esitetty kuntien valtuustoissa. Me siis täydellä syyllä vetoamme puolueväkeen, ja meikäläiseen osuustoimintaan samoin kuin kunnallisiin elimiin tätä tukea ja avustusta toiminnallemme kaivatessamme. Nämä yhdistykset kaikkikin toimivat hyvin tärkeillä sosiaalisilla aloilla ja sellaisilla aloilla, joilla kuntien olisi toimittava ja joilla kuntien olisi myönnettävä avustuksia niille henkilöille, jotka näitä meidän sosiaalisia järjestöjämme joutuvat käyttämään. On myöskin todettava, että näissä laitoksissa voidaan sangen halvalla hoitaa sellaisia tapauksia, joita kunnan olisi kuitenkin omien huoltoelimiensä kautta huollettava. Kun minä mainitsen, että esim. Ensi-Kodeissa hoitopäivämaksu hoidokasta kohti on keskimäärin 600 mk vuorokaudelta ja vanhainkodeissa keskimäärin 700 mk vuorokaudelta, niin kunnallisissa laitoksissa ei vastaavia summia kyetä esittämään. Helsingin kaupungin vanhainkodissa hoitopäivämaksu nousee hyvän matkaa toiselle tuhannelle ja pikkulastenkodeissa, joissa hoidetaan pikkulapsia, myöskin ehkä noin puoleentoistatuhanteen markkaa. Nämä meidän ylläpitämämme laitokset voivat siis tätä huoltoa toimittaa paljon halvemmin hinnoin. Tämä johtuu siitä, että näissä laitoksissa, niiden johdossa ja niiden hyväksi, tehdään tavattoman paljon palkatonta uhrautuvaa työtä. Tälle työlle pitäisi myöskin puolueväen osata antaa arvoa. Kun meikäläiset toimiessaan esim. kunnallisissa elimissä eivät millään tavalla syöllisty kunnan varojen epätarkoituksenmukaiseen käyttämiseen, jos he myötävaikuttavat niiden myöntämiseen näille sosiaalisille laitoksille, rohkenen toivoa, että täällä olevat kunnallisissa luottamustehtävissä toimivat, samoin kuin myöskin osuustoimintaliikkeessä mukana olevat toverit todellakin entistä enemmän pyrkivät antamaan tukea työläisnaisten perustamille sosiaalisille laitoksille.

Viljo Pousi (Kymen piiri): Hyvät toverit! Täällä toveri Lehti-Tien selväsanaisesti toi julki kaiken sen, mikä allekirjoittaneen piti täällä myöskin puhua, joten ei kannata lähteä kahlaamaan ja toistamaan samoja asioita. Yhdyn vain hänen esittämäänsä lausuntoon. Samalla yhdyn kannattamaan toveri Puskalan esittämää ponsilauselmaehdotusta tälle kokoukselle ja toimenpiteitä kokouksen ponsilauselmaehdotuksiksi.

Veikko Kokkola (Kymen piiri): Kun tähän kokoukseen kuuluu myöskin käsittelyt TTK:sta, julkaisusta, joka ensi kerran ilmeisyyessään herätti tavatonta huomiota nimenomaan pääkirjoituksensa

johdosta, jossa hyökättiin sosialidemokraattisia piirilehtiä vastaan, katsottiin, että täytyy tässä maassa syntyä uusi julkaisu, jolla tuodaan esiin sosialidemokraattien ajatuksia, todettiin, että piirilehtemme eivät ole täyttäneet niitä vaatimuksia, joita sosialidemokratialle pitäisi asettaa, jo tällöin tätä asiaa käsiteltiin myöskin eduskuntaryhmässä. Lausuttiin TTK:sta paheksuva kannanilmaisuus nimenomaan sen takia, että todettiin sosialidemokraattisten piirilehtien 50-vuotisen työskentelyn olleen tässä maassa sitä luokkaa, joka on luonut pohjan koko sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle. Kyllä kai asian laita on niin, että sosialidemokraattinen sanomalehdistö tässä maassa olisi toista luokkaa tänä hetkenä, jos sillä olisi ollut käytettävissä varoja riittävästi tai jos se olisi lähentynyt liikkeelle kaupallisella linjalla myymään itseään. Mutta sen päätarkoituksena minun nähdäkseni on koko ajan ollut se, että sosialidemokraattista aatetta tässä maassa täytyy levittää, täytyy taistella sen vähäväkisen kansanosan puolesta, jonka aatteita on lähdetty ajamaan.

Täällä on arvosteltu tilinpäätöksen yhteydessä TTK:ta ja tilintarkastajain lausunnon perusteella edellytettiin, että niiden, jotka ovat sanelleet päätöksen tästä, pitäisi maksaa myöskin viulut. Täällä kahdessa puheenvuorossa sanottiin, että TTK:n perustamiseen on ollut oikeus, viime puoluekokous on niin päättänyt. Näinhän päätettiin, mutta tuskin päätöstä tehtäessä edellytettiin, että moraalille annetaan palttua ja että omaa sisäistä toimintaa lähettään rikki repimään. Sanoisin olevani valmis myöntämään TTK:n kohdaltakin vastuuvapauden tilinpäätökseen. Teen sen ilomieliin sen takia, että on syytä lausua julki ilo¹ siitä huolimatta, että TTK:n toiminta ja ilmestyminen on ollut rikkirepivää. Se on ainakin jotakin tehnyt. Se on puhdistanut tämän maan sosialidemokraattista työväenliikettä. Kansa kentällä on herännyt näkemään, mistä loasta on todella kysymys. Sen tuloksena tämä puoluekokous on näissä voimasuhteissa tänne muovautunut. Muuten ehkä asiat olisivat toisin päin! Näin ollen minä katson, että tämän kokouksen enemmistöryhmälle on TTK tehnyt erinomaisen palveluksen, ja tästä kiitokseksi minusta pitäisi tilinpäätös vahvistaa myöskin tältä kohdalta.

Erkki Kuoppala (Lapin piiri): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluekokousedustajat! Kun me edustajat tulemme tällaisiin puoluekokouksiin, meillä on tavallisesti mukana myöskin asianomaiset eväät. Minulla tällä kertaa tähän puoluekokoukseen lähettäessä oli kahdenlaisia eväitä. Ne olivat yhdenmukaiset. Toiset eväät olivat järjestöväeltä ja toiset eväät olivat minun omalta vaimoltani.

Kun minä lähdin tänne puoluekokoukseen, niin vaimoni sanoi, että muista nyt sitten sanoa siellä kokouksessa sille Martta Salmela-Järviselle, että kun se TTK-lehti tuli meille, niin siinä se teksti oli niin paksua, että sitä ei voinut lukea kuin kintaat kädessä. (Käntäputuksia. — Salmela-Järvinen: Minä pyydän kysyä, missä kohdassa?) Minä totean vielä tästä lehdestä, sen ensimmäisen numeron saapumisesta meidän kyläämme, että sitä tuli sinne tuollainen kaksi tuumaa paksu nippu, mutta vielä tähän päivään mennessä minä en ole löytänyt meidän pienestä kylästämme yhtään sosialidemokraattia, joka olisi sen saanut. Se meni kaikki kommunisteille.

Täällä sanottiin, että tuon lehden tarkoituksena oli taistella porvarillista tiedoitustoimintaa vastaan. Minun käsittääkseni meidän tehtävämme ei ole jakaa tällaista propagandaa kommunisteille. Minä en olisi halunnut tähän koko lehtiasiaan tämän enempää puuttua, vaan pyytäisin kosketella tässä puheenvuorossani vähän näitä yhteistyökysymyksiä, josta me olemme myöskin täällä alustuksen kuulleet.

Me olemme yleensä elämässä menneet erikoistumisen tielle. Tästä on hyvänä puolena se, että tehtävät voidaan jakaa, voidaan keskitettyä yksityiskohtaisemmin ja perusteellisemmin käsittelemään kutakin toimialaa koskevia asioita. Mutta tästä on tullut myöskin heikkouksia esiin. Tästä on eräänä sellaisena minun käsittääkseni tullut ilmi myöskin tämä intressikiista. Minuun teki eilen erittäin ikävän vaikutuksen se, että täällä SAK:n puheenjohtaja ei voinut käyttää meidän maamme sosialidemokraattisen työväenliikkeen eteen niin paljon työtä tehneestä toveri Tannerista toveri-nimitystä. Minä tiedän, että tämä ei loukkaa Tanneria. Kyllä me kolmannenkin polven järjestäytyneet sosialidemokraatit tiedämme ja tunemme hänet henkilönä ja hänen työnsä, mutta sitä me emme jaksakaan käsittää, että tällaisessakin tilaisuudessa pitää vain tituleerata tohtoriksi eikä toveriksi..

Täällä salissa on paljon sellaista, jotka olette olleet meidän nuorempien opettajina. Mutta kyllä minun valittaan täytyy todeta se, että näissä menettelytapakysymyksissä me olemme joutuneet ikään kuin jonkinlaiseen viidakkoon näiden opettajien kohdalla. Me tiedämme, että työväenliikkeessä on tässä mielessä kahdenlaisia järjestöjä, jotka tulevat sosialidemokraattisessa liikkeessä esille. On näitä puhtaasti sosialidemokraattisia järjestöjä ja sitten on sellaisia, joissa sosialidemokraatit ja kommunistit, jopa porvaritkin, ovat asioista päättämässä. On selvää, että silloin kun näin on asialaita, menettelytapakysymys tulee hyvin tärkeäksi. Täällä on sa-

nottu, että meillä ei ole mahdollisuutta puuttua toisten järjestöjen asioihin, koska yhdistyslaki niitä suojaa. Se on aivan selvää. Mutta kysymyshän ei olekaan nyt siitä, että me puuttuisimme toisten järjestöjen asioihin, vaan kysymys on sosialidemokraattisten jäsenten käyttäytymisestä ja siitä, että he noudattavat puolueen päätöksiä, ennen kaikkea menettelytapapäätöksiä, niin kuin täällä yleissihteeri Puskala alustuksessaan aivan oikein sanoi. Mutta minusta on aivan väärin, jos me käsitämme asian niin, että puolueen päättäenimet eivät voi käsitellä tällaisia kysymyksiä, jotka koskevat henkilöä sosialidemokraattina. Ei ole minusta oikein, että tällainen jäsen saatetaan yhdistyslain suojaan siinä mielessä, koska yhdistyslaki ei silloin tule kysymykseen täysin sananmukaisena, kun on menettelytapakysymykset esillä. Me emme ole koskaan työväenliikkeessä tottuneet siihen, että näitä menettelytapakysymyksiä käsiteltäisiin raastuvanoikeudessa tai kihlakunnanoikeudessa, vaan ne käsitellään työväenjärjestöjen ja meidän puolueemme omissa kokouksissa. Tämä asettaa sen rajoituksen yksityisille puolueen jäsenille, että he toimiessaan myöskin muissa järjestöissä noudattaisivat näitä menettelytapaohteja. Siitä käsittääkseni on kysymys. Tämä on aivan luonnollista, koska me olemme siinä tilanteessa, että Sosialidemokraattinen Puolue joutuu kantamaan päävastuun silloin, kun on yleensä sosialidemokraattisesta liikkeestä kysymys. Jos tässä maassa sosialidemokraatit kärsivät vaalitappion, ei siitä suinkaan syytetä SAK:ta, TUL:ää tai jotain muuta tällaista järjestöä, joiden johtoportaisa ja jäsenenä on muitakin kuin sosialidemokraatteja, vaan päävastuun siitä kantaa Sosialidemokraattinen Puolue. Sen vuoksi on välttämätöntä, että menettelytapaohteet ovat mahdollisimman selvät, ja siinä mielessä meidän on otettava huomioon, että meidän on turha kiistellä siitä, kuka on suurin. Sosialidemokraattinen Puolue joutuu kantamaan päävastuun. Sen tulee kehittää suhteitaan muihin työväenjärjestöihin, meikäläisiin sosialidemokraattisiin ja sellaisiin, joissa sosialidemokraatit ovat mukana, niin että nämä kaikki olisivat sopusoinnussa keskenään ja toimenpiteet ja päätökset ja ehdotukset, mihin ne päätyvät. Tässä mielessä minä toivoin, että nimenomaan kasvatustyötä puolueemme keskuudessa voitaisiin entisestäänkin tehostaa, koska tällaisissa avainkysymyksissä, niinkuin minä tämän asian toteaisin, näin paljon on erimielisyyttä ja myöskin rikkomuksia tapahtuu. Minä pitäisin hyvin onnistuneena sitä, että toveri Mannisen esittelemät ponnet saisivat puoluekokouksen hyväksymisen, silloin kun tämän asian kohdalla päätöksistä tulee kysymys.

Leo Suvanto (Satakunan piiri); Herra puheenjohtaja! Hyvät

toverit! En halua paljoa vaivata teitä, lisätä taakkaanne. Puheita on tarpeeksi. Mutta pyytäisin kiinnittää menettelytapavaliokunnan huomiota siihen alustukseen, jonka Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistys on esittänyt ja joka koskee suhdetta edistysmieliseen osuuskauppaliikkeeseen. Minun mielestäni sitä ei ole laadittu asiantuntemuksella ja olevien olojen tuntemuksella, ja ehkä siinä ei ole osuuskaupallisiakaan periaatteita huomioitu sillä tavalla kuin pitäisi. Siitä esimerkkinä haluan lukea tämän ponnen. Tämä esitys on numero 18: "Osuusliikkeiden tulisi työntekijöitään ja virkailijoitaan palvelukseensa ottaessaan pyrkiä täyttämään avoinna olevat koulutus-, harjoittelu- ja muut työpaikat ensisijaisesti tehtävään soveltuvilla sosialidemokraattisilla henkilöillä" jne. Täällä on paljon henkilöitä, tovereita, jotka ovat osuusliikkeitten hallintoelimissä ja joutuneet näiden asioiden kanssa tekemisiin. Jo tämä ponsi esim. osoittaa, että jos me täällä lähdemme puoluekokouksen arvovallalla vahvistamaan tällaisia menettelyohjeita puoluetovereille, niin siitä ei yksinkertaisesti tule mitään.

Sitten minä sanoisin vielä eräästä asiasta. Täällä hyökättiin toveri Martta Salmela-Järvistä vastaan TTK-lehden suhteen. Mina luulen, että siinä oli väärä osoite. Ainakin toveri Tiainen Porin piirikokouksessa ilmoitti, että hän on kirjoittanut senkin kirjoituksen eräässä numerossa, jonka alla oli Martta Salmela-Järvisen nimi.

Puheenjohtaja: Kello alkaa lähetä puolta kahtatoista. Ehkä sovimme siitä, että aamurupeaman viimeisen puheenvuoron saa seuraava puhuja, toveri Eino Romppanen.

Hyväksyttiin.

Eino Romppanen (Joensuun piiri): Hyvät toverit! Kenties teistä vanhemmista, jotka useamman kerran olette olleet puoluekokouksessa, kun kahtena päivänä on täällä istunut ja katsonut, olette luulleet, että minä olen menettänyt puhekykyni, ja kyllä se siltä läheltä on pikkasen ollutkin. Kun minä olen katsellut ja kuunnellut täällä tilannetta, niin minusta näyttää siltä, että uskonpuhdistusta täällä meidän sosialidemokraattien laivan suurella kannella tarvittaisiin, ja mistä tulee se mies, joka sen uskonpuhdistuksen saisi edes alulle. Meidän pitäisi vetää nyt pitkä viiva kaiken sen ylle, mitä on ollut TTK:ssa ja mitä on ollut "Jo riittää"-lehdessä ja mitä on joku viskaali puhunut ja ollut, kun tämä puoluekokous on nyt kerran kutsuttu sitä varten koolle, että tässä selvittelään mennyt ja suunnataan katse tulevaisuuteen. Jos Kymen läänin pojat olisivat, tehneet semmoisen ponsialoitteen, että kaikki tänne tulevat miehet sitoutuvat olemaan tovereita keskenään ja sanomaan edes hyvän päivän toisilleen, olivatpa leskisläisiä tai kuukilaisia, niin

minäkin olisin kirjoittanut siihen nimeni, mutta nyt en valitettavasti voinut sitä tehdä. Sillä elävässä elämässä ponnet merkitsevät hyvin vähän. Minä kerron siitä teille esimerkin.

Kun meidän hallituksemme teki esityksen vakauttamiseksi ja siinä joudutaan leikkaamaan suuriperheisten lapsilisistä säästöön, jonka he tarvitsisivat johonkin muuhun, niin minulla on esimerkki siitä, mitä ponnet vaikuttavat. Kun minä menin näiden ponsien kanssa yhden meikäläisen luo, jolla on kahdeksan lasta (se kun ei ole osannut säännöstellä niitä työn tuloksia millään lailla, niin ne on kaikki alle 16 vuotta) ja sen kuukausitulot on alle 18.000 markkaa ja se niiden lapsilisien turvin elää ja pystyy menemään eteenpäin. Kun se tietää vielä, että niistä Vi pitää viedä postisäästöpankkiin, kun hän on osuusliikkeen säästöpankissa tottunut pitämään, milloin niitä vähän aikaa on ollut, niin siinä annetaan isku vielä toiselle meidän työsarallemme, että niitä ei saa sinne tallettaa niin kuin tahtoo. Kun minä niitä asioita sille kerroin, niin se kysyi minulta: "Tiedätekö, että palautuuko se lapsilisälaki ennalleen?" Kun minä sanoin, että en tiedä, hän sanoi: "Vie ne ponnet sitten helevettiin!" — että ei hän tästä lähtien jää sosialistiin. Niin se on käytännössä, että ponneton, joka kykenee jotakin antamaan, se pärjää paremmin kuin se, jolla on hyvät ponnet, jos ei ne käytännössä toteudu.

Kun tämä meidän laivamme on täällä nyt lähestymässä sitä suurta karikkoa, jonka nimenä on eduskuntavaalit, ja siinä on pahoja salakareja ja monta laivaa sivuuttaa siinä toisensa ensi vuonna, niin minusta tuntuu, että jos me emme täällä löydä toisiamme emmekä lähde yhteen kurssiin sitä laivaa viemään, niin olkoonpa sen laivan peräsimessä kuinka hyvä mies tahansa, niin se raapasee hyvin pahasti pohjaan, ja hyvin ilkeä on sitten nauru niissä toisissa laivoissa, kun se pääsee siitä sitten taas neljä vuotta kestäväälle selvälle reitille.

Minä olen sen kolmannen linjan mies, vaikka täällä nyt jaettiin niitä miehiä mihin hyvään, ja niitä on hyvin paljon. Mutta ne on paikoillaan, jotka eivät sano, mihinkä ne kuuluu. Ke on siellä alhaalla ruumassa, eikä niillä ole taistelemista hyvistä paikoista niin kuin näillä kansiluokan matkustajille (Hilpeyttä). Niiden pitää tehdä enemmän aatetta kuin kaikenlaisia tekoja. Niitä rupeaa väsyttämään sitten se alituinen etulinjassaolo, sillä ei meillä, puute ole päällysmiehistä, olipa suunta tai toinen tässä puolueessa vallalla, mutta sen sijaan on puute etulinjan miehistä ja niistä, jotka tekevät aatteellista levitystyötä kansan keskuudessa. Sillä täällä on pidetty hyviä puheita. Kyllä niistä jotkut kelpaisivat

etulinjaan, vaikka on valitettavaa, että ne lausutaan täällä asfaltti-paikoilla, missä on maaperä sellaista, että se ei kasva muuta kuin ohdakkeita. Siinä mielessä minusta tuntuu, että joku "huutavan ääni" pitäisi olla senkin puolesta, että me todella voisimme jättää sen menneen ja katsoa tulevaisuuteen, sillä tällainen suuri laiva, joka on kulkenut jo 50 vuoden ajan aika mukavasti tänne asti, mutta miten se menee eteenpäin. Pitääkö tämän riidan meidän välillä ja epäluulon jatkua niin kauan, että me heräämme sitten vasta olemaan tovereita, kun ollaan jonkin diktatuurijärjestelmän vankilaluolassa? Emmekö me ennen osaa herätä olemaan tovereita? Siinä mielessä minusta tuntuu, että kyllä me, jos lähdetään parantamaan TUL:ää taikka muita järjestöjä, niin ensin on aloitettava se tämän puolueen sisältä ja vasta sitten me voimme ojentaa siellä toisia, kun me itse tunnemme, että me olemme nyt sellaisessa tilanteessa, joka ei ole epäluulon myrkyttämä.

Minusta tuntuisi hyvin mukavalta pitää nuo ryhmäkokoukset yhdessä salissa eikä olla A- ja B-luokan salissa (Kättentaputuksia), ja siellä annettaisiin mitä kuuluu ja kuka käski, mutta kun ovesta tullaan pois, oltaisiin sosialidemokraatteja ja vietäisiin tätä laivaa yhdessä eteenpäin, ja se kulkisi paljon mukavammin eikä se keikkuisi eikä olisi niin kuin se nyt saattaa joskus tehdä.

Minusta tuntuu, että meitä muutamia harvoja etulinjan miehiä kun on täällä, niin te opetatte meidätkin vähän valehtelemaan täällä, kun me sitten lähdemme sinne kentälle, sillä emme me uskalla siellä sanoa totuutta. Minulla on siitä jo takanapäin eräs esimerkki, kun yksi vanha mökin mummo, joka on aina äänestänyt sosialidemokraatteja, ja sen luona oli käynyt sielunvihollinen sanomassa, että ei teidän kansanedustajat ole istunnon aikana paikalla, kun asioita käsitellään, ja että on tapauksia, että pitäisi kaikki Helsingin viinat niiden jaksaa yksinään juoda, niin se mummo kysyi minulta, onko tässä asiassa perää. Niin minä sanoin, että ei herra paratkoon siinä ole perää. No, sitähan minäkin, sanoi mummo ja äänesti vielä viime kerran sosialisteja. Mutta minulla oli paha tunto ja ajattelin, että autuaita ovat yksinkertaiset, ja niitä on meillä liian vähän.

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu siis kello 14.

Kokous keskeytettiin kello 12,35.

Kokousta jatkettiin kello 14,02.

Puhetta johti Kajala.

Paavo Sinkka: Peruutan.

Yrjö Sulin (Kymin piiri): Herra puheenjohtaja! Hyvät toverit! Puheenvuoroni koskee menettelytapaehdotusta puoluetolimikunnan

jäsenten osallistumisesta valtioneuvoston jäsenyyteen. Kun Pyhtään kunnallisjärjestössä on tästä asiasta keskusteltu, on lähdetty aina siitä, että vanhaan hyvään aikaan, niin kuin termi yleensä kuuluu, puolueen ja puoluetoimikunnan jäsenillä ei koskaan ollut mitään toivoa päästä mihinkään valtion virkaan, ei ainakaan ministeriksi ja hyvälle palkoille, ja silloin oli puolueen johto varmasti aatteen innostamaa. Myöskin meillä todettiin, että useissa tapauksissa on olemassa liian suuria etuvastakohtaisuuksia valtion harjoittaman talouspolitiikan ja sosialidemokraattisen puolueen jäsenistön etujen kanssa. Kun useat puoluetoimikunnan jäsenet saattavat samanaikaisesti olla myöskin valtioneuvoston jäsenenä, niin syntyy helposti tilanteita, joissa sosialidemokraattiset ministerit joutuvat koko valtakunnan edun nimissä syrjäyttämään omankin puolueensa edut, kuten on tapahtunut vuoden 1956 jälkipuoliskolla ja myöskin tämän vuoden alkupuoliskolla. Koska tällainen menettely on omiaan heikentämään sosialidemokraattisen puolueen kannatusta perusjärjestöissä, me ehdotamme puoluekokouksen hyväksyttäväksi menettelytavan, että milloin puoluetoimikunnan jäsen kutsutaan valtioneuvoston jäseneksi, lakkaa hänen jäsenyytensä puoluetoimikunnassa niin kauaksi aikaa, kuin hän on ministerinä, ja varajäsen kutsutaan täksi ajaksi hänen tilalleen puoluetoimikuntaan.

Me katsomme tarpeelliseksi, että tähän kiinnitetään tarpeellista huomiota jo yksistään sen tähden, että meillä pidetään tärkeänä puolueelle, että puoluetoimikunta on kerta kaikkiaan työkykyinen ja että puoluetoimikunta on vastuussa tekemisistään puolueelle.

Lempi Lehto (oli poissa).

Yrjö Hättinen (Helsingin piiri): Otin tähän yleiskeskusteluun lähtökohdan siitä, mikä on suhde eri työväenjärjestöjen keskuudessa. Helsingissä on tästä asiasta ollut paljon puhetta. Yleinen toteamus koko tästä asiasta on se, että meidän järjestöme ovat muuttuneet niin suuriksi ja vahvoiksi, että niiden johdossa olevat henkilöt eivät enää voi heillä olevan vallan takia suostua minäkäänlaisiin kompromisseihin monessakaan asiassa. Ja tämä on meidän helsinkiläisten käsityksen mukaan ollut eräs pääsyy siihen ristiriitaan, mikä nykyään on vallinnut. Jos me ajattelemme tällä kertaa Työväen Urheiluliittoa, SAK:ta taikka puoluetta, niin niiden johdossa olevilla jäsenillä on siksi suuri valta käsissään, että on inhimillisesti ymmärrettävää se, että ne ihmiset eivät jaksakaan ottaa huomioon sitä, mikä on yhteinen etu. On vaikea vallasta luopua edes yhteisen päämäärän hyväksi silloin, kun se on käsissä. Samaten on yleinen käsitys levinnyt meidän keskuuteemme, että useammassa tapauksessa monienkin järjestöjen johdossa olevat

henkilöt samaistavat tämän jäsenistön itsensä kanssa. Jäsenistön, ääni ei kuulu enää samalla lailla sen takia, että johdossa oleva käsittää, että tämä jäsenistö olen lähinnä minä. Tämä on eräs semmoinen psykologinen perussy, joka aiheuttaa hankausta kaikkein eniten, mitä näissä keskinäisissä hankauksissa on ollut. Tämä on tietysti hyvin vaikeasti pois kitkettävissä, sillä se vaatisi jokaiselta suuren järjestön johdossa olevalta henkilöltä niin suurta itsekritiikkiä ja sosialistista ajattelua siinä, että yhteinen päämäärämme on tärkeämpi kuin hänen henkilökohtainen asemansa. Minä uskon, että esimerkiksi TUL:ssä ei olisi kriisiä ollut, jos näiden johtajien kohdalla olisi ollut käsitys yhteisestä asiasta eikä siitä johtajapaikasta, mistä on kysymys. Nyt ovat ristiriidat SAK:n ja puolueen välillä olleet tavattoman suuret, ja tämä johtuu suurelta osalta tästä samasta henkisestä perussyystä. Sen takia olisi todella tällaisen suuren kokouksen aikanakin myös johtajiston keskuudessa suoritettava itsekritiikkiä siitä, ovatko nämä järjestöt itse yksinomaan sitä samaa, mitä johtajat aina mistäkin tapauksesta päättävät. Olisi joskus otettava todella semmoinen hiljainen hetki ja ajateltava asiaa niin, että sanokoon minun arvovaltani siitä mitä tahansa, me todella yhteisen päämäärän hyväksi asetumme tasavertaisina puolueen jäseninä neuvottelupöydän ääreen eikä tämän järjestön tinkimättöminä edustajina. Useimmat näistä ristiriidoista, mitä on ollut aina näitä hallitussopimuksia myöten, käsitykseni mukaan vältettäisiin tällä, jos ei tämä tarkeys olisi niin korkealle kohotettu tässä järjestössä. Uskotaan usein, että arvovalta tässä järjestössä, tai erittäinkin johtohenkilöiden arvovalta laskee siitä, jos he löytävät jonkinlaisen yhteisen kompromissin. Sen takia pitäisin edelleenkin selvänä asiana, että kaikesta huolimatta puolueen täytyisi olla se kokoava keskusjärjestö, jonka yhteydessä kaikki, nämä päätökset tehtäisiin, rikkomatta siitä huolimatta minkään järjestön itsemääräämisoikeutta. Sillä jos emme tähän pääse, että kykenemme etukäteen puolueen periaatteiden mukaan löytämään yhteisen linjan näistä neuvotteluista, mitä on tai olisi pakko käydä ennen, niin emme tule pääsemään koskaan parempiin tuloksiin.

Hannes Tiainen: Herra puheenjohtaja! Hyvät toverit! Täällä ja tämän salin ulkopuolella on allekirjoittaneen nimi puhuttuna ja painettuna tekstinä tuotu usein TTK-sanan yhteydessä esille. Tämän johdosta pyydän esittää seuraavan lausunnon:

Minä olen kirjoittanut 20 vuoden aikana aika paljon. Olen myöskin puhunut paljon. Joskus on jotain ymmärtämystäkin osaksi, tullut, mutta viime aikoina varsin vähän. 1947–48 talvella sain tehtäväkseni kirjoittaa erään selvittelyn, joka sitten painettiin peräti.

"100-sivuisena kirjana ja jonka suuri työväenjärjestö, sen sosialidemokraattinen ryhmä yksimielisesti hyväksyi, jopa antoi siitä jonkinlaista tunnustustakin, sikäli kuin olen kuullut siitä tilaisuudesta jälkeenpäin selostuksia. Mutta siitä samasta työstä, joka vaati hyvin paljon aikaa, yökaudet ja kaikki pyhät ja vapaa-ajat, tuli kuitenkin Maaseudun Tulevaisuuteen professori Juho Jänneksen kirjoittama arvostelu, jossa hän hyvin pitkälti selosti kirjan sisältöä ja päätyi siihen tulokseen, että se on valhetta ja pajunköyttä.

Kirjassa oli suoritettu mm. sellainen tarkastelu, joka selitti, että kehitys vie siihen, että ns. maanviljelijöiden osuuskunnat muodostuvat meidän maassamme monopolilaitoksiksi ja nämä pyrkivät siihen, ettei kuluttajaväestöllä esim. SOK-laisessa osuuskauppaliikkeessä olisi mitään tehtävää. Tämän mainitsen sen vuoksi, että on kulunut jo kymmenen vuotta tuosta ajasta, ja nyt on käynyt näin, niin kuin tässä viimeksi sanoin. Tämä ennustus on käynyt toteen. Silloin se kuitenkin herätti tavattoman paljon pahaa verta. Sanottiin, että sellainen ennustelu on valhetta ja pajunköyttä.

Voisin mainita tietenkin muitakin esimerkkejä. Ehkä syytä on todeta, että allekirjoittanut nimenomaan puolueen hyvin vaikutusvaltaisten henkilöiden toivomuksesta vuodesta 1948 alkaen säännöllisesti, sitä ennen silloin tällöin, on kirjoittanut paljon sekä puolueen pää-äänenkannattajaan että myös kaikkiin puoluelehtiin. Kun olen joskus koettanut aikaisemmin höllentää kirjoittamistulvaani, on sanottu, että mitä varten sinäkin laiskistut, kirjoita nyt, hyvä mies. Niitäkin kirjoituksia on arvosteltu, mutta yleensä on sanottu, että niitä pitää jatkuvasti kirjoittaa.

Kun nyt on jouduttu nykyiseen tilanteeseen, olen kirjoittanut jälleen aika paljon entiseen tapaan ja myöskin TTK-lehteen. Tästä on noussut vallan hirvittävä prosessi. Onpa toveri Suvanto mennyt tulkitsemaan kovin vapaasti muistelmiaankin, selittäen, että Tiainen on kirjoittanut artikkelin Martta Salmela-Järvisen nimiin. Niin ei ole kukaan sanonut, ei ainakaan Porissa, ja näin ollen tällainen vääntely, joka täällä tapahtui, on valitettavaa. Osoituksena siitä, millä tavalla myöskin TTK-lehteen suhtaudutaan eri tahoilta, on syytä lainata tähän "Kansan Uutisten" artikkeli: "Joka sivulla hyökätään kuitenkin erittäin karkeaa sanontaa käyttäen kommunisteja vastaan, niin kuin he olisivat sotkeneet sosialidemokraattien perhe-sovun." Mainitaan esimerkki: "Jokaiselle kansanvaltaa, vapautta ja tasa-arvoisuutta puolustavalle ihmiselle on kommunismi vihollinen n:o 1." Ja edelleen: "Kommunistit ovat hajoitus- ja solumuutustyönsä koettaneet ja siinä usein myös onnistuneet tuhota ammattillisen työväenliikkeen toiminnan." Nämä lainaukset on kommu-

nistilehti ottanut TTK:sta ja on hirveän vihainen siitä, että tällaista törkeyttä heitä kohtaan uskalletaan kirjoittaa.

Nämä erilaiset arvostelut asiasta olkoot miten päin tahansa. Meidän olisi syytä käsitellä asian sitä puolta, minkä takia TTK on kenties syntynyt. Meidän on tässä suhteessa syytä todeta, että julkisuudessa puolueen kahtiajakoisuus tavallaan alkoi porvarilehtien kautta tulla tietoon jo niin varhaisessa vaiheessa kuin syksystä. 1954 alkaen. Taustalla tällöin eivät tietenkään olleet ne kysymykset, jotka myöhemmin ovat tulleet näkyviin, vaan sellainen asia kuin TULin riita, josta allekirjoittanut ja ehkä joku toinenkin puoluetuomikunnan jäsen kauan aikaa ilmoitti "ei mitään" ymmärtävänsä, koskapa ei ole aktiivinen urheilija ollut koskaan. Mutta se asia, millä tavalla tämä alkoi tulla julkisuuteen, niin kuin sanoin, se alkoi hyvin pian haista siltä, että tässä on kysymys myöskin tarkoituksellisesta puoluetuomikunnan ajatusten esilletuomisesta tämän TUL:n kysymyksen ympäristössä.

Puoluetuomikunnassa maaliskuussa 1955 oli muistaakseni tilanne sellainen, että TUL:n riitaa asetettiin selvittämään kolmimiehinen tuomikunta. Ei siitä tullut ratkaisua tälle riidalle. Siinä olivat jäseninä muistaakseni nykyinen pääministeri Fagerholm, Penna Tervovainaja ja johtaja Aku Sumu. Sitten tuli jäsenäänestys. Siitäkään ei tietävästi tullut apua tälle kysymykselle. Sitten tuli tohtori Tannerin esitys asiasta, ja niin kuin olemme täällä todenneet, ei sekään ole tässä asiassa auttanut. Neljäskin yritys on vielä sen jälkeen tehty, ja pääministeri Fagerholm sen esitteli puoluetuomikunnassa. Toinen osapuoli ilmoitti, että ei ole ollut aikaa edes tähän paperiin perehtyä.

Tällainen näiden asioiden luetteleminen on sen vuoksi merkityksellistä, että aina, kun näitä asioita puoluetuomikunnassa käsiteltiin, lausuttiin toivomus, ettei mitään julkisuuteen asiasta toimitettaisi. Me kuitenkin kaikki tiedämme, että juuri tämä kysymys, TUL:n kysymys, on kauan aikaa ollut nimenomaan porvarillisten lehtien herkkupaloja. Siellä on asiaa käsitelty tavalla, johon tietysti toinen osapuoli kenties on ollut tyytyväinenkin, mutta toinen joutunut siinä suhteessa paljon muistuksia esittämään. Eivät siis ole pitäneet puoluetuomikunnan päätökset siitä, että tällaisten arkaluontoisten työväenliikkeen sisäisten kysymysten käsittely olisi pitänyt hoitaa kaikessa hiljaisuudessa, omana keskinäisenä välienselvittelyinä.

Mutta kun sitten lähdetään tarkastelemaan puolueen rikkinäisyyttä, niin voimme todeta, että esim. vuoden 1944 rikkinäisyys oli hyvin pahasti näkyvissä myöskin vastustajien taholta. Tämä nykyi-

nen ei ole niin pitkältä ajalta peräisin, vain vuodelta 1950 toisten mielestä, jotka enemmän muistavat näistä asioista. Allekirjoittanut on joutunut tätä asiaa lähellä olemaan vuodesta 1952 alkaen, ja tässä asiassa on ollut monta vaihetta. Muistan hyvin ne ajat, jolloin tässä kysymyksessä koetettiin sisäisesti uudistautua. Kun siellä, maakunnassa, hyvät toverit, kysyitte mm. allekirjoittaneelta, onko perää mitään siinä, että siellä puolueen sisällä on nyt hirvittävä ristiriita, niin koetin tähän tapaan asian selittää, että ainahan hyvässäkin perheessä jotakin sattuu, mutta eivät ne asiat sen kummempia ole. Vanhojen veteraanien muistojen mukaan riitaisuuksia on aina ollut. Mutta sen jälkeen, kun tällaiset selvittelyt oli annettu, nämä ristiriidat vain suurenivat, ja lopulta kävi niin hullusti, että keväällä 1956, kun kaikki ilmeisesti oli kunnossa vuosi-kausien valmistelujen jälkeen, tapahtui se, että me aloimme lukea jälleen suoralla osoitteella puolueen sisäisestä, riidasta julkisuudesta, monta artikkelia. Niinpä esim. 21. päivänä kesäkuuta maamme suurilevikkisin päivälehti kirjoitti näin: "Sosialidemokraattisessa puolueessa on nyt puhjennut avoin valtataistelu puolueen virallisen johdon ja opposition välillä." Täällä selitetään, että oppositio on esittänyt raskaita syytöksiä puolueen virallista johtoa vastaan. Mikäli viisi piirijärjestöä esittää, kuten tapahtuneekin, samanlaisen kokousvaatimuksen, on puoluekokous kutsuttava koolle. Edelleen jatketaan: "Poliittisissa piireissä odotetaan tämän operaation, johtavan joko suureen uudistukseen puolueen johdossa tai jos oppositio epäonnistuu yrityksessään, puolueen jakaantumisen kautta." Ja täällä, sanotaan: "Pääsihteeri Olavi Lindblom hyökkäsi raskain sanoin puolueen virallista johtoa vastaan", ja mainitaan puolueen virallisen johdon nimi. Sitten täällä sanotaan opposition mahdollisuuksista: "Tällä hetkellä asiantuntijat arvelevat, että sosialidemokraattisen puolueen oppositiolla on eräitä, tosin pieniä mahdollisuuksia saada yritys vallankumoukseksi puolueessa toteutumaan." Tällaisen tekstin lukeminen päivälehdistä, porvarillisista päivälehdistä, oli varmaan melkoinen yllätys suurelle lukijakunnalle siitä huolimatta, että tällaisia TUL:n asian ympärillä olleita tietoja oli jatkuvasti julkisuudessa käsitelty. Puolueen johto, puoluetoimikunta, alkoi yhä voimakkaammin saada kentältä vaatimuksia siitä, että puolueväelle on lopultakin ja vihdoinkin ryhdyttävä selostamaan myöskin omissa lehdissä sitä, millä tavalla asiat todellisuudessa ovat, jotta tällaisia kuiskutuskampanjia ja porvarillisten lehtien uutisia ei tarvitsisi käyttää lähdeaineistona asian selvittelyyn.

Tämä puoluetoimikunnalle esitetty vaatimus oli senlaatuinen, että todella jouduttiin kysymään, mitä olisi tehtävä. Oman lehdistön

kannanotosta tähän kysymykseen voimme olla yksimielisiä siitä, että se on vaihdellut. Toisten mielestä on ollut oikein asettua kokonaan ns. opposition puolelle, toiset ovat koettaneet pidättäytyä kokonaan kirjoittelemasta tästä asiasta. Tällaista asian selvittelyä se sitten on ollut. Tämä ei ole riittänyt. Samanaikaisesti on jatkunut porvarilehdissä voimakas asiasta kirjoittelu. Lisäksi on syytä muistaa, että esimerkiksi Helsingin piirin vaali- ja muissa julkaisuissa asian käsittely on ollut vain Helsingin piirin näkemysten mukaista, siellä olleen enemmistön näkemysten mukaista. On ollut mielestäni kovin kohtuutonta täällä esittää sellaisia syytteitä, jotka ovat sanoneet, että on ollut tällaisen sisäisen kiista-asian tuominen esille TTK:n palstoilla vallan väärin ja surkeasti. Onko nyt todella demokratia käsitettävä niin, että toinen osapuoli saa jatkuvasti ojentaa ensin toisen poskensa ja sitten toisen poskensa ja jälleen tämän saman liikkeen suorittaa saadakseen jatkuvasti iskuja iskun perään? Jos se uskaltaa äännähtää, siitä alkaa voimakas reaktio, tuomioiden langettaminen toiselle osapuolelle siitä, minkä toinen osapuoli näyttää pitävän itsestään selvänä heille kuuluvana oikeutena. Tämä kysymys nyt sallittaneen esittää. TTK-lehti ja sen toimittaminen on ollut tietysti melko vaivalloista hommaa ja siihen ovat osallistuneet monet puolue-toverit. Kuvaavaa sen lehden sisällön arvostelusta on juuri se, mistä täällä Leo Suvanto ilmeisesti halusi jonkin esimerkin tuoda, mutta kun ei muistanut asiaa oikein päin, pyydän nyt sen kertoa uudestaan. TTK:n ensimmäinen numero sisälsi toisella sivulla tavanmukaisella paikallaan pääkirjoituksen. Lehti tuli arvostelluksi esimerkiksi Uudessa Ajassa hyvin ankaralla kädellä. Ja sen ankaran arvostelun eräs kohta kuului niin, että toki loistava poikeus on TTK-lehden pääkirjoitus, sen jokaisen sanan voi hyväksyä. Se on sosialismia ja aatetta, josta ei kukaan sosialidemokraatti lähde muistuttamaan, mutta jatketaan niin, että tämä kirjoitus lie-neekin Martta Salmela-Järvisen käsialaa, henkilön, joka todella työväenliikkeen tuntee. Minun täytyy täällä tunnustaa, niinkuin olen muuallakin sanonut, että tämä oli Tiaisen käsialaa, ja jos tämä olisi ollut tiedossa, niin siinä olisi käynyt sillä tavalla, ettei edes pääkirjoituksestakaan puoltakaan hyvää sanaa olisi löydetty. Tämä on ollut asianlaita, ja minun käsitykseni mukaan vaikkapa TTK-lehti olisi julkaissut lasten satuja ja tarinoita tai mitä tahansa tekstiä palstoillaan, niin olisi moitteita esitetty. (Puheenjohtaja: Minuutti aikaa.) Sille ei olisi mitään voinut.

En minä minuuttia enempää enää tarvitsekaan aikaa. Totean vain, että arvostelut, joita täällä on esitetty, ovat olleet vanhan

säännön rikkomista. Kun on rikka nähty toisen silmässä, niin pitäisi huomata myös malka omassa silmässä. Se olisi tämänkin asian kohdalla kovin tärkeätä.

Mikko Hult. (Kuopion läntinen): Hyvät puoluetoverit! Me tässä puoluekokouksessa olemme viitoittaneet tietä sosialidemokratialle tulevaisuuteen. Meille nuoremman polven, jos niin saa sanoa, socialisteille on ollut eräällä tavalla mielenkiintoista seurata tämän kokouksen kulkua ja niiden kokousten kulkua, joita viime kuukausina tämän kokouksen valmisteluihin on käytetty. Meitä, jotka olemme, niin kuin voidaan sanoa, imeneet sosialidemokratian aatteen äidin maidossa, on omalla tavallaan hätkähdyttänyt se tapa, jolla asioihin on suhtauduttu ja jolla asioita on käsitelty.

Sosialidemokratia aatteena ei ole niin kevyt, että sitä voidaan riepotella turuilla ja toreilla. Sosialidemokratia nähdäkseni on se aate, josta voidaan keskustella omassa järjestöväen kokouksissa, josta voidaan omien järjestöjen parissa tehdä päätöksiä ja puida sitä perusteellisesti. Mutta jos heitetään sosialidemokratian aatteet porvarillisen sanomalehdistön riepoteltaviksi, silloin olemme hako- tiellä.

Olemme saaneet, useimmat, kaikkein sykhdyttävimmät kosketukset työväenliikkeeseen ja sen toimintaan lapsuudessamme. Olen saanut noin 34 vuotta sitten ensimmäisen kosketuksen seurattessani kotini ikkunasta erästä vappukulkuetta, jossa pienessä maalaiskylässä oli sadoittain ihmisiä ja jossa oli neljä punaista lippua, neljän eri järjestön liput edessä. Se oli näky ja se oli kuva, joka tulee säilymään kautta aikojen mielessä.

Toisen kerran minulla oli tilaisuus seurata suurta sosialidemokraattien mielenosoituskokousta, vuonna 1937 Kuopiossa pidettyä maakuntajuhlaa, jossa juhlassa oli marssijoita noin 5.000—6.000 henkeä. Silloin tulin ensi kerran näkemään ja kuulemaan täälläkin mukana olevan puolueemme kunniarvoisan veteraanin, toveri Tannerin. Oli miellyttävää todeta jo siellä, kun hän muiden huomattavimpien puoluehenkilöiden kanssa paitahisasillaan käveli keskustellakseen, siellä seurusteli tavallisen rahvaan kanssa ja paitahisasillaan piti juhlapuheen, joka puhe on säilynyt useiden muidenkin mielessä siitä kokouksesta eikä vain minun mielessäni.

Se oli aikaa, jolloin sosialidemokratia eli nousun kautta, jolloin se oli ikäänkuin uudestisyntynyt niistä lapualaisvuosien vaikeuksista, jotka se oli kokenut ja kestänyt. Sosialidemokratia oli silloin hankkinut paikan yhteiskunnassa. Sen arvo, sen jäsenten arvo toisen luokan kansalaisina oli silloin pois pyyhitty. Sosialidemokraati — Sos.-dem. P. Pöytäkirja

teille saatiin tunnustusta, tunnustettiin heidät ihmisiksi ja tasa-arvoisiksi muiden ihmisten parissa ja keskuudessa,

Sen jälkeen, kun on joutunut aktiivisesti siitä lähtien osallistumaan puolueen työhön tavallisena rivimiehenä, on joutunut toteamaan sen suuren innostuksen, jolla kentällä olevat joukot ovat tätä puoluetta rakentaneet. Ne eivät ole siltä liioin pyytäneet palkkaa siitä työstä, mitä ne ovat sen hyväksi tehneet. Ne ovat tehneet työtä vain kannustimenaan se, että sosialidemokratian kautta, työväenluokan voiman lisääntymisen kautta voidaan yhteiskunnallisia oloja muuttaa, niin että köyhänkin ihmisen asema tunnustetaan ja sille annetaan arvoa.

Minuun syvästi vaikutti toinen kosketus toveri Tanneriin, kun hän täällä vuosi sitten esiintyi 75-vuotisjuhlassa, kun hän sanoi, että hänet toi työväenliikkeeseen mukaan silloin palkkатыöväen keskuudessa esiintyvä proletariaatti. Se on asia, jonka vuoksi on kannattanut tulla mukaan. Ja täytyy mielihyvin todeta, että se työ, jota niiden henkilöiden toimesta, jotka sen eteenpäin kannustamina ovat tulleet tähän puolueeseen mukaan, on kantanut sen hedelmän, että voitiin siinä samassa puheessa todeta, että proletariaatti palkkатыöväen keskuudessa siinä mielessä, kuin se silloin esiintyi, on tänä päivänä hävinnyt, mutta proletariaatti on olemassa edelleenkin, ja sitä on maaseudun pienviljelijäväen keskuudessa, ja sitä meidän on autettava.

Maaseudun pienviljelijänä tämä oli miellyttävää kuulla, ja voidaan yhtyä siihen täysin rinnoin.

Miksi me tässä sosialidemokraattisessa puolueessa tänä päivänä riitelemme, miksi me taistelemme toinen toisiamme vastaan, miksi me olemme tämän taistelun levittäneet kentälle muiden riepoteltavaksi, niinkuin jo aikaisemmin sanoin? Miksi me emme voineet löytää sovinnollista ratkaisua niissä asioissa, joista on väitetty olta- van erimielisiä? Eikö asia ole niin, että kun taloudelliset etuvastakohdat ovat hävinneet, että ne eivät ole käsin koeteltavissa, niin kuin ne olivat työväenliikkeen syntyaikoina, eikö ole niin, että kun nämä ovat hävinneet, sen jälkeen on tullut itsekkyyks, oman edun tavoittelu, jotka on asetettu aatteellisten pyrkimysten edelle, ja näiden takia on jouduttu tähän suorastaan kurjaan tilaan?

Ulospääsyn löytäminen näyttää olevan hyvin vaikeata. Meidän on pystyttävä tässä kokouksessa löytämään sellainen ratkaisu, jolla tosiaan, kuten eilen eräissä puheenvuoroissa sanottiin, tämän pääsiäisenä alkaneen kokouksen jälkeen voidaan sanoa, että se on ylösnousemuksen juhla sosialidemokratialle, että me voimme rakentavassa mielessä lähteä täältä nostamaan sitä proletariaatin joukkoa,.

joka ehkä vielä on olemassa, taistelemaan sitä päävihollistamme vastaan, joka meillä edelleenkin on edessämme, sillä se, mikä on työn ja pääoman välistä taistelua, se ei ole ehkä niin näkyvässä muodossa kuin se on aikaisemmin ollut, mutta se on edelleenkin.

Me tiedämme tämän päivän tilanteen, miten vaikeata meidän ammattiyhdistysliikkeellämme on käydä taistelua työväen oikeutettujen vaatimusten puolesta. "Vaikka minä en olekaan ammattiyhdistysmies, niin kuitenkin käsitän, että koko meidän sosialidemokraattisen joukkomme on yksissä tuumin tuettava tätä taistelua. (Puheenjohtaja: Minuutti jäljellä!) Meidän on pystyttävä turvaamaan saavutetut edut, meidän on pystyttävä luomaan ja hankkimaan uusia etuja. On luotava ihmisiin turvallisuuden tunnetta, että jokainen ihminen tuntee olevansa täällä tasa-arvoinen, että sen huomispäivä on taloudellisessakin mielessä turvattu. Näin me pystymme tekemään tästä sosialidemokraattisesta puolueesta sen, mikä on meidän tunnuksissamme joskus ollut: "Tänään puolue, huomenna kansa."

Puoluesihteri Väinö Leskinen: Puheenjohtaja! Hyvät kokousedustajat. Kun kuunteli tuota toveri Mikko Hultin puheenvuoroa, niin tuli mieleeni vuoden 1947 työläispäivät Oslolla, jossa oli puhumassa myös edesmennyt Tanskan pääministeri Hans Hedtoft. Hän puhui parin suhteellisen kuivan puheenvuoron jälkeen ja puhui voimallisesti, ja hän sai valtavimmat aplodit, kun hän sanoi, että "meille ei riitä vain demokratia, vaan me tarvitsemme myöskin taloudellista demokratiaa". —

Eihän tällaisessa puoluekokouksessa ole aikaa pitää tämän tyylisiä fraaseja täynnä olevia juhlapuheen tapaisia puheenvuoroja. Meidän täytyy keskittyä niihin mahdollisuuksiin, mitä meillä on. On hyvä, jos me voimme säilyttää suurin piirtein sen, mikä meillä nyt on, puhumattakaan siitä, että me voisimme ajatella muutamaa vuoteen joitakin uusia suuria sosiaalisia aluevaltauksia.

Palaisin tähän alustukseen "Sos.-dem. puolueen sisäinen demokratia ja suhtautuminen muihin työväenjärjestöihin". Alustus on hyvä. Se on tyypillistä Reino Oittisen käsialaa, mielestäni vain ponnet ovat kovin väljät ja sanat kovin mietoja siihen nähden, minkä Oittinen on hyvin muotoillut perusteluissa.

Haluan ottaa muutamia esimerkkejä näistä perusteluista sen vuoksi, että on moneen kertaan julkisestikin epäilty, että ne, jotka ovat puhuneet toimitsijavaltaisuudesta ja intressijärjestöjen painostuksesta, ovat muka väärällä asialla.

Jos otatte alustusvihkosen, niin sivulla 64 näette siinä toisen kappaleen lopussa seuraavan virkkeen: "Jäsenistön passiivisuus on

johtanut sekä luottamusmiesten että palkattujen toimitsijain vallan jatkuvaan kasvuun. On tietenkin jo sellaisenaan valitettavaa se, ettei puolueen jäsenistö ole aktiivista, mutta vaikutusvallan joutuminen luottamusmiehille ja toimitsijoille ei vielä ole niin vaarallista kansanvaltaiseltakaan kannalta, jos nämä henkilöt vilpittömästi pyrkivät ja menestyksellisesti pystyvät syventymään asioihin ja muodostamaan käsityksensä omakohtaisen harkinnan perustella. Toimitsijain merkityksen kasvu ja jäsenistön luottavaisuus tuovat kuitenkin mukanaan myös sen, että toimitsijoilla on mahdollisuus silloinkin, kun heidän kannanotoillaan ei ole lujaa tiedollista, aatteellista tai moraalista pohjaa, saada esittämänsä käsitys hyväksytyksi saavuttamansa arvonvallan ja aseman turvin. Siksi tilanne tulee vaaralliseksi, jos luottamusmiehet ja toimitsijat laiminlyövät asioihin syventymisen ja esittävät epäluotettaville perusteille rakentuvia tai heille muualta valmiiksi tarjottuja ja liian kevyesti omaksettuja mielipiteitä."

"Laittamattomasti sanottu" ja nimenomaan se kuvaa sitä tilannetta, jonka keskellä me sosialidemokraattisessa työväenliikkeessä hyvin suurelta osalta elämme. Ja sovitaan siitä, että se koskee yhtä hyvin minua kuin muitakin toimitsijoita. Valitettavasti kehitys on päässyt luisumaan liian paljon juuri tälle puolelle.

Kun puhutaan intressijärjestöjen osuudesta työväenliikkeessä nykypäivinä, Oittinen sanoo sivulla 66 näin: "Osuuskauppaliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen voimistuminen on kuitenkin johtanut siihen, että tilanne on muuttunut päinvastaiseksi" — tarkoittaen tällöin sitä tilannetta, jolloin puolue oli pääasiallisesti voimakkain tekijä. "Voi sanoa, että nyt on enemmänkin kysymys puolueiden mahdollisuudesta säilyttää sisäinen harkinta- ja päättäväisyytensä suurten ja varakkaiden erikoisjärjestöjen valtopyyteitä vastaan." Aikakauslehdessä ja vain meidän puheissamme ei ole missään niin vahvasti, selkeästi ja suorasti todettu, mikä tilanne on. Kun on kysymys sisäisestä demokratiastamme, Oittinen toteaa sivulla 67 alkavassa lauseessa: "Tämä on ymmärrettävä siten, että se pitää välttämättömänä kansanvaltaisten periaatteiden noudattamista myöskin somassa sisäisessä elämässämme." Ei kai tämä tarkoita sitä, että me olisimme valmiit erikoisjärjestöissäkään hyväksymään sellaisen menettelytavan, että sosialidemokraattinen vähemmistö voi ottaa esimerkiksi jossakin keskusjärjestössä yhteistoiminnan kautta kommunistien kanssa vallan. Ei se voi hyväksyä tällaisia käsityksiä sisäisestä demokratiasta, sitä, että me voimme käyttää paperijäseäiä ja paperiosastoja, jotta voisimme säilyttää sen vaikutusvallan, minkä olemme hankkineet. Eikä tämän kanssa ole edes

sopusuinnussa se, että jonkin keskusjärjestön nykyinen johto julistaa näin: "TULin elimet tai jäsenjärjestöt eivät ota vastaan ohjeita taikka määräyksiä muilta. Yrityksetkin puuttua sisäisiin asioihimme on ehdottomasti torjuttava, sillä yhteistyön tulee rakentua järjestöjen itsemääräämisoikeuden ja suvereenisuuden kunnioittamisen pohjalta." Kuka määrittelee sen sosialidemokraattisen linjan näissä yhteisissä järjestöissä, kuten työväen urheiluliikkeessä, jollei se ole jollakin tavalla yhteisymmärryksessä puolueen kanssa? Jos me annamme kehityksen luisua yhteisissä järjestöissämme tälle tielle, niin me rikomme kaiken sen, mikä juuri niinä vuosina, joista täällä Hult puhui, teki sosialidemokraattisen liikkeen niin ehyeksi, niin vastustuskykyiseksi ja vahvaksi. Sillä 1920-luvulla sosialidemokraattinen liike selvitti välinsä kommunismin kanssa, 1920-luvun lopulla ja 1930-luvulla se osoitti voimansa nimenomaan demokratian vartijana lapuanliikettä vastaan. Sen vuoksi se 1930-luvun lopulla, oli niin voimakas. Juuri noina vaikeina, vuosina ja varmasti pääasiallisesti juuri sosialidemokraattisen puolueen ansiosta voitiin työväen urheiluliikkeessä ja ammattiyhdistysliikkeessä, jotka silloin niin kuin sodan jälkeenkin olivat vaaravyöhykkeessä, juuri silloin voitiin niille antaa se sisäinen suunta, joka niistä teki niin vahvan, että ne ovat voineet sekä sodan että varsinkin sodanjälkeisinä vuosina kestää ja voimistua.

Kyllä minusta nyt jollakin tavalla käännetään kehitys pääläeleen, jos sen jälkeen, mitä on tapahtunut itsenäisyytemme aikana 1920- ja 1930-luvulla ja mitä suoritettiin raskaina vuosina 1944:n jälkeen, jolloinka — ja silloin hyvässä yhteisymmärryksessä kaikki — me sosialidemokraatit teimme parhaamme, jotta saisimme näissä yhteisissä järjestöissä linjat selvitettyiksi. Nyt esiinnyttään, niin kuin puolue jollakin tavalla olisi sellainen välttämätön paha, jonka pääasiallisena velvollisuutena on vain välittää ja selvittää, silloin, kun kriisejä syntyy näiden erikoisjärjestöjen työkentässä, ja esitetään ponnetkin vähän siihen suuntaan, niin kuin pääasiallisena puolueen velvollisuutena olisi huolehtia siitä, että se vain ei tekisi mitään, joka sotkisi näiden erikoisintressijärjestöjen pyrkimyksiä. Mutta sen täytyy huolella pyrkiä pysymään selvillä siitä, mitä näiden erikoisintressijärjestöjen pyrkimyksiin kunakin hetkenä kuuluu. Kyllähän me nyt sentään kaikki olemme selvillä siitä, että kun tämä meidän sosialidemokraattinen liikkeemme on käytännöllistä poliittista liikettä, yhteiskunnallista liikettä, niin sen menestyminen edellyttää saumatonta ja hyvää yhteistyötä. Ei siinä voi riittää se, että hallitusryhmä ja eduskuntaryhmä, vaikka se olisi kuinka hyvä pyrkimyksissään, tekee työtään, vaan sitä tarvitaan

nimenomaan näiden erikoisjärjestöjen työkentällä. Parhain yhteistoiminnan muoto on kuitenkin se, että jokainen "pysyy lestissään" ja ettei pyritä nimenomaisesti saattamaan ei sen paremmin puolue näitä erikoisjärjestöjä kuin nämä puoluetta holhouksensa alle. Mutta ei ole myöskään se oikein, että erikoisjärjestöt näkevät, että puoluetta tarvitaan vain silloin, kun tarvitaan valtion-apua tai jotain muuta poliittista tukea joinakin kriisikausina. Kyllä yhteistyön pitää ulottua niin pitkälle, että jos me kerran haluamme, että tämä sosialidemokraattinen työväenliike antaa täyden ja koko panoksensa kaikilla elämän aloilla, niin sen tulee olla vastavuoroista, sen tulee olla korrektia, avointa ja reilua. Käsitykseni on, että yhdenkään näistä erikoisjärjestöistä, niiden sosialidemokraattisista ryhmistä, ei tule eikä saisi niin irroittautua, että se oikein julkisesti ilmoittaa, että se ei halua olla missään tekeemisissä sosialidemokraattisen työväenliikkeen kanssa eikä varsinkaan puolueen kanssa. Sillä jos se kanta otetaan näissä järjestöissä, voiko puolue silloin ottaa muuta kantaa kuin todeta, että sillä ei myöskään voi olla sitten muita velvollisuuksia näitä järjestöjä kohtaan.

Täällä on puhuttu TTK:sta, ja varsinkin sen todellinen päätoimittaja on täällä äsken puheenvuorossaan liikuttavasti kuvaillut niitä syitä, jotka ovat johtaneet tällaisen lehden perustamiseen. Minäkin tietysti säälän, ettei hän ole saanut tunnustusta siitä, mitä hän on tähän lehteen kirjoittanut (Naurua). Annettakoon se nyt! Mutta todettakoon, että tuollainen lehti, laatuksillaan perusteilla, puoluetoimikunnan enemmistöpäätöksellä hyväksyttynä, ei ole suinkaan palvellut sitä taistelua, jota varten se selitettiin toimitettavaksi, nim. taistelua porvareita ja kommunisteja vastaan. Mutta se on kyllä monta vertaa enemmän kuin kaikki muut julkaisut yhteensä aikaansaanut juuri sitä ikävää mielialaa puolueväen keskuudessa, jota paitsi me varmasti olisimme saaneet olla. Niin paljon sen sisältö sentään on poikennut muiden julkaisujen sävystä ja niin sanoisinko halveksittavilla keinoilla se on pyrkinyt todellakin näin puoluekokouksen aattopäivinä ja -kuukausina vaikuttamaan mielipiteisiin. Minulla ei ole mitään tätä. eikä Romppasen ajatusta vastaan, että me vedämme viivan yli sen, mikä on tapahtunut, ja se voidaan suorittaa tässä kokouksessa, myöskin TTK-lehden kohdalla siten, ettei vaadita mitään jälkisuorituksia. Mutta ei kai puoluekokous voi lähteä täältä, ikään kuin ei sellaista tapausta olisi ollutkaan. Kyllä kai se lehti pitää tuomita ja sanoutua vastaisuutta varten siitä irti. Emme me voi myöskään sivuuttaa Työväen Urheiluliiton sisäistä kriisiä, ikään kuin sitä ei olisi ollut olemassa-

kaan. Täytyy siitäkin jokin loppuselvittely tehdä. Tehdään se tässä kokouksessa. Sen jälkeen ei niihin asioihin tarvitse palata. Sen jälkeen meillä on mahdollisuus niin puolueen johtoon nähden kuin niihin kysymyksiin nähden, jotka ovat tulleet näiden alustuksien muodossa esille, luoda pohja, jolta käsin puolueen uusi johto voi politiikkaa harjoittaa, niin että se ei ajelehdi jälleen hätäsatamasta toiseen, vaan että sekä puoluekokousedustajille että puolueemme jäsenille ja kannattajille syntyy sellainen käsitys, että puolue on nyt selvittänyt nämä vanhat asiat niin pitkälle, kuin se on yhden ylimääräisen puoluekokouksen vallassa ollut, että se on uskaltautunut pitkistä aikaa katsella tosiasioita suoraan silmiin. Sanoisin, että meidän pääasiallinen tehtävämme on nyt huolehtia siitä, että ei todella tapahdu huononemista niistä olosuhteista, joissa nyt ollaan, vaan hoidamme esioitamme niin, että me mahdollisimman pian pääsemme käsiksi niihin uusiin rakennustehtäviin, jotka edesämme ovat. Jos me näin menettelemme, niin meidän, ei tarvitse kyräillä ei täällä eikä täältä lähdettyämme, vaan me voimme hyvinä sosialidemokraatteina ei vain tervehtiä toisiamme, vaan pyrkiä luomaan ja rakentamaan, eheyttämään ja sitä tietä viemään kellitystä eteenpäin.

Puheenjohtaja: On tehty ehdotus, että puheenvuorojen aikaa yleiskeskustelussa rajoitettaisiin. Minä pyydän tiedustella kokouksesta, mitä kokous tästä ehdotuksesta ajattelee (Kokouksesta: Ei rajoiteta! Ei kiirehditä!). Ehkä teemme sillä tavalla, että ne, jotka ovat tähän mennessä pyytäneet puheenvuoron, saavat käyttää alussa sovitun 10 minuutin puheajan, ja joka sen jälkeen pyytää puheenvuoroa, saa tyytyä lyhyempään aikaan. (Kokouksesta: Ei!) Ei tunnuta haluttavan rajoitettavan puheaikaa. Keskustelu jatkuu rajoittamatta puheenvuorojen aikaa.

Maunu Tähtinen (Turun eteläinen): Hyvät puoluetoverit! Tässä tuntee pienuutensa, kun näiden kahden loistavan puheenvuoron jälkeen joutuu tavallinen rivimies suunsa aukaisemaan, mutta kun puhuu vain siitä asiasta, minkä siellä riviini ehenäkin en nähnyt, niin ehkä silti pysyy maan pinnalla. Minulla on myöskin tuosta TUL:n asiasta pikkuisen sanottavaa, nimenomaan ei aktiiviurheilijana, vaan sellaisena tavallisena työläistoverina, joka nimenomaan työväen urheiluliikkeen kautta on saanut ensimmäisen siemenensä työväenliikkeen sarkaan astuessaan. Kun näin on asianlaita varmasti monen muunkin kohdalla, jotka salissa istutte, niin teille on melko helppoa todistaa, ja se on todistamattakin selvää, että juuri tällaisena kasvatusjärjestönä Työväen Urheiluliitto meille ennen kaikkea ja ainakin valtaosaltaan on tärkeä. Se 011

jopa niin tärkeä, että kun meillä siellä Salossa, jossa ei valitettavasti muuta työläisnuorison joukkojärjestoa tällä hetkellä ainakaan sosialidemokraattisten tunnusten alla toimi, niin työväen urheiluliike meidän kohdaltamme on ainoa, joka nuorisotoimintaa paikkakunnalla harrastaa. Urheilua harrastetaan monissa muissa piireissä, ja meillä on siellä Salossa eräs Yhteiskunnallisen Korkeakoulun lisensiaatti suorittanut tuollaisen tieteellisen tutkimuksen, Gallup-luontoisen ikseyilyn siitä, kuinka paljon urheilun yhteydessä eri kansalaiset vapaa-aikaansa viettävät. Näiden testikysymysten joukossa oli myös kysymys, jossa tiedusteltiin työlaistovereilta ja kaikilta muiltakin kyselyn kohteeksi joutuneilta, pitävätkö he urheiluliikettä poliittisesti tärkeänä. Kun tämän kyselyn suorittajana oli vanha salolainen, vaikka porvarillisen ajatustavan omaava kansalainen,, niin rohkenin tiedustella häneltä tässä yhteydessä, koska sattumalta olin loppupäässä kyselyvuorossa, miten työväen urheiluliikkeen piirissä toimivien työläistovereidен kohdalta tähän asiaan on vastattu ja miten taas porvarilliselta puolelta tällaiseen kysymykseen vastataan. Sain vastaukseksi hänen ensin hieman ihmeteltyään itsekін tilannetta, että työväenliikkeen piirissä toimivat toverit hyvin harvoin sanovat, että tämä on poliittisesti tärkeää, mutta melkein jokainen porvarillisen urheiluliikkeen piirissä Salossa toimiva oli vastannut, että se on tavattoman tärkeätä. Ja ilmeisesti näin vastaisi myöskin Walden, jos häneltä asiaa kysyttäisiin. Ja minä uskon, että näin vastaa koko porvarillisen urheiluliikkeen mukana oleva johtohenkilöstö, joka niin kovin halukkaasti tällä hetkellä ja useina vuosina jo on tarjonnut tätä yhteistyötä porvarillisen urheiluliikkeen kanssa, jopa niin laajassa mittakaavassa, että oltaisiin valmiit vaikka itsenäinen työväen urheiluliike lopettamaan ja ottamaan jonkinlainen hirttonuora kurkkuun koko työväenliikkeen osalle. Se olisi sitä, että meillä ei olisi enää nuorisojärjestöä, jonka kautta nuo nuoret pojat edes saadaan kosketukseen toisiin työväenjärjestöihin, yhteistyöhön muiden toimivien työväenjärjestöjen kanssa. Tämän pitäisi olla se ydinkysymys, joka myöskin urheilukysymyksen yhteydessä täällä tässä kokouksessa on käsittelyn pohjaksi otettava. Me emme saa missään tapauksessa antaa sellaista mahdollisuutta työväen urheiluliikkeelle, että se voisi itsensä mukauttaa muuhun urheiluliikkeeseen, niin että sen itsenäisyys tuho-taisiin. Kuvitelkaamme tilaisuutta, jossa työväen urheiluliikkeen jokin seura pitää vuosijuhlaansa. Täältä keskusjärjestöstä tulisi ehkä Kleemola pitämään juhlapuhetta, ja se olisi loistavasti isänmaallisuuden henkeen pumpattua. Kyllä (meillä pitää olla se mahdollisuus jatkuvasti, että tämä puhuja on omasta työväenliikkeestä

ja selvittää näille urheilijoille, ja vaikka ei niin kovin suuria teoreettisia totuuksia tässä yhteydessä voikaan puhua, niin voi siinä ainakin esiintuoda sen, että työväen urheiluliike on osa muusta työväenliikkeestä ja että sen mukana toimivien täytyy tämä myöskin tietoisesti tietää. Ja se kasvatus joka tapauksessa näille nuorille voidaan antaa työväen urheiluliikkeen puitteissa silloin, kun itsenäisestä työläisurheiluliikkeestä puhutaan.

Olen halunnut tämän tuoda yleiskeskustelussa esille, en urheilumiehenä, vaan työväenliikkeessä pojasta asti toimineena ja eläneenä jäsenenä ja toimivana henkilönä, joka nimienomaan maaseudun olosuhteissa pitää itsenäistä työväen urheiluliikettä niin tärkeänä, että sitä ei missään tapauksessa, vaikka miljoonistakin olisi kysymys, saa tehdä poliittiseksi keppihevoseksi, taistelukentäksi, vaan puolueen on sitä tuettava niin, että sillä tämä kasvatusjärjestön luonne 'täysitehokkaasti' säilyy.

Martti Lahtinen (Hämeen eteläinen): Herra puheenjohtaja'. Hyvät puoluetoverit'. Minulle on jollakin tavalla vastenmielistä ollut tänne tulla selvittämään sitä pyykkiä, mitä puolueen toiminnassa viime vuosina on ollut havaittavissa, mutta koska meidän piirimme piirijärjestön vuosikokous tämän tuomitsi ja täällä on niin monelta eri puolelta asiaa valotettu näinä päivinä, niin tahdon minäkin tällaisenä pienenä tekijänä myös eräitä seikkoja tässä käsitellä.

Minä olen valmis allekirjoittamaan sen julistuksen, mitä puoluesihteerin Leskinen täällä mainitsi, että puolueen pitää johtaa kaikkia työväenliikkeen haaroja. Mutta se tapa, millä niitä johdetaan, siitä ainakin minä olen eri mieltä. Minä olen sitä mieltä, että kullakin järjestöllä täytyy olla oma vapautensa toimia, jos näitä tehtäviä hoidetaan päätösten ja menettelytapojen mukaisesti. En kuitenkaan pidä sellaista menettelytapaa suositeltavana ja asiallisena, että esim. Pajulahti-säätiön työntekijä tulee meidän piirimme piiritoimikunnan puheenjohtajalle sanomaan, että sinun on jätettävä paikkasi, että sinut tullaan erottamaan. Tämä ei ole minun mielestäni enää mitään sellaista järjestökuria, johon ainakaan etelähämäläiset voivat yhtyä. Seurauksena on ollut tästä julistuksesta, että tällainen vaatimaton mies yksimielisesti valittiin, edelleen piirijärjestön puheenjohtajaksi, — Jos tälle tielle todella lähdetään puolueen piirissä, niin minä sanon, että me olemme joron jäljillä.

Mitä sitten tulee juuri TUL'nkin toimintaan, on todettava, että ainakin Etelä-Hämeessä ja sillä pienellä paikkakunnalla, missä minä vaikutan, se on todella tehnyt ja tekee hyvää työtä. Ja minä ainakin olen sitä mieltä, että sen annettakoon toimia ja huolehtia nuorison kasvattamisena. Tilannehan on kehittynyt sellaiseksi, että

varsinaiseen työväen järjestötoimintaan nuorisoa ei saada mukaan. Meillä Etelä-Hämeessäkin, missä aikaisemmin oli tuhansia jäseniä nuorisopiirissä ja nuoris-osastoissa, ne tällä kertaa supistuvat muutamaan sataan. Sen sijaan TUL:n Hämeen piirin jäsenmäärä jatkuvasti nousee ja kasvaa. Tällä tavalla vedetään nuorisotyöväenliikkeen piiriin porvarien keskuudesta. Ja tämän minä näkisin olevan tarpeen meidän maamme työväenliikkeelle. On selvää, että jos emme pidä nuorisosta huolta, me vanhat harmaapäät olosuhteiden pakosta joudumme vetäytymään syrjään. Ja mitä on silloin merkitystä meidän puolueellamme ja sen tulevaisuudella, jos todella ei nuorisolle anneta toimintamahdollisuuksia niissä järjestöissä, missä ne tuntevat todella viihtyvänsä?

On myöskin mielestäni sopimatonta, että tänne tulee meidän puoluekokoukseemme jonkin, porvarillisen järjestön edustaja lukemaan meille lakia ja oikeuksia. Pyydän viitata tässä puolueen ohjelmakirjasessa sivulla 69 kohtaan, missä sanotaan: "Puolueen jäsen ei saa kuulua järjestöihin, jotka edustavat sosialidemokratian vastaisia aatteita." Siitä saimme täällä ensimmäisenä kokouspäivänä hyvin kuvaavan näytteen, mihin joudutaan, jos tälle tielle lähdetään.

Myöskin SAK:n toimintaa täällä on arvosteltu ankarasti ja sen toimenpiteitä. Meidän on kerta kaikkiaan lähdettävä siitä, että SAK:n myöskin täytyy saada hoitaa asioitaan ja sillä tavalla, kuin palkkatyöväki niitä vaatii ohjattavaksi ja hoidettavaksi. On palatettava vielä tähän surullisenkuuluiseen yleislakkoon. Työväestö lähtiessään tiesi taistelunsa melko kovaksi ja ankaraksi, sillä aikahan ei ollut palkkatyöväestön kannalta niitä otollisimpia eikä parhaimpia. No, tähän taisteluun lähdettiin ja se kesti. Surkeinta asiassa on, että sitten, kun työväki yksimielisesti taisteli tätä taisteluun, puoluesihteri — niin ainakin on meille Etelä-Hämeessä selvitetty — uhkaili liikekannallepanolla työväen lakkoa vastaan. Tämä on jo niin paksua, että ainakaan minä en tällaista jaksa ymmärtää enkä sulattaa. Tämä on todella, sellainen tikarinisku palkkatyöläisten selkään, että minä en ihmettele, jos eivät ammattiyhdistystoimitsijat voi katsella hyvällä silmällä puoluesihteriä tämän otteensa jälkeen.

Mitä sitten tulee tähän TTK-lehteen ja näihin lehtiin, mitä on levitetty, on myönnettävä, että tämä ei *ole* puolueen kannalta ollut sitä onnellisinta eikä kaikkein parhainta tehtävää. Tämä on myöskin tuomittava. Mutta minä lähtisin tuomitsemaan myös ne "Jo riittää"-lehdet ja monet muut. Täällä opiskelutoverini Lapista mainitsi, että tätä lehteä ei tullut muille kuin kommunisteille. Minusta tuntui surulliselta, että itse Kuoppalan Erkki on joutunut sitten

kommunistisen aviopuolison, alaiseksi, kun hän tältä paikalta todisti, että se tuli juuri kommunisteille! Minä olen sitä mieltä ja koko Etelä-Hämeen vakaa järjestöväki, että tämä pyykki on meidän täällä pestävä ja pestävä se puhtaaksi ja meidän on todella täältä palattava kentälle sosialidemokraatteina ja pyrittävä jokaisella työväen rintamalla, olkoon se ammattiyhdistystoimintaa, olkoon se urheilutoimintaa, olkoon se osuuskauppatoimintaa tai mitä tahansa, täällä pestävä pyykki puhtaaksi ja todella pyrittävä lähemään uusina naisina ja miehinä kentälle ja pyrittävä pelastamaan se, mitä pelastettavissa on.

Onni Mikkola (Lapin piiri): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluekokousedustajat! Täällä on keskusteltu puolueen suhtautumisesta muihin työväenjärjestöihin. Eräiltä tahoilta on hyvin terävästi tehty sellaisia esityksiä, että Sosialidemokraattinen Puolue sanoutuisi irti yhteistyöstä Työväen Urheiluliittoon, SAK:n, Sos.-dem. Naisliiton kanssa ja tietysti mukaan luettuna myös Sos.-dem. Nuorisoliitto ja muut intressijärjestöt. Minun käsittääkseni tässä kokouksessa, joka on kutsuttu koolle niissä merkeissä, että puoluetta eheytetään, pitäisi löytää sellaisia ratkaisuja, jotka tyydyttäisivät näitä kaikkia intressijärjestöjä. Jos me lähdemme tekemään täällä sellaisia päätöksiä, joita SAK, Työväen Urheiluliitto ja Naisliitto jm. nämä järjestöt eivät voi hyväksyä, tämän puolueen sisäinen skisma ei tule varmaan tässäkään kokouksessa loppumaan. Kun on lähdetty hyökkäämään hyvin voimakkaasti Työväen Urheiluliittoa vastaan, meidän tiedämme, että se on maamme toiseksi suurin urheilujärjestö. Työväen Urheiluliiton jäsenmäärä on hyvin korkea. Voisin sanoa hyvin tarkkoja lukujakin. Mm. miehiä on yli 93.000, naisia yli 31.000, poikia lähes 50.000 ja tyttöjä noin 30.000. Tästä jäsenmäärästä on valtaosa sellaista jäsenistöä, joka on mielipiteiltään sosialidemokraatteja. Jos täällä TULelle sellainen tuomio, joka täällä on esitetty, tuomitaan ja hyväksytään, niin silloin me irroitamme Työväen Urheiluliiton sosialidemokraattisesta järjestöyhteydestä. Sellaista ei voida hyväksyä, sillä Työväen Urheiluliiton toiminta työväenliikkeen koulutusjärjestönä on niin suurimeurikityksellinen, että sitä ei voi uskoa. Työväen Urheiluliitto on toiminut noin 40 vuotta ja se on sinä aikana kasvattanut satoja ja tuhansia aktiivisia työntekijöitä, jotka ovat sieltä siirtyneet sosialidemokraattiseen puolueeseen ja ammattiyhdistysliikkeeseen ja edelleen ovat mukana työväenliikettä rakentamassa. Jos Työväen Urheiluliitto sulatetaan yhteen SVUL:n kanssa, niin silloin työväenliikkeellä ei ole tässä järjestössä enää mitään sanomista. Ei ole aikaa kuin kolme viikkoa, kun Norjassa täytyi perustaa työväen urheiluliitto uu-

delleen. Siellähän aikaisemmin ollut työväen urheiluliitto sulautui yhdeksi porvarillisen liiton, kanssa, ja se yhteistyö siellä loppujen lopuksi näyttäytyi ja meni siksi, että työväenjärjestöillä ia työväenliikkeeseen kuuluvilla henkilöillä ei ollut mitään sanomista. Norjan työväenliikkeen täytyi siis kolme viikkoa sitten perustaa työväen urheiluliitto uudelleen. Täällä on myös esitetty sellaisia esityksiä, että Työväen Urheiluliittoa otettaisiin pois valtioneapu. Joe sosialidemokraattinen työväenliike lähtee sellaisen politiikan harjoittamiseen, että näinkin voimakkaalta ja suurelta liikkeeltä, kuin Työväen Urheiluliitto on, otettaisiin pois valtioneapu, tällaista ei voi kukaan sosialidemokraatti hyväksyä, sillä Työväen Urheiluliitto on ainoa järjestö, joka voi vetää nämä jäsenjoukot mukaan. Suomen Sosialidemokraattinen Nuorisoliitto, jonka jäsenmäärä *cm* pieni TUL:n jäsenmäärään verrattuna, ei koskaan pysty saarnaamaan niin suurta laajuutta, että se vetäisi niin laajat sosialidemokraattiset nuorisoujoukot toimintansa piiriin ja mukaan aktiiviseen toimintaan. Minä voin mainita esimerkkinä, että Lapin läänin alueella Sos.-dem. Nuorisoliittoon kuuluu vain vähän perusjärjestöjä, ja niiden jäsenmäärä on pieni. Sillä paikkakunnalla, missä minä toimin, on sos.-dem. nuoris-osasto toiminut neljättä vuotta. Meillä on 31 jäsentä. Samanaikaisesti on perustettu kaksi Työväen Urheiluliiton alaista perusjärjestöä, joiden jäsenmäärä lähentelee kahta sataa. Nämä ovat sellaisia järjestöjä, nämä Työväen Urheiluliiton järjestöt, että ne voivat vetää nuorisoa mukaan sellaiseen toimintaan, jossa sosialidemokratia johtaa ja kasvattaa tästä nuorisosta sosialidemokraattisen työväenliikkeen aktiivisia jäseniä. Lapin piirin alueella on Työväen Urheiluliiton jäsenmäärä noin 8.200. Siitä on sosialidemokraattisia jäseniä neljättätuhatta. Täytyy ottaa huomioon kaikki olevat tosiasiat, miltä pohjalta TUL:ääkin arvostellaan. Täytyy huomioida se, että kun näin valtavista luvuista on kysymys, vertaillaan niitä muihin työväenliikkeen nuorisokasvatusjärjestöihin. Ei voida mennä tekemään niin yksipuolisia tuomioesityksiä, joita täällä on tehty TBL:n johtoa vastaan.

Emil Hannonen (Joensuun piiri): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluekokoustoverit! Nämä kokousasiat ovat olleet meillä aikanaan suurena riita-aiheena. Kansan keskuudessa on suurimpana ja hartaimpana toivomuksena ollut, että nämä riitaisuudet puolueemme sisässä loppuisivat ja että ihmisyyys tulisi hallitsemaan täällä eikä mikään vilppi ja vääräys.

Tällaiset eväät minulle annettiin sieltä Kiteeltä, kun lähdin tähän puoluekokoukseen.

Täällä on vain aina sanottu toisista toista ja toisista toista, mutta

ei kuitenkaan ole sanottu, mikä on todellinen riidan aiheuttaja, kuka on tehnyt mitä, mitä tekemättä jättänyt ja mitkä ovat niiden seuraukset olleet. Noin vuosi sitten, kun tämä puolueen riita julkisuuteen, kansan keskuuteen, tuli, silloin minäkin vasta sain tietää, että puolueen sisällä on tällaista meteliä, mitä täällä on ollut. Silloin heti minulle joku maalaisliiton poliitikko toi terveiset niistä asioista, mitä täällä pääkallonpaikalla on mielialoja ollut. On hyvin ymmärrettävää, että kuka vilppiä tekee ja vilpillisessä mielessä pahuutta tekee, niin jos siitä huomauttaa, siitä syntyy oikein myrsky Saimaalle. Niinpä on nytkin käynyt, että kun on vielä sellaisia henkilöitä ollut täälläkin Helsingissä, jotka ovat uskaltaneet sanoa totuuden siasta, siitä on syntynyt hirmu meteli kansan keskuudessa ja täällä pääkallonpaikalla. Silloin kun tämä asia tuli kansan tietoisuuteen, silloin hyvin synkäksi kävi kansa, valitsijakansa, joka antaa valtakirjat kullekin näihin tehtäviin. Mutta eiköhän asia niin ole, että jokainen, olkoon sitten hallintoalalla, kunnallisella tai poliittisella hallintoalalla, on kansan palvelija, ja eikö kansa ole isäntä ja eikö isännän pidä tietää, mitä palvelija tekee? Jos palvelija tekee vilppiä ja vääryyttä, niin eikö ole oikeutta sitä nuhdella, ja jos eivät nuhteet auta, niin myös kurittaa ja heittää sinne, mistä ovat tulleetkin? Eikö yksityinen henkilö, jos palvelijan ottaa, anna sille tiedoksi, mitä tekee ja miten tekee? Jos palvelija vilppiä tekee, niin eikö työnantaja lähetä vilpillistä palvelijaansa pois?

Niinpä on näilläkin hallintoaloilla, että täytyy olla vastuuntuntoisesti tehtynä nämä asiat, mitä kullekin on annettu, täytyy ottaa huomioon, että nämä annetaan vain määrääjäksi, ja sitten määräjän perästä, ellei ole palvelija tehnyt isännän tahdon mukaan, isäntä lähettää hänet pois. Viime puoluekokouksen toivomuksena oli ollut, että puoluesihteerin Väinö Leskisen pitäisi siirtyä puoluesihteerin tehtäviin ja Penna Tervon Suomen Pankin johtokunnan tehtävään. Mitä sitten tämä Väinö Leskinen lähti niillä otteilla ajamaan fcuin on ottanut? Silloin kun tämä puoluekriisi tuli kansan keskuuteen, silloin minulle ainakin eräs maalaisliiton poliitikko sanoi, että Leskinen olisi muka sanonut Kekkoselle, että hän kahden vuoden sisällä ottaa puolueen hallinnon ja on takaisin hallituksessa. Nämä sanat olisivat tapahtuneet silloin, kun Leskinen oli lähtenyt hallituksesta pois. En tiedä tämän todenperäisyyttä. Niinkuin jo sanoin, tämä on maalaisliiton poliitikon tiedoksianto minulle, mutta jos on näin (Leskinen: Ei ole!), niin miksi sitten Leskinen lähti hajottamaan puolueen voimaa? Eikö tässä ollut siinä tapauksessa arvovaltakysymys, etteikö, minkä olen tässä havaintoja tehnyt, Leskisen mieli sittenkin tehnyt olla hallituksessa? Jos ei tässä ollut

arvovaltakysymys, että Leskinen tahtoisikaikkia tehtäviä hallita,, eikä hän viime puoluekokouksessa olisi saanut sanoa, että hän mieluummin pitäisi hallituksen tuolin kuin puoluesihteerin tuolin ja valittaisiin joku toinen puoluesihteeriksi? Mutta niinkuin kokous oli ollut, sihteeriksi oli tullut Leskinen. Ja sitten hän on toiminut näillä otteilla, miten nyt on tapahtunut. Ainakin olen tullut siihen käsitykseen, että hänen mielensä tekee hallitukseen takaisin. Mutta kuinka sitten tulee tämä hallitusmeininki olemaan. En usko ainaakaan, että maalaisliiton kanssa hän tulee hallitsemaan tätä sosiaalidemokraattisen puolueen yhteishallitusta, sillä maalaisliiton taholta hyvin suuresti polemisoiivat jo vuosi sitten Leskisen maatalousohjelmaa, Tuskinpa sellaisen kanssa lähtevät hallitsemaan! Kuka on sitten hallituskumppani? Onko siinä Leskisen porukka vai onko apuna kokoomus, ruotsalaiset vai kansanpuolueet, siis äärimmäinen oikeisto? Näitä en voi mennä povaamaan mihinkään päin. Tulevaisuus sen näyttää. Nämä oivat vain johtopäätöksiä, mitä olen nähnyt kriisistä, mikä on noin vuoden aikana tapahtunut kansan keskuudessa. Hartain toivomukseni on, että tällaiset puolueriidat, arvovaltakysymykset, jäisivät menneisyyteen, sillä mikä on tehty ja tekemättä jätetty ja mitkä ovat olleet seuraukset, niitä ei voida jäljestäpäin korjata. Niinhän vanha sananlasku sanoo: Kaadettu vesi ei nouse astiaan eikä tehtyä saa tekemättömäksi.

Hartain toivomukseni siis on, että nämä kaikki vanhat heitettäisiin pois ja aloitettaisiin uudesta päästä eteenpäin kulkeminen, lopetettaisiin riitaisuudet ja annettaisiin arvoa toisillekin. Jos eräs kansan osa jätetään huonoon olotilaan, sorretun olotilaan, se ei ole kansan hyvinvoinnin eteenpäin viemistä, mutta me tarvitsemme toisiamme. Käsi kädessä on kuljettava, annettava arvo toisillekin. Täytyy ottaa malka omasta silmästä pois, ennen kuin näkee ottaa rikan toisen silmästä. Kun näin tekee, silloin ihminen antaa arvon toisillekin.

Mitä tulee tiedoituisboimintaan, tuosta TTK:n toiminnasta on ollut ankarat arvostelut, mutta minä sydämellisesti kiitän niitä, jotka ovat tämän takana. (Puheenjohtaja koputtaa: Minuutti aikaa.) Nämä ovat ihmisiä, jotka ovat uskaltaneet antaa kansalle totuuden tiedoksi, vaikka ovat hyvin suuriin vaikeuksiin joutuneet, mutta, sittenkin. Totuus ei pala tuleksakaan. Vastapuolta on. hyvin paljon ollut "Jo riittää"-tiimoilta. Näistä ei ole kansalle annettu selvitystä täälläkään puoluekokouksessa "Jo riittää"-tahon puolesta. Mutta sydämellisesti toivoisin, että jo saa riittää kaikki viha ja vilppi, jotta totuus ja oikeus tulisi tulevan työmuodon kaikeksi päämääräksi. (Kokouksesta: Amen.)

Eino Raunio (puoluetoimikunta): Hyvät toverit! Tämä keskustelu, jota täällä käydään kolmatta päivää, ei ole suinkaan ollut rakentavaa eikä osoittamassa ainakaan eräiden puheenvuorojen kohdalta, että rehellinen sopu ja rauha voisi vallita tämän puoluekokouksen jälkeen. Sitä ikävemmän kuvan saa siitä, että menettelytapavaliokunnassa on kuullut ääniä, että sekään, vaikka se valittiin yksipuolisesti, ei ole yksimielinen, vaan siellä on ajateltu jo kauhulla puolueemme vastaisuutta. Tämä on mitä valitettavinta, että tällä tavalla menetellään ja yritetään tästäkin puoluekokouksesta lähteä eteenpäin ei sovun eikä rauhan merkeissä, vaan väkivaltapäätöksiä tehden eikä minkäänlaiseen yhteistyöhön ja kompromissiin luottaen. Me olemme ainakin Etelä-Hämeessä pyrkineet siihen, että olisimme vain sosialidemokraatteja ja rakentamassa puoluettamme niiden periaatteiden ja ohjelmien pohjalta, jotka me olemme toimintamme ohjeeksi hyväksyneet. Täällä puhutaan menettelytaparikkomuksista ja kaikista, joilla ei ole pyrittykään rakentamaan eikä juopia hävittämään, vaan päinvastoin niitä entisestään lisäämään. Jos tahdotaan menneisyyttä arvostella, sekin voidaan suorittaa, mutta se pitäisi tehdä rakentavassa mielessä. Väkivaltapäätökset eivät ole koskaan hyväksyttäviä, ja viimeksi, jos otamme esimerkin vakauttamisohjelman yhteydestä, ei ainakaan voida väittää, että soisialidetnokraattinen eduskuntaryhmä olisi yksimielisesti hyväksynyt hallituksen vakauttamisohjelman. Ulospäin se on näyttänyt, että ryhmä olisi ollut yksimielinen, mutta lopputulokseen on sanottava, että ryhmälle ei annettu tilaisuutta asiaa käsitellä siten, kuin olisi pitänyt tehdä. Maaliskuun 19. päivänä pääministeri luki vakauttamisohjelman eduskuntaryhmän kokouksessa, jota ei ryhmän jäsenille kirjallisena jaettu, vaan he saivat siihen tutustua kuulemansa perusteella. Asialla pidettiin niin kiirettä, että sitä ei ehditty monistaa, vaan sinä päivänä oli jonkinlainen ratkaisu asiassa saatava. Ryhmän keskuudessa epäiltiin ohjelman lähinnä palkkapoliittista osaa ja lapsilisäkysymystä. Näiden kohdalla toivottiin muutoksia, ja toveri Liljeström teki hylkäävän ehdotuksen koko ohjelmaan nähden. Me emme voineet enää koko ohjelmaa sellaisenaan esittää hylättäväksi ja näin ollen kannattaa toveri Liljeströmin tekemää ehdotusta. Me oletimme, että meillä on tilaisuus vielä toisen kerran, niinkuin luvattiin, käsitellä ohjelmaa, ja se tapahtui maaliskuun 21. päivänä. Tällä välin oli SAK:n työvaliokunta esittänyt ultimaatuminsa, että se ei tule tekemään työehtosopimuksia esiteltävän ohjelman pohjalta, jos se tulee hyväksytyksi. Niin ollen olisi pitänyt kaiken järjen nimessä eduskuntaryhmällä olla oikeus käsitellä ohjelma uudelleen täysin avoimesti

ja ottaa siihen kantansa. Tätä kantaa esitin niin ryhmän työvaliokunnassa kuin myöskin ryhmäkokouksessa kannattaessani toveri Liljeströmin ehdotusta ohjelman palkkapolitiittisen osan irrottamiseksi ohjelmasta. Kun tämä tuli ryhmässä esille, kokoontui ryhmän työvaliokunta uudestaan ja käsitteli asiaa. Siellä tuli päätökseksi, että asiaa ei enää oteta eduskuntaryhmässä äänestyksen alaiseksi, ja eduskuntaryhmään tultaessa jouduttiin ratkaisemaan, vieläkö asiasta keskustellaan ja tehdään uusia päätöksiä vai pidetäänkö 19. 3. pidetyn kokouksen päätös lopullisena. Näin myöskin tapahtui äänestyksen jälkeen, muistaakseni 28 äänellä 13 ääntä vastaan. Tähän päätökseen, jonka olen tähän asti pitänyt ja pidän vastakin väkivaltapäätöksenä sen vuoksi, että eduskuntaryhmä on monia muita asioita käsitellyt jopa neljä viisi kertaa: Miksi tätä asiaa ei saatu käsitellä kuin yhden ainoan kerran? En voi koskaan hyväksyä tällaista väkivaltapäätöstä, että ryhmä pakotetaan lopullisesti hyväksymään se kanta, joka on otettu 19. päivän kokouksessa, vaikka ammattiyhdistysliike välillä oli esittänyt uhkavaatimuksen. Tämän vuoksi myöskin ne 13, jotka olivat äänestäneet tätä väkivaltapäätöstä vastaan, esittivät ryhmän pöytäkirjaan eriävän mielipiteensä. Tämä on yksi oleellinen kohta menettelytavoista, jollaisia saattaa tapahtua.

Minä katson, että menettelytapakysymyksiä ovat myöskin puolueen ja eri intressiryhmien keskeiset suhteet. Täällä on puhuttu kauniisti ja arvostelevastikin mm. puolueen ja osuuskauppaliikkeen suhteista. Niissä on luonnollisesti paljon hyvää ja niin pitää ollakin. Mutta osuuskauppaliikkeessä tulisi muistaa myöskin se, että se on valtava työväen taloudellinen yritys, ja sen mukaisena sen pitäisi toimia ja työskennellä ja suhtautua myöskin sen palveluksessa oleviin työntekijöihin. Näin ei aina osuuskauppaliike ole menetellyt, vaan siinä on ollut paljon arvostelemisen ja toivomisen varaa. Näissä puoluekiistoissa, joita nyt elämme, ei myöskään osuuskauppaliike ole ollut pelkkä syrjästäkatsoja. Jopa niin pikkumaisiin kannanottoihin mennään, että osuuskauppaliikkeemme keskusjärjestön pääjohtaja henkilökohtaisesti lähettää Työväen Urheiluliitolle kirjeen, jossa hän ilmoittaa, että KK ei anna miehiään tarkastamaan Työväen Urheiluliiton tilejä vain sen vuoksi, että urheiluliiton jäsenten keskuudessa ollaan eri mieltä. Samaan aikaan kuitenkin tämä pääjohtaja on Pajulahti-säätiön valtuuskunnan puheenjohtajana ja siinä ominaisuudessaan ollut valmis työntämään tietääkseni Urheilun Tuelle neljä miljoonaa markkaa, jotka on käytetty luultavasti tämän puoluekokouksen junttatyöhön. Jos tämä katsotaan neutraaliksi ja puolueettomuudeksi näissä puoluekiistois-

sa, niin jo on pitkälle menty. Me toivomme ainakin me etelä-hämäläiset, että tällaiset tapaukset voidaan syrjäyttää ja lähteä rakentamaan puoluetta todella sovun ja yhteisymmärryksen merkeissä.

Täällä toveri Mannisen esittämä, nähtävästi helsinkiläisten toverien aikaansaama ponsilauaelma puolueen sisäisen toiminnan periaatteista ihmettyttää siltä osaltaan ainakin allekirjoittanutta, kun tämän esitysvihoksen sivulla 77, viimeisessä 'kappaleessa, kohdassa 3 sanotaan:

"Sosialidemokraattisien puolueen jäsenten on työväenliikkeen yhteisissä järjestöissä niiden sääntöjen ja omaksumien periaatteiden puitteissa pyrittävä ohjaamaan niiden toimintaa sosialidemokratian aatteiden mukaiseen suuntaan ja valvomaan, että poliittisluontoisissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa pidetään yllä neuvotteluyhteyttä sos.-dem. puolueen poliittisiin johtotelimiin."

Miksi Helsingin järjestöväki on jättänyt tämän kohdan pois omasta julkilausumastaan, sitä minä hiukan ihmettelen'.

Einari Virtanen (Kymen piiri): Herra puheenjohtaja, kunniotettavat puolueoverit! Täällä on moni puheenvuorossaan ryhtynyt tekemään jonkinlaista rippiä siitäkin, miten on työväenliikkeen piiriin joutunut jne. Minä voisin tässä lyhyesti sanoen yhtyä toveri Manniseen ja toveri Leskiseen siinä, mitä he ovat tänään näistä asioista, jotka koskevat suhteita toisiin työväenjärjestöihin, maininneet. Minä kuitenkin huomauttaisin tässä, että tunnen tarvetta sanoa asian siten kuin tavallinen rivimies, joka on vappuneulan myynnillä aloittanut ja sillä lopettaakin työnsä puolueen hyväksi tuolla maakunnassa.

Kun me olemme sosialidemokraatteina, valitut eri järjestöihin edustamaan aina valtioneuvostosta, eduskunnasta, SAK'sta, urheiluliikkeistä myymäläneuvostoihin ja tuotantokomiteoihin saakka, ja me olemme monta (kertaa tiukkojen vaalien jälkeen siihen tehtävään joutuneet ja päässeet, niin eikö meidän velvollisuutemme ole silloin pyrkiä niitä periaatteita noudattamaan, joita puolue, sen piiri- ja perus järjestöt ja eri instanssit meille antavat? Ja elleivät ohjelmat ja järjestöpäätökset riitä, niin sen jälkeen on käytettävä sitä tohtori toveri Tannerin mainitsemää lautamiesjärkeä. Minä tässä sanoisin rippiasiakseni myöskin niin, että kun minä, pikku-poikana jouduin työväenliikkeen kanssa tekemisiin, niin jossakin vanhassa Työväen Kalenterissa vuodelta 1912 tai 1916 oli sellainen kirjoitus, että siihen aikaan oli jo tällaisia probleemoja olemassa kuin nyt. Siinä kirjoituksessa mainittiin, että monet työskentelevät työväenliikkeen eri haaroilla ja unohtavat sosialismin suuren puun, työskentelevät näillä oksilla eivätkä muista, mihin puuhun he kuuluvat.

21 .- Bus.-dem. P. pöytäkirja

tenkin pohjaltaan ja tärkeimpänä osana kuuluvat. Näyttää siltä, että meidän puolueessamme, ylhäältä alas asti, ovat hyvin monet ehkä unohtaneet tämän. Jos se olisi muistettu, me tuskin tällaisessa tilanteessa, tänä päivänä olisimmekaan.

Täällä on puhuttu paljon niistä poikkeamisista jne. Minä katsoisin, että henkilökohtaisia poikkeamisia ja naksahduksiahan saattaa aina sattua. Niitä käsitellään ja annetaan anteeksi. Mutta en minä hyväksy myöskään sitä, että johdonmukaisesti tehdään siten, niin kuin nyt on tehty monissa yhteyksissä, että kun tilanne on kovin tiukka, niin sitten tehdään ja ryhdytään ottamaan kommunisteista apua. Tämä on tapahtunut, niinkuin tiedämme, Helsingin piirissä TUL:ssa, samoin Kotkassa, ja eräät paikallisjärjestöt, ammatilliset paikallisjärjestöt ovat tehneet päätöksiä yhteisen vappujuhlan järjestämisestä, vaikka me tiedämme, että se on ollut sosialidemokraattien juhla jo vuosikymmenien ajan, perinteellinen juhla, ja tiedämme, että puolueen johtoelimet ovat näille antaneet neuvoja tämän asian järjestämisestä. Jos me näin jatkamme, että meikäläinen ryhmä missä järjestöissä tahansa tekee jonkin päätöksen jonkun henkilön valitsemisesta tai jonkin käytännön toimenpiteen viemiseistä eteenpäin, ja sitten tulee jokin toinen, vaikka meidän puolueeseemmekin kuuluva pikkuinen klikki ja tekee siihen sivuehdotuksen, ja kun asia on tiukka, niin me tiedämme, että kommunistit silloin päättävät tästä asiasta. Eiköhän täällä ole niin paljon puhuttu siitä, mitä ammattiyhdistysmiehet ovat näinä vaikeina aikoina tehneet, ja minä sen myönnän; olen ollut siinä itsekkin mukana. Mutta eiköhän tällä kertaa nyt unohdeta sitä, mikä meidän pitäisi nytkin muistaa, mikä tilanne on: se voi olla pieni alku kansandemokratian tielle!

Minä en hyväksy sellaista ajatusta kuin toveri Pousi täällä esitti, että jossain kysymyksessä pitää ottaa huomioon tämä, että sen voi esim. SAK tai jokin muu, sanokaamme urheiluliitto, hyväksyä. Eiköhän asia ole päinvastoin, että sosialidemokraattisen puolueen pitää hyväksyä ne toimenpiteet, mitkä sosialidemokraatit eri järjestöissä tekevät ja toimittavat, koska tämä meidän puolueemme on tämän maan työväenliikkeen perusta.

Minä yhtyisin Kuusankosken Työväenyhdistyksen esittämään alustukseen puoluetoimikunnan ja ministerien suhteista.

Reino Oittinen: Hyvät toverit! Täällä Suomessa sattuu hyvin, usein sillä tavalla, että me joudumme suurten kysymysten eteen paljon myöhemmin kuin muissa maissa. Näin on käynyt myös siinä asiassa, jota on käsitelty alustuksessa, joka on koskettanut jäsenten oikeuksia ja asemaa puolueessa aekä puolueen ja

työväenliikkeen erikoisjärjestöjen keskinäisiä suhteita. Näitä kysymyksiä on monissa muissa maissa pohdittu paljon enemmän. Niistä on kirjoitettu useita kirjoja ja niistä on keskusteltu suurissa kokouksissa erittäin vakavassa äänilajissa.

Me olemme joutuneet näiden kysymysten eteen ensi sijassa sen takia, että puolueen omassa piirissä ja työväenliikkeen järjestöjen keskinäisissä suhteissa on esiintynyt sellaisia kahnauksia, jotka ovat pakottaneet kiinnittämään todella vakavaa huomiota näihin kysymyksiin. Ja meidän onkin suhtauduttava näihin seikkoihin ehkä suuremmalla vakavuudella, kuin kaikista puheenvuoroista on edes käynyt ilmi. Meidän on todellakin nähtävä, että tässä on kysymys sellaisista kehitysilmiöistä, jotka saattavat todella vaarantaa työväenliikkeen ja puolueen olemassoloa ja toimintamahdollisuuksia vastaisuudessa.

Kun puheena olevassa alustuksessa on viitattu toimitsijavaltaisuuden vahvistumiseen ja siitä johtuviin vaaroihin, niin tämä maininta ei suinkaan ole viittaus mihinkään ryhmään. Me tiedämme, että toimitsijavaltaisuus on ilmiö, jota esiintyy kaikissa suuriksi paisuneissa järjestöissä, ja tällaisen ilmiön esiintyminen ja ilmeneminen on tavallaan luonnollista. Mutta kun me toteamme, että me emme voi hoitaa järjestöjämme ilman toimitsijoita, meidän täytyy myös tehdä siitä se johtopäätös, että todellisen kansanvaltaisen järjestön ja kansanvaltaisen työväenliikkeen on myös pidettävä huolta siitä, että jäsenten ääni pääsee jatkuvasti kuuluviin ja että jäsenet todella itse pääsevät ohi toimitsijainkin vaikuttamaan asioiden kulkuun.

Tämä on kysymys, josta me emme voi tehdä minkäänlaisia päätöksiä. Sitä ei voida ilmaista säännöissä eikä julkilausumissa, vaan se on asia, johon nähden jokaisen jäsenen ja jokaisen järjestön on itse kunkin otettava kanta omassa mielessään ja tehtävä siitä asianmukaiset johtopäätökset käytännöllisessä toiminnassa.

Mitä sitten tulee työväenliikkeen eri järjestöjen keskinäiseen suhteeseen ja sosialidemokraattisen puolueen asemaan työväenliikkeessä, niin tässäkin on todettava, että kehitystä on viime aikoina yhä enemmän tapahtunut siihen suuntaan, että puolueen rinnalle on kehittynyt voimakkaita järjestöjä, joilla on taloudellista vaikutusvaltaa ja jotka jäsenistönsä suuren lukumäärän nojalla edustavat tietenkin työväen ääntä erittäin voimakkaalla tavalla.

Sellaisissa olosuhteissa, jolloin muut järjestöt ovat suhteellisen pieniä ja työväenpuolue keskittää ne piiriinsä, on luonnollista, että puolueella on suuret mahdollisuudet johtaa työväenliikettä suurena kokonaisuutena. Mutta kun kehitys on kulkenut siihen, mi-

hin se on kulkenut, että on olemassa suuria erikoisjärjestöjä, niin me emme voi lähteä siitä, että puolue ilman muuta voisi sanella kaiken näille erikoisjärjestöille. On lähdettävä uudesta tilanteesta, lähdettävä näiden järjestöjen olemassaolosta ja siitä, että ne edustavat työväenliikettä samalla tavalla kuin puoluekin.

Mitä tämä sitten käytännössä merkitsee? Merkitseekö se sitä, että puolueen on kuunneltava näitä järjestöjä, vai sitä, että näiden järjestöjen on kuunneltava puoluetta. Minä myönnän, että silloin tällöin niin meillä kuin muuallakin on esiintynyt selvästi ilmiöitä, jolloin erikoisjärjestöjen taholta on pyritty ikään kuin osoittamaan puolueelle, mihin suuntaan on kuljettava. Jos me lähdemme siltä pohjalta, että nämä erikoisjärjestöt edustavat kaikki työväenliikettä, niin on luonnollista, että silloin työväenliikkeen yhteinen suunnan löytäminen edellyttää näiden erikoisjärjestöjen ja puolueen läheistä ja luottamuksellista yhteistyötä. Historiallisista ja luonnollisista syistä johtuu, että poliittisella puolueella täytyy tällaisessa yhteistoiminnassa olla keskeinen asema. Poliittinen puoluehan huolehtii ensisijaisesti työväenliikkeen eduksesta poliittisessa elämässä, julkisessa maailmassa, ja silloin on luonnollista, että työväenliikettä koskevilla poliittisilla asioilla täytyy työväenpuolueella, sosialidemokraattisella puolueella, olla ikään kuin johto käsissään.

Kun asioita käsitellään, on selvää, että puolue ei voi mennä antamaan suoranaisia määräyksiä ja sanelemaan ohjeita erikoisjärjestöille. Näillä on omat sääntönsä, niillä on omat periaatteensa, ja niiden tietysti täytyy järjestöinä toimia näiden mukaisesti. Puolueen taholta asetut velvoitukset ovat ensisijaisesti sosialidemokraattisiin jäseniin kohdistuvia ja luonteeltaan moraalisia, velvoittavat siis puolueen jäseniä erikoisjärjestöissä toimimaan tiettyyn suuntaan. Vain tältä pohjalta voidaan tässä asiassa lähteä eikä siltä pohjalta, että puolueen taholta voitaisiin määrätä järjestöjen toimintaan nähden mitään sellaista, joka saattaa olla ristiriidassa niiden sääntöjen ja periaatteiden kanssa.

Onko sitten tällaisissa olosuhteissa puolueella mahdollisuuksia merkittävällä tavalla vaikuttaa siihen, millä tavoin työväenliikkeen erikoisjärjestöt toimivat ja mitenkä puolueen jäsenet näiden järjestöjen piirissä asennoituvat? Tämä on tietenkin ensisijaisesti arvovaltakysymys. Puolueen kannanottojen täytyy perustua laajempaan asiantuntemukseen, laajempaan työväenliikkeen tuntemiseen, erilaisten näkökohtien perusteelliseen harkintaan, ja siltä pohjalta lähdettäessä täytyy työväenliikkeen erikoisjärjestöjen kuunnella puolueen ääntä. Puolue edustaa kokonaisuutta, erikoisjärjestöt jo-

takin erikoisalaa, ja puolueen täytyy kyetä saamaan sellainen arvovalta, että sen ottama asenne todellakin otetaan huomioon cri-Uoisjärjestöjen piirissä.

Mainitsin jo, että tällaiseen tavoitteeseen pääseminen edellyttää sitä, että puolueen esittämät ratkaisut ovat asiallisesti kaikin puolin perusteltavissa ja että ne todellakin edustavat työväenliikkeen kokonaispyrkimyksiä. Mutta tähän tarvitaan muutakin. Tähän tarvitaan sitä, mistä täällä on moneen kertaan puhuttu: tarvitaan hyvää yhteishenkeä, tarvitaan luottamusta puolueeseen, että se saa käsityksensä toteutetuksi.

Kun täällä puhuttiin siitä, että meidän on noudatettava totuutta ja oikeutta, heitettiin repliikin jälkeen vähän ivallisesti "aamen". Se on osoitus siitä, että täällä sittenkään ei ole jaksettu kiinnittää riittävästi huomiota siihen, mikä merkitys moraalisella asenteella, ja moraalisella pohjalla on tiettyjen asioiden läpi viemisessä. Meidän on pyrittävä siihen, että puolue saa sellaisen aseman kokonaan työväenliikkeessä, että sen asenteella on asiallinen ja moraalisesti kestävä ja tunnustettu pohja.

Me olemme paljon puhuneet myös aatteellisuudesta. Me olemme valitelleet sen puuttumista ja huokailleet sitä, että sitä on aikaisempina aikoina esiintynyt enemmän kuin nykyisin. Minä en suinkaan yhdy näihin valittelijoihin, sillä en usko, että aatteellisuus tälläkään hetkellä on sen vähäisempää kuin aikaisempina aikoina. Mutta näyttää siltä, että meidän työväenliikkeeseemme on jäänyt menneiltä vuosilta kommunistien kanssa käydyistä taisteluista ja erinäisistä sodanaikaisista propagandaliikkeistä merkittäviä jäänöksiä kireästä ryhmäasenteesta, joka kahlitsee ajattelua ja estää näkemästä riittävän suuressa määrin kokonaisuutta niiden suppeiden ryhmien sijasta, joihin me ikään kuin katsomme kuulumamme. Meidän pitäisi kyetä avartamaan näköpiiriämme, nähdä puolueessa kokonaisuus ja nähdä koko työväenliikkeessä yhteinen kokonaisuus, jota eri järjestöjen ja niiden piirissä toimivien työläisjäsenten on palveltava.

Antti Mikkonen (Lapin piiri): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluekokousedustajat! Minä yhdyn täydellisesti siihen, mitä Oittinen täällä minun edelläni sanoi. Olisi ollut melkein hyödytöntä tulla tänne puhujan paikalle, mutta tämä kysymys on yksi niistä, joista minulla on mukanani eräänlainen evästys. Minulla on myös oma näkemykseni, enkä voi jättää sitä sanomatta tässä tilaisuudessa, koska minulle siihen kerran tilaisuus on suotu.

Mikäli minä asian käsitan, tätä kysymystä, joka meillä nyt on esillä, ei voi tällä hetkellä ratkaista. Ja miksi sitä ei voida rat-

kaista? Täällä puoluekokouksessa on otettu määrätty asenne eri ihmisiin nähden. Tässä maassa on ihmisiä, jotka, kuitenkin kulkevat kunniallisen kansalaisen nimellä, mutta ovat eri mielipidettä kuin me määrättyissä järjestöissä, joissa meillä ei ole määräysvaltaa, mutta meillä on melkoisen vahva enemmistö, jolla me voimme niitä hallita. On myöskin toisin ajattelevia ihmisiä, ja vaikka me olemmekin pystyneet estämään niiden mielipiteet ja niiden ajatukset tulemasta käytännöllisiksi teoiksi, me emme voi kokonaan lyödä noita ihmisiä. Me emme voi savustaa niitä maapallolta pois. Minä kysyisin nyt täällä puoluesihteerin Leskiseltä ensi kädessä, mitä jäisi jäljelle osuuskuppaliikkeeseen, jos me siitä nyt tosiaankin voisimme ajaa kommunistit pois? Minä kysyisin, mitä jäisi jäljelle SAK:in sen jälkeen, kun siitä ajettaisiin kommunistit pois? Minä kysyisin, mitähän sitten jäisi vielä TUL:ään jäljelle? Kannattaisikohan ne ottaa kiinni ja viedä torille myytäväksi porvareille muutamasta urheilujohtajan paikasta? Leskinen pyysi täällä, että käytettäisiin avointa ja selvää kieltä, ja se kissan ja hiiren leikkiminen, jota täällä on jo kolme päivää harrastettu, alkaa jo tympeistä. Punakaartin vanhana komppanianpäällikkönä on minulla vielä sen verran sotilasverta, joskaan ei TK-miehen taitoa, että minä katsoisin, että turha leikkiminen ei tällaisessa kysymyksessä enää hyödytä silloin, kun tämän puoluekokouksen alkupuolella on jo työnnetty sellainen tavaton törkymäärä ihmisten luettavaksi, kuin on tehty, josta TTK on sentään pienin paha, koska sitä on kerinnyt tulla niin tavattoman vähän. Täällä on puhuttu yhdestä miljoonasta markasta, mutta koko tuohon valtavaan junntaukseen ja propagandaan oman puolueen sisällä on täytynyt uhrata monta vertaa enemmän. Minulle ei ole koskaan vastattu, mistä nuo varat, ovat tulleet. Minä olen kysynyt sitä kymmeniä kertoja. Toivoisin, että tämän puoluekokouksen edetessä tämä vastaus tulisi selväksi. Mistä nuo rahat ovat tulleet? Se, mitä on käytetty TTK:n kustantamiseen, tiedetään, toisiin käytetty määrä on tuntematon.

Minä tiedän, miten tässä tulee käymään. Täällä on julistettu verrattain voimakas tuomio niille, jotka eivät ole totelleet määrätyn tahtipuikon heilutusta. Minä sanoisin näille kapellimestareille vanhan valtiomiehen ennustuksen, silloin kun hän oli sosialisti ja muurari, nimittäin Mussolinin, joka sanoi, että muurarin ja valtiomiehen ammatit ovat erittäin vaarallisia ammatteja. Molemmat voivat pudota telineiltä ja taittaa niskansa! Mussolinin kohdalla tuo ennustus toteutui liiankin kaameasti. Minä toivoisin, ettei meidän poliitikoistamme kukaan sentään lopullisesti taittas niskaansa, vaan tärskähtäisi sen verran, että oppisivat ajattelemaan. Ei ole joukko-

jen etujen mukaista tällaisena aikana, jolloin kriisi on syntynyt porvariston taholta ja hyökkäys käynyt siltä taholta, kun kommunistit odottavat valmista saalista meidän joukoistamme, repiä puoluetta ja ryhtyä jo toreilla ja kaduilla keräämään puoluekokouksen jäseniltä nimiä jonkin ennakkoon laaditun päätöslauselmaehdotuksen alle. Ei ole järkevää, että kokouksen tärkein valiokunta mihitetään yhden osapuolen miehillä, kun puoluekokouksen edustajista suunnilleen toinen puoli on asiasta jonkin verran eri mieltä. Ei ole järkevää, että kun puolueen tulevaa johtoa suunnitellaan, siihen annetaan portinvartijan ja lattianlakaisijan paikat sille ryhmälle, joka edustaa puolta jäsenistöstä. Tällä tavalla ei rakenneta rauhaa tähän puolueeseen, ja minä tiedän jo ennakolta sanoa, mikä on tämän puoluekokouksen tulos. Sen tulos on se, että riita jää puolueeseen edelleen ja että puolue tulee toimintakyvyttömäksi ehkä melkoisen pitkäksi ajaksi. Minä olen sanonut tänne tultuani, että minä olen ollut puolueessa ja työväenliikkeessä mukana niin kauan, että tämä on jo 51. vuosi, jotenka tämä ei ole tämän päivän näkemys eikä eilisen päivän ajattelun tulos. On selvää, että tämä on pahin niistä kriiseistä, mitä puolueella on koskaan aikaisemmin ollut, ja jollei se tule selvitetynsi, käy samoin kuin vuonna 1930, kun työväenliike hajosi: se saa sen kalliisti maksaa. Sillä kertaa se hajoitettiin väkivallalla porvariston taholta. Nyt se halutaan hajoitaa väkivallalla oman joukon taholta. Tämä ei suinkaan tapahdu vain jonkun junttamiehen taholta.

Miksi näin tehdään?

Kun silmäilee nykyistä puolueen toimintakertomusta ja katsoo, kuinka paljon siellä varsinaista karkisakkia on kerääntynyt näiden vuosien kuluessa, tulokseksi puolueen eduskuntaryhmän kanssa saadaan pitkästi kolmattasataa henkeä, jotka ovat karkisijoilla olevia henkilöitä. Kun jaettavana on vain puolueen virkapaikat ja vähän muutakin, mutta hyvin vähän, niin tulee ajatukseksi varsin hyvin, että ei ole ihme, jos siellä ylhäällä on tullut riitaa, kun on ollut niin paljon intiaaneja ja vain yksi päänahka. Sitä ei ole voinut jakaa kokonaisuudessaan, sen vuoksi on jokainen ottanut hius-tukon siitä jne., että olisi voinut siitä punoa sädekehän oman päänsä ympärille. Mitä on sitten jäänyt niille, jotka ovat tämän puolueen luoneet ja jotka ovat sen ylläpitäjiä, niille jäsenjoukoille, joita minä edustan.

Mutta siitä huolimatta, että minä tiedän, että tuskin luetaankaan tätä ehdotusta, minä tekisin vielä yhden ehdotuksen tämän kysymyksen ratkaisemiseksi, jonka Oittinen täällä alusti.

Minä luen tämän ja jätän paperin:

"Ehdotan ylimääräisen sos.-dem. puoluekokouksen päätettäväksi, että kaikki yhteiset ratkaisut puolueeseen kuulumattomien järjestöjen kanssa hoidetaan järjestettävillä neuvotteluilla, joissa molemmat osapuolet ovat tasapuolisesti edustettuina. Näihin neuvotteluihin osallistuvat puolueen edustajat valitsee puoluetoimikunta." —
 Toinen osapuoli voi esittää oman mielipiteensä.

Aati Alho (Hämeen eteläinen): Herra puheenjohtaja! Asia koskee puolueen ja TUL:n suhteita. Jos muutamalla sanalla haluaisin luonnehtia tämän asian ja menettelytavan, jolla tämän puoluekokouksen olisi tähän asiaan suhtauduttava, niin se kuuluisi: Sormet irti Työväen Urheiluliitosta! Niin suuri järjestö kuin Työväen Urheiluliitto kaiken järjen nimessä on aikeutettu ja myöskin velvollinen päättämään omista asioistaan. Jotka ovat olleet mukana Työväen Urheiluliiton toiminnassa silloin, kun tämä järjestö perustettiin, tietävät, että tämä järjestö on voimakkaimmillaan tällä hetkellä. Tämä kanta on yleinen maaseudulla, jossa juuri Työväen Urheiluliiton toiminta tällä hetkellä on voimakkaassa nousussa. Me vanhemman polven Työväen Urheiluliiton jäsenet näemme tässä järjestössä sen voiman, jota juuri työväenluokan nuoriso tarvitsee. Tämä varmaan käy käytännössä paremmin niin, että Työväen Urheiluliitto toimii, kuten sanottu, itsenäisenä. Ja siinä juuri tällä hetkellä sos.-dem. väellä on määräämisvalta, ja pysyy. Aikanaan sieltä myös puolue saa uutta verta, jota se niin kipeästi tarvitsee. Jos tosiaan puoluekokous nyt tässä asiassa tekee päätöksen, jolla se sitoo Työväen Urheiluliiton toimintaa, se samalla antaa myös porvarille sen niin kaipaamat aseet, joilla voidaan evätä mm. Työväen Urheiluliiton valtionapu. Erikoisesti maaseudun mielipiteenä haluan edellä olevan esittää. Edellä oleva ei tarkoita sitä, etteikö Työväen Urheiluliitto olisi yhteistoiminnassa sos.-dem. puolueen kanssa, vaan että sille annetaan itsenäinen toimintavapaus.

Tässä samassa yhteydessä haluan kannattaa sitä Imatran Työväenyhdistyksen tekemää esitystä, joka koskee puoluetoimikunnan jäsenten osallistumista hallitukseen. On turhaa tässä yksityiskohtaisemmin ruveta tätä esitystä esittelemään, vaan me näemme siellä maaseudulla, että on käsittämätöntä, että suuri osa puoluetoimikunnan jäsenistä kuuluu valtioneuvostoon. Eihän ole silloin mitenkään asiallista, että myöskin siellä hallituksessa päätetään myös niistä asioista samalla kertaa kuin puoluetoimikunnassa. Toivon, että nämä maaseudun mielipiteet otetaan huomioon.

Pu h e e n j o h t a j a : Puheenvuoro on toveri Skogilla.

Emil Skog: Toverit! Puolueen historian eräs merkittävimpia aikakausia, jonka voidaan katsoa alkaneen kansalaissodasta, oli